

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

TÜRK HALK MASALLARINDA ŞİDDET

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

ÜMİT ÇİFTBAŞ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Eyüp AKMAN

KASTAMONU - 2019

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK HALK MASALLARINDA ŞİDDET

Ümit ÇİFTBAŞ

Danışman Prof. Dr. EYÜP AKMAN
Kastamonu Üniversitesi
Jüri Üyesi Prof. Dr. NECATİ DEMİR
Gazi Üniversitesi
Jüri Üyesi Dr. İLKAY AŞKIN TEKKOL
Kastamonu Üniversitesi

KASTAMONU – 2019

TEZ ONAYI

Ümit ÇİFTBAŞ tarafından hazırlanan “**Türk Halk Masallarında Şiddet**” adlı tez çalışması aşağıdaki Jüri üyeleri önünde savunulmuş ve oy birliği ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Temel Eğitim Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman	Prof. Dr. Eyüp AKMAN Kastamonu Üniversitesi
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Necati DEMİR Gazi Üniversitesi
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi İlkay AŞKIN TEKKOL Kastamonu Üniversitesi

28/05/2019

Enstitü Müdürü Prof. Dr. Cevdet YAKUPOĞLU

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

Ümit ÇİFTBAŞ

İÇİNDEKİLER

TAAHHÜTNAME.....	ii
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	vii
GRAFİKLER DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	2
2.1 İlkokul Dönemi	2
2.2 Çocuk Edebiyatı	3
2.2.1 Çocuk Edebiyatının Amaçları	5
2.2.2 Çocuk Edebiyatında İşlevi ve Nitelikleri	7
2.3 Masal	9
2.3.1 Masalların Kaynağı	11
2.3.2 Masalların Sınıflandırılması.....	11
2.3.3 Masallarda Olay	13
2.3.4 Masal Kişileri.....	13
2.3.5 Masallarda Yer ve Zaman	13
2.3.6 Masalların Dil ve Özellikleri.....	14
2.3.7 Masallarda Amaç	14
2.3.8 Masalların Önemi.....	15
2.3.9. Masalın Biçimi	15
2.3.10. Masalın Anlatımı.....	16
2.3.11. Çocuk Gelişimi Ve Masal	19

2.3.11.1. Eğitim ve Çocuk.....	19
2.3.11.2. Çocukta Ana Dil Gelişimi.....	20
2.3.11.3. Masalın Çocuk Eğitimindeki Yeri	21
2.4. Korku ve Şiddet	23
2.4.1. Korkunun Tanımı ve Dönemlerine Göre Çocuklardaki Korkular	24
2.4.1.1. Bebeklik Dönemi Korkuları (0-2 Yaş).....	33
2.4.1.2. Okul Öncesi ve İlkokul Dönem Korkuları	34
2.4.2. Korkunun Çeşitleri	38
2.4.3. Şiddetin Tanımı.....	47
2.4.4. Çocuk Kitaplarındaki Korku ve Şiddet.....	48
3. YÖNTEM.....	50
3.1 Araştırmanın Modeli	50
3.2 Araştırma Evreni ve Örneklemi	50
3.3 Verilerin Toplanması	50
3.4 Verilerin Analizi.....	50
4. BULGULAR	52
4.1. Kediler Masalının Çocuklar Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi.....	52
4.2. Göztaşı Masalının Çocuklar Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi.....	58
4.3. Gülgüzeli Masalının Çocuklar Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi	65
5.TARTIŞMA	69
6. SONUÇ.....	73
7. ÖNERİLER.....	74
KAYNAKLAR.....	75
EKLER.....	87
ÖZGEÇMİŞ.....	94

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TÜRK HALK MASALLARINDA ŞİDDET

Ümit ÇİFTBAŞ

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Eyüp AKMAN

İlkokul dönemi, çocuğun 6-10 yaş dönemini kapsar. Bu dönem, çocuğun kişiliğinin oluşumu ve şekillenmesi, bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesi açısından ileri yıllara olan etkisi nedeniyle, yaşamın en kritik dönemlerinden biri olarak görülmektedir.

Çocuklar yaşamlarının ilk evrenlerinden itibaren görsel ve yazılı araçlarla karşılaşır. Masal ve öykü kitapları çocukların edebiyat alanına ait ilk tecrübelerini kazandıkları örneklerdir ve çocukların eğitiminde vazgeçilmez bir araç olarak kullanılmaktadır.

Bu araştırmada, 870 Türk Halk Masalı incelenerek, bu masalların içerisinden üç masal seçilmiştir. Seçilen bu masallar öğrencilere okunarak, masallara ilişkin öğrencilere anket yapılmıştır. Anket sonuçlarına göre çocukların masallardaki korku ve şiddet öğelerinden etkilenip etkilenmemesi, bu masalların eğlenceli bulunup bulunmadığı ve korku, şiddet öğelerinin içerikleri hakkında görüşleri alınmıştır. Sonuç olarak; çocukların büyük bir kısmı bu öğelerden etkilenmediklerini dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra öğrenciler masallarda ki karakterlere verilen şiddetli cezaları yerinde bulmuşlardır.

Anahtar kelimeler: Çocuk edebiyatı, Çocuk Kitapları, Korku, Şiddet.

2019, 107 sayfa

Bilim Kodu:

ABSTRACT

Msc. Thesis

VIOLENCE IN TURKISH FOLK TALES

Ümit ÇİFTBAŞ

Kastamonu University
Institute of Social Sciences

Department of Primary Education

Supervisor: Prof. Dr. Eyüp AKMAN

The primary school period covers the age of 6-10 years of the child. This period is seen as one of the most critical periods of life due to the formation and formation of the personality of the child, and the effect on the advanced years in terms of acquiring and developing knowledge, skills and habits.

Children encounter visual and written tools from the first stages of their lives. Fairy tale and story books are examples of children's first experiences in the field of literature and are used as an indispensable tool in the education of children.

In this research, 870 Turkish Folk Tale was examined and three fairy tales were selected from these tales. The selected tales were read to the students and a questionnaire was applied to the students. According to the results of the survey, whether the children were affected by the fear and violence in the fairy tales, whether these tales were found to be fun and the content of the elements of fear and violence were taken. As a result; most of the children expressed that they are not affected by these elements. Besides, students have found the punishments given to the characters in the fairy tales.

Key Words: Children's Literature, Children's Books, Fear, Violence.

2019, 107 pages

Science Code:

ÖNSÖZ

Bu tezi hazırlamamda emeğini, eşsiz tecrübelerini ve değerli zamanını hiçbir şekilde esirgemeyen, yapıcı eleştirileri ile beni sürekli destekleyip, motive ederek yol gösteren saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Eyüp AKMAN'a sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince aldığım derslerde gelişimime yardımcı olan tüm hocalarıma da teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Tezimi hazırlarken fikirleri ile her zaman yanımda olan ve destek veren öğretmen arkadaşlarıma ve dostlarıma da minnettarım.

Hayatımın her döneminde yanımda olan, maddi-manevi hiçbir desteğini esirgemeyen tez çalışmam sırasında kaybettiğim sevgili babama, anneme ve çalışmalarımda beni yüreklendirip çalışmam için zaman yaratan değerli eşime teşekkür ederim.

Ümit ÇİFTBAŞ

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 4.1: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Anlama Düzeyleri Açısından Dağılımı Grafiği	53
Grafik 4.2: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Masalın Korkunç, Sıkıcı, Eğlenceli Bulma Açısından Dağılımı.....	54
Grafik 4.3: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Masaldaki Kötü Karakterlere Ceza Verilmesi Açısından Dağılımı.....	56
Grafik 4.4: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Masaldan Duydukları Korku Açısından Dağılımı	58
Grafik 4.5: Göztaşı Masalını Okuyan Çocukların Anlama Düzeyleri Açısından Dağılımı Grafiği	59
Grafik 4.6: Göztaşı Masalını Okuyan Çocukların Masalın Korkunç, Sıkıcı, Eğlenceli Bulma Açısından Dağılımı.....	61
Grafik 4.7: Göztaşı Masalını Okuyan Çocukların Masaldaki Kötü Karakterlere Ceza Verilmesi Açısından Dağılımı.....	63
Grafik 4.8: Göztaşı Masalını Okuyan Çocukların Masaldan Duydukları Korku Açısından Dağılımı	64
Grafik 4.9: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Anlama Düzeyleri Açısından Dağılımı Grafiği	66
Grafik 4.10: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Masalın Korkunç, Sıkıcı, Eğlenceli Bulma Açısından Dağılımı.....	67
Grafik 4.11: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Masaldaki Kötü Karakterlere Ceza Verilmesi Açısından Dağılımı	69
Grafik 4.12: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Masaldan Duydukları Korku Açısından Dağılımı	70

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 4.1.: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Anlama Düzeyleri Açısından Dağılımı Tablosu.....	52
Tablo 4.2: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Masalın Korkunç, Sıkıcı, Eğlenceli Bulma Açısından Dağılımı.....	54
Tablo 4.3: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Masaldaki Kötü Karakterlere Ceza Verilmesi Açısından Dağılımı.....	55
Tablo 4.4: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Masaldan Duydukları Korku Açısından Dağılımı	57
Tablo 4.5: Göztaşı Masalını Okuyan Çocukların Anlama Düzeyleri Açısından Dağılımı Tablosu.....	59
Tablo 4.6: Göztaşı Masalını Okuyan Çocukların Masalın Korkunç, Sıkıcı, Eğlenceli Bulma Açısından Dağılımı.....	60
Tablo 4.7: Göztaşını Masalını Okuyan Çocukların Masaldaki Kötü Karakterlere Ceza Verilmesi Açısından Dağılımı.....	62
Tablo 4.8: Göztaşı Masalını Okuyan Çocukların Masaldan Duydukları Korku Açısından Dağılımı	63
Tablo 4.9: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Anlama Düzeyleri Açısından Dağılımı Tablosu.....	65
Tablo 4.10: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Masalın Korkunç, Sıkıcı, Eğlenceli Bulma Açısından Dağılımı.....	66
Tablo 4.11: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Masaldaki Kötü Karakterlere Ceza Verilmesi Açısından Dağılımı	68
Tablo 4.12: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Masaldan Duydukları Korku Açısından Dağılımı	69

1. GİRİŞ

6-10 yaşlar arasını kapsayan ilköğretim dönemi, kişiliğin şekillenmesi, bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesi açısından ileri yıllara olan etkisi nedeniyle, yaşamın en kritik dönemlerinden biridir. İlkokul dönemindeki çocuklar, yaşça daha büyük olanlar ve yetişkinler kadar nesnel düşünemezler, benmerkezcidirler, düş ile gerçeği çoğunlukla birbirine karıştırırlar (Yavuzer, 2007).

İlkokul döneminin bütün bu özellikleri dikkate alındığında doğumdan itibaren başlayan süreçte uyarıcı çevre, eğitim materyalleri, özellikle de kitaplar onun bir yetişkin olmasının temellerini atması açısından çok önemli araçlardır (Tür, 1999).

Çocuğa sağlam bir eğitim verebilme imkânı çocuğun kitaplarla sağlam bir bağ kurmasına bağlıdır. Çocuğun ilk tanıdığı kitap türü masal kitaplarıdır. Çocuk kitap ile ilişkisini anne, baba ya da eğitimci aracılığı ile kurar. Dolayısı ile çocuğa verilecek kitaplar; başlangıçtan okuyacağı kitabı kendisi seçecek yaşa gelinceye kadar, büyükler tarafından çocuğun yaşı, eğitim durumu, zekâ düzeyi ve ilgileri göz önünde bulundurularak seçilmelidir. Küçük yaşlarda kitapla yapılan olumlu tanışma, kitap sevgisinin doğmasına ve kitabın eğlence ve bilgi kaynağı olduğunun anlaşılmasına yardımcı olur.

Bu araştırmanın temel amacı, Türk Halk Masallarındaki korku ve şiddet öğelerinin çocukları etkileyip etkilemediğinin tespit edilmesidir. Bu araştırmanın böyle bir ihtiyacı karşılayacağı ve bu konudaki alan yazına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın sonuçları, eğitimin tüm paydaşlarına (öğretmen, öğrenci, veli, akademisyen vb.) Türk Halk Masalları ile ilgili farklı bakış açıları geliştirmelerinde yardımcı olacağı beklenmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 İlkokul Dönemi

Modern, bilimsel inancıya göre eğitim, kişinin duygusal, fiziksel, düşünsel ve sosyal becerilerinin kendisi ve toplumu için en uygun biçimde olgunlaşma ve ilerleme sürecidir (Yeşilyaprak, 2001). İlkokul döneminde eğitim, bireyin geriye kalan hayatında kullanacağı sosyal, dil, zihin, psiko-motor ve bedensel becerilerin gelişimlerini büyük bölümünde tamamladığı, ağırlıklı olarak aile içerisinde verilen eğitimidir (Aral 2002; Kandır 2002; Yaşar 2002).

İnsanların bütün yaşamı ele alındığında bedensel ve fiziksel gelişmeler açısından bazı dönemler daha etkilidir. İlköğretim dönemi olan 6-10 yaş aralığı temel bilgilerin öğrenilmesi, yeteneklerin gelişmesi, alışkanlık kazanılması ve kişiliğin oluşmasında en kritik olan dönemlerdendir.

Küçük yaşta kazanılan alışkanlıklar, edinilen temel bilgi ve maharetler, bireyin ilerleyen yıllardaki eğitim yaşamının yanında duygusal ve sosyal yaşamına da şekil verir. Şansa bırakılamayacak kadar değerli olan bu dönem planlı bir organizasyon ile yönetilmesi gereken en kritik dönemdir (Aral 2002; Kandır 2002; Yaşar 2002).

Kritik yaş aralığında bulunan bu çocukları arzu edildiği gibi sağlıklı yetiştirmek için gelişim nitelikleri ve bu nitelikler ışığında da ihtiyaçları olan şeyleri bilmeye bağlıdır. Çocukların niteliklerini bilmeden verilen eğitim ilkökul döneminde hem zordur hem de tamamen şansa bağlı olduğundan çocukları incitebilmektedir (Demiral 1989; Akt: Kıran 2008).

Çocukların kişisel gelişimlerinin hızlı olduğu ilkökul dönemi, önemli dönemlerden biridir. Çocuk bu süreçte bireysel becerilerini, yeni öğrendikleri okuma-yazmayı ve kişiliğini geliştirmektedir (Aral 2002; Kandır 2002; Yaşar 2002).

Duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilen, araştırmacı, girişimci, haklara saygılı, kişisel yeteneklerini kullanabilen ve kültürel birikime sahip, fiziksel ve

ruhsal nitelikler yönünden sıhhatli, kendi kararlarını alabilen, aldığı kararların getirdiği sorumluluğu kaldırabilen bir birey yetiştirmek, ilkökul döneminde çocuklara verilen eğitim için gerekli hassasiyeti göstermekle sağlanabilir (Aral 2002; Kandır 2002; Yaşar 2002).

Bir bireyi yaşama hazırlayan en önemli etmen okul öncesi eğitimidir. Kaliteli bir ilkökul eğitimi de çocuğun gereksinimlerini karşılayacaktır. Kaliteli bir eğitimin birçok niteliği içerisinde bulundurması ve en kaliteli okul öncesi eğitimin hedeflerini başarması önemlidir (Zembat 2005).

İlkökul dönemi eğitim kurumları; kişiliğin biçimlendiği bu süreci, bedensel, sosyal ve bilişsel gelişimleri bakımından verimli bir biçimde geçirmesini, yaşama hazırlamayı ve ebeveynleri eğitim hakkında bilinçlendirmeyi amaç edinir. Eğitim kurumunda öğretmen, sınıf içerisinde kurduğu arkadaşlıklar ve kullanılan öğretim malzemeleri ilkökul eğitimi alan çocuğun hayatında önemlidir.

İlkökul dönemindeki çocuklar için olan edebiyat türlerine verilen genel ad çocuk edebiyatıdır. Aşağıda daha detaylı açıklanacaktır.

2.2 Çocuk Edebiyatı

Çocuğun, algılarının açıldığı dönemden buluş çağına kadar olan süreç içerisinde, çocuğun anlayış seviyesine uygun yazılı ve sözlü yayınların çocuğa verildiği edebiyat dalı, çocuk edebiyatı olarak adlandırılmaktadır. Çocuk edebiyatı hakkında değişik fikirler bulunmakta olup, bu araştırmada birkaç tanesine yer verilmiştir.

Çocukların duygu, fikir ve hayallerine yönelik olarak 2-14 yaş aralığındaki çocukların gereksinimlerini, çocuk edebiyatı karşılamaktadır (Tür 1999; Turla 1999). Oğuzkan'a (2001) göre Edebiyat; hayal ve fikirlerin sözlü ve yazılı halde, güzellik içerisinde etkili bir biçimde aktarılmasıdır. Bebeklik çağı ile buluş çağı arasındaki insanlar ise çocuk olarak ele almıştır. Çocuk edebiyatı çocuk olarak tanımlanan bireylerin hayallerine ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı tüm yapıtları içine alır. Uzman kalemler tarafından bilhassa çocuklar hedef alınarak kaleme alınmış yapıtlara verilen gelen isimdir (Oğuzkan, 2001).

Hala eğitilmeye ihtiyacı olan, topluluğumuzun genç bireylerinin fikir dünyasına uzanabilen yazarların kaleme aldığı yazılı ve sözlü eserlerin hepsine çocuk edebiyatı ismi verilmektedir (Oğuzkan 2000; Civaroğlu 2000).

Çocuk edebiyatı, üstün özelliklere sahip olan, kelime birikimine uygun, hayallere seslenen, dilini geliştirecek özellikte, insani değerleri içerisinde bulunduran, psikolojik gelişmeye fayda sağlayan, kullanıcısına zevk veren edebiyat ürünlerinin genel adıdır (Gürel 2007, Temizyürek 2007; Şahbaz 2007).

Çocuk edebiyatı, bebeklik çağından başlayarak buluş çağını da içerisine alan, çocukların seviyesine uygun, çocukların gelişimini ana hedef olarak belirlemiş yapıtların ismidir (Sever 2008).

Çocuk edebiyatı, başka bir ifade ile çocukluk çağındaki bireylerin dünyasını yazılı ve sözlü olarak besleyen etkinlikler alanıdır (Güleryüz, 2006).

“Çocuk edebiyatı önce bir edebiyattır. Edebiyat yönüyle edebiyatın içinde en incelikli yazarlık biçimidir. Her yaştan okurun ilgisini çeken, okunabilen, dili, anlamı ve biçimi ile edebiyatın içinde yeni bir türdür” (Şirin, 2007).

İlkokul eğitiminde çocuğa verilen masallar, tekerlemeler, masalımsı öyküler, bilmeceler ve öyküler çocuk edebiyatının içerisinde. Bu eserlerin içyapısının değişik oluşu hemen fark edilecektir. İlkokul döneminde okunan yayınların, çocuğun ilerleyen zamanlardaki edebiyatla olan ilişkisinin temelini oluşturacağı unutulmamalı buna göre özenli seçimler yapılmalıdır.

Günlük hisler arasında olan korku, sevinç, öfke, şaşkınlık vb. usta bir yazarın elinden yazıya döküldüğünde hayat bulacak, insanın herhangi bir yaşam durumu kitap sayfalarında görünür hale gelecektir (Sever 2008).

Edebiyatla tanışmadan ilkokul eğitim dönemini geçiren bir birey ilerleyen vakitlerde sorunlarla karşılaşacaktır. Bu olayın önemini şöyle açıklayabiliriz (Sever, 2008);

- Çocukların dil gelişimlerinde yardımcı roldedir.

- Çocuklar yaşamı ve çevrelerini tanır.
- Çocukların sıkıldıkları vakitleri değerlendirdikleri için yaşama sevinci aşılar.
- Çocukları günlük işlerin arasında eğlendirici özelliğe sahiptir.

Çocuk edebiyatında eserler çocukların seviyesini temel alarak hazırlanmış yapıtlardır. Yapıtların hedefi öncelikle çocuktur. Yapıtla mühim olan dilin özenle kullanılması, seçilen konunun çocuk özelliklerine elverişli olmasıdır (Karatay 2007).

2.2.1 Çocuk Edebiyatının Amaçları

Çocuk kitaplarındaki mesajların özelliklerini ortaya koyarken çocuk kitabı ve çocuk edebiyatının hedeflerinin belirtilmesi faydalı olacaktır. Bu hedeflerin ortaya serilmesi araştırmanın önemini daha açık bir şekilde belirtecektir. Çocuk edebiyatı ve çocuk kitaplarının ilk hedefi okumayı sevdirmektir. Bu ana amacın yanı sıra duygu ve düşüncelerini açıkça söyleyebilen, sorunlara çözüm yolu bulabilen, estetik algıları gelişmiş, gülmeyi seven çocuklar oluşturmaktır (Sever, 2008).

Çocuk edebiyatının hedefi çocuklara kitap okuma aşkı ve alışkanlığı kazandırmaktır. Yazılan eserler, çocuklar için “zenginleştirilmiş bir dil çevresi” anlamında olmalı, onların becerilerine ve hayal güçlerine hitap etmelidir. Kitaplar çocuklara karşılaştırma, eleştirel bakabilme, geniş fikirli düşünebilme, öğrendiklerini paylaşabilme gibi birçok özelliğini geliştirebilmelidir (Yener, 2006).

Çocuk edebiyatı çocuklara yaşama sevinci vermeli, hayal gücünü genişletmeli ve ona derinlik yetisi vermelidir. Doğayı, insanları, evreni algılatmalı ve bunlarla iletişim kurmasını sağlamalıdır. Merak duygusu desteklenmeli, merak ettikleri şeyleri araştırmaya itmelidir, çocuğa esin kaynağı olmalıdır.

Yazılmış eserlerdeki değişkenlik ve hareketlilik çocuğun kitaplara ilgisini artıracaktır. Eserlerde bulunan betimlemeler çocuğun keşfetme isteğini artıracak, hayal gücüne büyük destek olacaktır. Çocuk kitabı okurken karşılaştığı betimlemeleri gözünde canlandırması hem daha çok kitap okuma isteğine sebep olacak hem de çocuğun hayal dünyasını süsleyecektir (Akal, 2008).

Çocuk edebiyatının en güçlü yönlerinden birisi eğitici olmasıdır. Direkt olarak eğitim amacıyla oluşturulmasa da pozitif bir izlenim oluşturmayı hedefler. Çocukta olumlu değişimlere imkân verir (Karatay, 2007).

Çocuk edebiyatının görevleri:

- Çevresini algılamasına etki eder.
- Yaşama hazırlar, karakterini geliştirir
- Çocuğun dil gelişimini hızlandırır, hayal gücünü ve yaratıcılığını artırır.
- Algılama yeteneklerini geliştirir (Nas 2002)

Çocuk edebiyatının özellikleri:

- Çocuğu okul evrelerine hazırlamalıdır (Cıravoğlu 2000).
- İçerisinde yaşadığı toplumun kültürünü çocuğa aktarmalıdır (Karatay 2007).

Çocuğun algılarının geliştirmelidir.

Çocuk hayatının bir kopyasını, kendisi için yazılmış yapıtlarda bulur. Bu olay çocuklara karşılaştırma ve bağlantı kurma imkânı verir (Karatay, 2007).

Çocuk kitaplarının hedefleri şu şekilde özetlenebilir;

- Hayatı tanıtmak, bilgilendirme, sosyalleştirme
- Eğlendirmek, güven aşmak, başarı isteği kazandırmak
- Sorunlara duyarlı birey yetiştirmek
- Fikirlerini ve duygularını yazıya dökme isteği uyandırmalıdır (Karatay 2007).

- Zihinsel gelişime rahat bir ortam hazırlamak
- Irkçılığın kötü olduğunu öğretmek
- Engelli insanları hor görmesini engellemek
- Çocuğu ağlatıp üzmeden istenilen duyguyu vermek
- Şiddetin kötü olduğu öğretilmeli, sorunlar sulh çerçevesinde çözülmeye çalışılması gerektiğini vurgulamak
- İlköğretim dönemi kitapları çocuğa vücudunu tanıtmalı, kendi vücudunu sevmesini sağlamalıdır. Çocuğu kaygılarından kurtarmalı, rahatlamalarını sağlamalıdır (Kaya 2008).

2.2.2 Çocuk Edebiyatında İşlevi ve Nitelikleri

İlk altı yaş olarak belirtilen okul öncesi dönem çocukların öğrenmeye büyük istek duyduğu dönemdir. Genellikle oyun sırasında öğrenen çocuk, nadiren de olsa soru sorarak da öğrenebilir. Bu dönemde etrafında bulunan her türlü nesne çocuk için oyuncak olabilecek potansiyele sahiptir. Bu nesne kalem, defter, oyuncak araba, tencere, kaşık, top veya resimli bir kitap olabilir (Oktay, 2004).

Çocuk gelişimi konusunda bilgisiz ve duyarsız olan çevrede çocuk monotonluktan kurtulmanın en iyi yolunu, kendi hakikatini umursayan kitaplarda bulmaktadır. Çocuksu bir tarza sahip kitapların çocuğun ihtiyaçlarına cevap olamayacağı, birde çocuğu kitaplardan soğutacağı büyükler tarafından göz önünde bundurulmalıdır (Sever, 2008).

Kitapla bir bağ oluşturmak, algılamak, deneyimlemek her insanın temel hakkıdır. Kitap çocuğun kendini tanımasına olanak sağlar, yalnızlığı azaltır, deneyim kazandırır (Ciravoğlu, 2000).

Çocuk psikolojisi genel inanışın aksine çok karmaşıktır. Bu konuda çok fazla fikir olmakla birlikte bazı önemli fikirleri öğrenmenin yararı olabilir.

Çocuk gelişimi kuramları arasında en çok bilinen, Jean Piaget'in "Bilişsel Gelişim Teknolojisi" teorisidir. Piaget insan gelişiminin dönemlerden meydana geldiğini söyler. Bilişsel yapı dört evren oluşur. İlk evre 0-2 yaşları arasındaki **duyusal motor dönemidir**. Bu dönemde bebek benmerkezcidir, göremedikleri materyallerin varlığından habersizdir.

2-7 yaş aralığında **işlem öncesi dönem** hayata geçer. Bu evreyi de iki parçaya ayırmıştır. İlk 2-3 sene **kavram öncesi dönemdir**. Bu dönemde olay örgüsünü takip yetenekleri gelişir, kategori yapabilecek durumdadır. 4 yaşından sonrası **sezgisel dönemdir**. Bu seviyede sembol maharetleri ve dil kabiliyetleri gelişir, dünyanın farkındadır. Bu aşama keşif evresi oluşundan dolayı ehemmiyeti yüksektir.

7-11 yaşları **somut işlemler dönemidir**. Kolay mantıkla sorunlara çözüm üretebildikleri dönemdir. Zaman kavramını anlamaya başladıklarından tarihi kurgu oluşturabilirler. 11-15 yaşları arası ise **soyut işlemler dönemidir**. Yapısal mantık kullanabilir. Analiz yapabilir, düşünce sistemi aklı meşgul eder (Russel, 1991).

Erik Erikson isimli psikanalist ise "Psiko-sosyal Gelişim Kuramı" adı altında savunduğu tezinde, eğer bütün kişilik gelişiminin çocukluk dönemde gerçekleştiğini kabul edersek, kişilikteki sorunlardan hep başkalarının sorumlu olacağını savunmaktadır. Olgunlaşmayı sıralı olarak halledilmesi gereken psiko sosyal çatışmayı içeren evrelerden meydana geldiğini savunmaktadır. Evreler birbirine tamamen zıt iki ana unsurla isimlendirilir. "İnsanın Sekiz Evresi" fikri, çocukluğun beş önemli evresini kapsamaktadır. 0-18 ay yaş aralığını kapsayan **Güven-Güvensizlik** evresi ilk evredir. Bu evrede çocuklara itimat etmek önemlidir. Çocuğun tamamen dışa bağımlı olduğu bu dönemde, uygun bakım sağlanmadan yaşayamaz. Bakımı yapan anne ile çocuk arasındaki ilişkide devamlılık, değişmezlik ve tutarlılık hakimdir: etkileşimlerinde bir devamlılık vardır, kolay kolay değişmemektedir, yaşadıkları toplumun alışkanlıklarına göre uygulanan bakım biçimde tutarlılık söz konusudur (Russell, 1991).

İkinci evre ise 1,5-3 yaş aralığında oluşan **Özerklik-Kararsızlık** evresidir. Yürümeye başlayıp bakımıyla ilgilenen insanları ve kardeşlerini fark eder. Bu evrede

tuvalet ihtiyacını kontrol etmeyi öğrenen çocuğa seçim yapma şansı verir. Özerklik duygusuna, zıt arzular ve eğilimler konusunda tercih yapabilme yetisini ortaya koyar (Russell, 1991).

Girişim duygunun geliştiği **Girişim-Suçluluk Evresi** 3-6 yaşları arasında oluşa üçüncü evredir. Gelişen bu duygu kendi düşüncelerine sahip olmak, ileriye dair hedefler oluşturmak ve yapmak için kuvvet sağlayacaktır. Bu evrenin en olumsuz olgusu ise aşırı suçluluk duygusudur.

Dördüncü evre ise **Beceri-Aşağılık** karmaşasının yaşandığı dönemdir. Bu dönemde büyüklerin kullandığı aletleri kullanma ve başarılı olma isteğidir. Bu dönemde çocuk kendisini akranları ile karşılaştırır, kendini eksik görmeye eğilimlidir.

Beşinci evre buluş çağına rastlayan **Kimlik-Rol Kargaşası**dır. Buluş çapının en bunalımlı kısmı kendine kimlik oluşturma dönemidir. Çocukluk evresinin bittiği bu dönemde fiziksel gelişim oldukça hızlıdır. Duygu durum problemleri yaşayan gençler daha önceki görev ve sorumluluklarını, yeni üstlenecekleri görev ve sorumluluklarla kıyaslar. Kendine kimlik oluşturma sürecinde küçüklükte yaşanmış kavgalar tekrarlanır (Russell, 1991).

Çocuk edebiyatının en önemli türlerinden olan masal, çok tanımlı bir kavramdır. Aşağıda detaylı olarak işlenmektedir.

2.3 Masal

Arapça kökenli bir kelime olan “masal”, İbraniceye ve Türkçeye masal olarak geçmiştir (Taner 1992).

Birçok tanımlaması bulunan masalın, birkaç tanımı aşağıda sunulmuştur.

Ali Püsküllüoğlu masalı “*Halkın ortak yaratusı olarak ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa aktarılan, cin, peri, dev gibi olağanüstü kişileri olan, olağanüstü olaylara yer veren, genellikle bir tekerleme ya da bir varmış, bir yokmuş gibi sözlerle başlayan tür...*” biçiminde tanımlamıştır (Püsküllüoğlu, 1994).

Bir diğerk tanımlama ise “Genellikle olağüstü kahramanlara ve maceralara yer veren, konusu hayali, kulaktan kulağı anlatılarak geöen halk hikayesidir” biçiminde açıklanmıştır (M. Lauresse, 1992).

Bir başka tanımlamada,“ Bütünüyle hayal ürünü olan, genellikle olağüstü olaylara zaman zaman da olağüstü varlıklara yer verilen, olayları çoklukla belirli olmayan bir yerde, belirli olmayan bir zamanda geöen bir anlatı türü” olarak nitelendirilir (B. Lauresse, 1986).

“Nesirle söylenmiş, dinlik ve bütünlük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekte ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı” olarak açıklanmıştır (Boratav1982; Güleö 2006; Geçgel 2006).

Naki Tezel, “Masal, olaylarının geötiğı yeri ve zamanı belli olmayan, peri, dev, cin, ejderha, arapbacı...vb kahramanları olan belirli kişileri temsil etmeyen hikaye” olarak nitelendirmiştir (Tezel, 1997).

Halit Bayrı’nın tanımı ise “Halk bilgisi kadrosu içinde masal mefhumundan anlaşılan mana, bilinmeyen bir zamanda, bilinmeyen bir yerde bilinmeyen şahıslara ait faaliyetlerin hikâyesidir.” şeklindedir (Güleö 1988; Aky: Yıldız 2006).

Masal hakkında ilk bilimsel savın sahibi olan Prof. Saim Sakaoğlu’nun tanımına göre masal: “Kahramanlardan bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal ürünü olduğı halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür” (Sakaoğlu, 1999).

Güner Demir’in tanımıyla masal: “Bazı yaşlarda çocukların ilgi duyduğı masallar, olağüstü olayları anlatan, zaman ve yer kavramı belli olmayan edebi eserlerdir” (Demiray, 1996).

Eflatun Cem Güney masalı şu şekilde dile getirmiştir: “Bizim de bir masal dünyamız var, uçsuz, bucaksız bir dünya bu. Keloğlan’ı içine alır, Köroğlu’nu da peri kızını da içinde barındırır, dev anasını da, senide içine alır, beni de, yine de bir fındık kabuğına sığar, yedi dünyaya sığmaz.” (Güney, 1948; Akt: Yıldız 2006).

Masal artık kültürel bir unsur olarak kabul görmüş, hakkında bilimsel çalışmalar yapılan bir bilim dalı konumuna ulaşmıştır (Yaldız, 2006).

2.3.1 Masalların Kaynağı

Masal, ilk olarak bir şahsa aitken, zaman ve çevre değiştikçe sahibi unutulmuş, topluma mal olmuştur. İlk oluşumunda gerçek olaylar içeren masal zamanla, bazı nedenlerle gerçek olayların yerini hayal ürünü olaylara ve karakterlere bırakmıştır. Değişmeyen yegâne şey ise iyilik ve doğruluk olmuştur (Güleç 1988; Akt: Yaldız 2006).

Masalın çıkış yeri hakkında birçok fikir olmakla birlikte, asıl kabul her toplumun kendine ait masalları bulunduğu, ilk çıkış yerinin kesin olarak bulunmasının neredeyse imkânsız olduğudur. Türklerin çok zengin bir birikiminin oluşu ise tarihin başlangıcından beri masalları ve efsaneleri bulunmasını kaynaklanmaktadır (Durmuş, 2004).

Buradaki asıl önemli unsur, masalın, girdiği her milletin karakterine bürünerek çocuklara milliyetçi bir bakış açısını sahiplendirme özellikleridir.

2.3.2 Masalların Sınıflandırılması

Türk masalları özellikleri sonucunda gerçekçi ve hayali olarak ayrılırlar. Tamamı ile hayali hadiseleri, hayal ürünü kahramanları, gerçek yaşama uyumsuz olayları anlatan masallar hayali masallardır. Mantiğa sığabilecek olayları ve kahramanları içeren masallar ise gerçekçi masallardır (Özdemir, 1992). Masalları gruplandırarak olursak:

1. Zincirleme masallar
2. Hayvan masalları
3. Nükteli hikâyeler, fıkralar
4. Olağanüstü ve gerçek masallar (Asıl masallar) (Boratav 1982, Akt: Güleç 2006; Geçgel 2006).

Zincirleme Masallar: Bu türde kahramanlar genellikle hayvandır. Herhangi bir ders verme amacı olmayıp, eğlence amaçlı hazırlanmıştır. Bu nitelikleri sayesinde küçük çocukların favori masal türüdür.

Küçük ve önem arz etmeyen olayları bir araya getiren zincirleme masallarda mantık bağı sıkıdır. Masal karakter ve olay sayısına göre uzayıp kısalabilir. Anlatılan hikaye birçok kez son anlatıdan baştakine veya en son karşılaşılan kahramandan ilkinde doğru ilerler. Belli başlı konuşma kalıpları ve anlatılarla ana olayın etrafını çevrelerler. Bu masallara “kalıplı masallar” denmesinin sebebi budur (Güleç 2006; Geçgel 2006).

Hayvan Masalları: Diğer masallar kadar önemli görülmemekle birlikte, genellikle tekerleme kullanılmaz ve diğer masal türlerinden kısa olurlar. İnsan kılığına girmiş olan hayvanların kahraman olduğu bu tür masalların belli kısımlarında örnek vermek, ibret dersi vermenin gerekli görüldüğü yerlerde anlatılır (Güleç 1988; Akt: Yıldız 2006).

Nükteli hikayeler, fıkralar: Hayvan masalları gibi kısa ancak onlara göre daha yoğun bir anlatıma sahip olan bu türde, bir fikri karşı tarafa benimsetmek, düşüncüyü örneklerle kuvvetlendirmek ya da yanıltıldığını göstermek yeri geldikçe anlatılır.

Nükteler ve fıkralar şu şekilde ayrılır:

- **Sıradan insanların güldürücü serüvenlerini konu alan fıkralar:** Toplumun içinden gelen tiplerin kahraman olduğu bu türde toplumun gülünç yönleri anlatılır.
- **Kişileri belli halk tüpleri olan fıkralar:** Bu kahramanlar gerçekten tarihi kişiler ya da ünlü isimler taşıyan kişilerdir (Güleç 2006; Geçgel 2006).

Olağanüstü ve gerçek masallar (Asıl masallar): Genellikle “asıl masallar” ismiyle tanınan bu masallar diğer türlere nispeten daha uzun, daha kalabalık ve olayları daha karmaşık masallardır (Güleç 2006; Geçgel 2006).

Olağanüstü masallarda cinler, devler, periler gibi doğaüstü varlıklar bulunmakla birlikte hayvanlar tabiat dışı araç konumundadır. Türk masallarında yılan, kedi, kuş gibi hayvanlar kendi nitelikleri ile ortaya çıkar, ancak en başta gelen kahramanlardan birisi attır. Destanlarımızdan gelen bu hayvan kahramanımıza yardımcı olan varlık konumundadır (Yaldız, 2006).

Gerçek masalların başında gelen ilk masallar padişah masallarıdır. Keloğlan masalları da bu türe dahildir. Masalların en belirgin özelliği ise kötülükle iyiliğin savaşında iyiliğin galip gelmesidir (Güleç 1988; Akt: Yaldız 2006).

2.3.3 Masallarda Olay

Gerçek dışı ve doğaüstü bir zemine kurulmuş olan bu bütünün içerisine katılan tarihi olaylar, masalların içinde tanınmaz hale gelmiş ancak nadiren de olsa bazı milletlerin tarihlerine rastlama imkânı vardır (Güleç 1988; Akt: Yaldız 2006).

Masallar vasat kurgulamalarla, şablon haline gelmiş olayları karakterden çok tiplerle işleyerek karşımıza çıkar. İletken nitelikteki masallarla, dünyanın başka bir köşesinde karşılaşılabılır (Sezer 2004).

2.3.4 Masal Kişileri

Masallarda insanlar, hayvanlar ve hayali unsurlar kahraman olarak karşımıza çıkar. Bu unsurlar başroldeki insanın yardımcısı niteliğindedir. Atlar balıklar ve kuşlar doğaüstü özelliklere sahiptir. Sinirlenirler, üzülürler, severler ve bazen konuşabilirler. Masaldaki tipler her türlü zümreye dahil olabilir. Bunlar belirli kişiler değil, her ülkede bulunabilecek sembolleşmiş tiplerdir. Kişilik özellikleri çok fazla incelenmeyen bu tiplerin sadece olayda hissedilecek olan belirgin özellikleri üzerinde durulur (Güleç 1988; Akt: Yaldız 2006).

2.3.5 Masallarda Yer ve Zaman

Masallarda dile getirilen olaylar dünya üzerinde konumunu belirleyebileceğiniz yerlerde yaşanmaz. Olaylar masala özgü hazırlanmış bir dünyada gelişir. Örneğin Bin bir Gece Masallarında Kaf Dağı geçmektedir. Değerli madenlerden yapılmış olan bu dağ bir masal dağdır.

“*Evvel zaman içinde...*” sözcüğüyle başlayan masallarda zamanda belirsizdir. Genel olarak mişli geçmiş zaman ya da geniş zaman kipleri kullanılır (Özdemir, 1992).

2.3.6 Masalların Dil ve Özellikleri

Masallar çocuklara ataları tarafından anlatılarak nesilden nesle geçmiş, her anlatılışında küçük değişimlere uğramıştır. Ancak hakiki bir sözlü sanal olan masal, kâğıda dökülürken birçok niteliğini de kaybeder. Masalda anlatıcının anlatısı konudan daha önemlidir. Köylerimizde bulunduğu dönemlerde itibarları çok yüksek olan “masal anaları” zamanla kaybolmuş, bugün masalcılık geleneği ciddi anlamda yok olmuştur. Masallar yalnızca düzenlenerek yazıya geçirilmekte ve hikâye tarzında okuyucuya sunulmaktadır.

Masalın kendi özelliklerinden biriside hızlı oluşudur. Masallar ayrıntıya sarmaz öyle ki binlerce yıllık zaman dilimleri birkaç sözcükle geçiştirilir. Kahramanın hayatıyla ilgilenmez sadece önemli kısımları ele alır. Olayın gerçek dışı oluşunu okuyucuya gösterme isteğinde olan yazar, bunun bir hayal dünyası olduğunu sıklıkla vurgular (Güleç 1988; Akt: Yıldız 2006).

2.3.7 Masallarda Amaç

Masallarda sanata ve faydaya özen gösterilir. Hayal dünyasının söyleniş biçiminde ise şiirin zirve noktalarındadır. Bundan mütevellit masallar sözlü edebiyatın eşsiz parçalarıdır. Masallarda faydalı olmak çok önemlidir. Bütün kahramanlar, bir çeşit karakteri sembolize etmektedir. Bütün yapılanlarda ibret alınacak bir nokta bulunmaktadır. İyi karakterler yüceltilir, çocuklara bu kahramanları örnek alması mesajı verilir. Kötü ve sıkıcı günlerde çocukların kurtarıcısı masaldır. Gelişen dünyamızla birlikte masalların çocuklar üzerindeki pozitif etkisi fark edilmiştir. Fakat masalların kötü etkiler bıraktığını savunan J.J.Rousseau, La Fontaine’in fabllarını yasaklamıştır (Güleç 1988; Akt: Yıldız 2006).

2.3.8 Masalların Önemi

Masalların lisanının akıcılığı, anlatımının çekici olması, olaylarının fevkalade kahramanlarının kendine özgü nitelikleriyle ve yine kendine özgü dünyasıyla, buna bağlı olarak insanların düş dünyasının iletmesiyle, bir takım değer yargılarının insanlara kazandırılmasına yönelik verdiği iletiler ve bu iletilerin öğretici yönüyle diğer türlere göre ayrı bir yere sahiptir (Çıblak, 2008).

Masalın özünden birçok bilim dalı yararlanır. Halk masalları bir millet için zengin hazinelerden bile değerlidirler. Bir ulusun karakteri, eski gelenekleri masalların içinde yatar. Lisan açısından masallar içeriği zengin kaynaklardır. İçerisinde barındırdığı sözcükler ve deyimlerden ağız yapısını tespit etmek mümkündür. Masallar halk bilimi ile uğraşanlar için de eşsiz kaynaklardır. Gerek toplumun içyapısı, gerek ulusun örf, adet gelenek ve göreneklerinin temellerini araştırmak için birer belge görevi görmektedirler.

Çocukların eğitilmesinde masalın rolü önemli bir yer tutar. Nitekim okul öncesi çağlarda ki çocuklar için açık bir anlatım ile eğitici hikâyeler yazmak için halk biliminden yararlanmak mümkündür (Yaldız, 2006).

Masal insanların hayal gücünün sınır tanımadığı dünyalar sunar. Bu nedenle çocuklar masal okumaktan ziyade masal anlattırmayı severler. Bundan dolayı masal küçük çocuklar için vazgeçilmez kaynaklardır.

2.3.9. Masalın Bölümleri

Masallar üç bölümden oluşur.

- 1- Döşeme
- 2- Olay
- 3- Sonuç

1- Masalın giriş kısmı (Döşeme): Masallar tekerleme ile başlar. Bu nedenle bu kısma “tekerleme” de denebilir. Mantık dışı olabilir lakin uyumlu sözcükler art arda sıralanır. Bundan dolayı çocuklar oyun oynarken söyledikleri tekerlemeler ile bağdaştırabiliriz. Fakat masal tekerlemeleri

oyunlarda söylenen tekerlemeler gibi manzum değil, çoğunlukla nesirdirler. Masalın giriş kısmındaki tekerlemenin uzunluğu onu anlatanın yeteneğine bağlıdır. “Masalı anlatan kişi mantık dışı, olağanüstü sözler sıralayarak anlatacağı masalı olayların gerçeğe bir alakasının olmadığını okuyucuya anlatabilmek için onun zihnini hazırlamak, neşelendirmek, amacıyla söz sanatını gösterir.” Türk kültürüne ait masalarda çoğunlukla tekerleme bölümünün uzun olduğu görülmektedir (Çılgın, 2007).

Naki Tezel “Türk masalları” adlı eserinde “Kırk Kardeş” masalının döşemesini şöyle yapmaktadır: “*Var varanın, sür sürenin... Baykuşu çoktur viranenin... Destursuz bağa girenin, geçmez para ile dükkâna girenin, hokka çömleğini başında patlatır Bekri Mustafa...*”(Tezel, 1997).

- 2- Olay (Gelişme):** Bu bölüme masalın asıl işlendiği yer denir. Olay kısmı kendi arasında giriş, gelişme ve sonuç kısımlarına ayrılır. Masalı anlatırken olayların birbiriyle ilişkilendirilmesi, okuyucunun dikkati çekilmesi ve masala ritmik bir hava getirilmesi için gerekli yerlerde tekerlemeler kullanılır.
- 3- Sonuç (Dilek):** Masalın son kısmında ise masalcı, genellikle olayın içinde imiş gibi masalı güzel bir şekilde bağlar. Masal kahramanlarının iyi şansını dinleyiciler için de temenni etmeye başlar. Gönülden gelen bir dua olan bu kısma dilek kısmı denmesinin nedeni budur. Birkaç söz ve tekerlemelerden ibarettir. Örnek olarak: Gökten üç elma düşmüş başına, Onlar ermiş muradına, Birisi oturup dinleye.” (Yaldız, 2006).

2.3.10. Masalın Anlatımı

Çocuğun masaldan zevk alabilmesi, anlatıcının onu kendine bağlamasından geçer. Çocuk masalı anlatan kişinin kendisi ile ne oranda kaynaştığını sezimler. Bu nedenle ya yeni bir masal okunmasını ister ya da masal bitmeden kaçır. Bu yüzden radyodan, CD’ de, kasetten, televizyondan, internet üzerinden masal dinlemek tek taraflıdır. Çocuğu pasif olmaya iter. Masal anlatılırken çocuğun verdiği tepkiye göre masal da değişimler yapmak ve ilgiyi bir tarafa toplamak için masalı çocuğun içinde olduğu çevre ile birleştirmek gerekir. Bunun gerçekleşmesi için karşılıklı iletişim

ortamı olmalıdır. Anlatıcı önceden gerekli hazırlığı yapmalı, coşku ile heves ile tekrar tekrar masalı anlatmaya hazır olmalıdır. Zira çocuk masalı beğenir ise tekrar dinlemek ister. Anlatıcı ise aynı zamanda iyi bir dinleyici olmalıdır (Çılgın, 2007).

Masal anlatmada ilk olarak metin iyi seçilmelidir. Bu seçimde en mühim faktör metnin eğlendirici niteliği olup olmadığıdır. Çocukların yaşlarını, ilgilerini ve hayat tecrübelerini göz önüne alarak iyi bir masal seçilmelidir. Çocuğun gelişiminin anlatıldığı kısımda da belirtildiği gibi küçük yaştaki çocukların dikkat süreleri kısadır. Bu nedenle seçim yaparken masalın uzunluğuna dikkat edilmelidir. Çocukların yaşları da konu seçimi yaparken dikkat edilmesi gereken hususlardan biridir. Literatürde çocukların ev hayatından, yaşlılarından, tabiatı ve hayvanlardan bahseden metinlere ilgi duyduklarını belirtirler. Bu nedenle çocukların kendilerine uygun her konuya ilgi gösterdikleri görülmektedir. Anlatıcının kelime kullanımı, sesi ve tonlaması ilginin devamı için önemli bir etkidir.

Yukarıda belirtilen birçok özellik halk masallarının içinde vardır: Hızlı gelişen olay, kahramanlar, masal ile kendini özdeşleştirme ve mutlu bir son. Bu nitelikler hepsi masalın önemini arttıracak özelliklerdir.

Bir masalı veya hikâyeyi anlatmak için metin ezberlemeye gerek yoktur. Lakin ön hazırlık yapmak gerekir. Bu hazırlık metni ilk olarak yüksek sesle masalı birkaç kez okumakla başlar. Anlatıcı masalı sesli okuma sırasında olayın içindeki üslup ve ahenkten etkilenecektir. İkinci adıma gelirse hikâyeye ve masaldaki en mühim olayı ve diğer olayları nerede başlayıp nerede sona ereceğini tespit etmesi gerekmektedir. Zira bu küçük olayları bilmek anlatım esnasında takip edilecek sırayı bulmaya yarar. Daha sonra masalda geçen kahramanlar, dış görünüşler, giydikleri elbiseler, fiziksel özellikleri ve nasıl konuştukları gibi ayrıntıların hatırlanması gerekmektedir.

Sonraki aşamada ise kullanılacak sözcük ve üslubu düşünmek gerekir. Anlatım sırasında kullanılacak sözcükler ve dil kalıplarını tespit etmek için masalı baştan sona okumak gerekmektedir. Bu işlemlerden sonra sesin ahengi mana ile birbiriyle uyumlu olmalıdır. Bu alışkanlık ile ilgilidir. Kazanılması zamanla olur.

Masalı anlatmak için uygun bir giriş hazırladıktan sonra masalın tamamını anlatmada deneme yapılmalıdır. Ayrıca ses de kaydedilebilir. Ne kadar etkili olduğu kontrol edilebilir.

Bu hazırlıkların yapılması çocuğun masala olan ilgisini arttıracaktır. Onun ruh halini masal anlatmaya hazır, kendileriyle göz teması kurmuş bir anlatıcıyı çocuklar zevkle dinlerler. Bunların yapılması masalı anlatmaya uygun ortamı hazırlamaya zemin hazırlayacaktır.

Masala başlar iken tekerleme bölümünü es geçmemek gerekir. Masala başlar iken kullanılan biçim, anlatılan olaya belli bir yöne verecektir. Anlatıcı “düzgün bir ritim yaratabilir ise masal buharlı bir tren gibi kendi kendini anlatmak için yola koyulur” (Sanders, 1999).

Masal anlatırken birçok materyalden yararlanılabilir. Kitapların üzerindeki rengârenk kartlar, resimler, kuklalar, kaplar, yapma hayvanlar ve özellikle müzik kalabalık gruplardaki çocukların dikkatini çekmek için önemlidir. Öğretmen kendi anlatımına göre materyalleri kullanarak da anlatabilir. Eğer anlatılan masal başka bir kültüre ait ise o kültürü anımsatacak materyaller de kullanılabilir. Günümüzde artan iletişim araçları nedeniyle aktarılan bilgiler geride kalabilmektedir. Örneğin anlatım için kullanılan materyallerden daha etkilisini internet veya televizyonda gören çocuk öğretmene bundan bahsedebilir. Eğer öğretmen hazırlıklı ise çocuğun müdahalelerini anlattığı metne katıp masalı daha eğlenceli bir hale getirebilir. Bu durumda çocuklar masal saatlerini merakla bekleyeceklerdir. Anlatıcı masalı anlatmadan önce dinleyecek olan çocukların onu rahatlıkla görüp işitecek bir yer hazırlaması gerekir. Grupla birlikte oturabilir veya onların önünde ayakta durabilir. Masalı anlatmaya başlamadan evvel yazarı ile ilgili birkaç bilgi verebilir. Anlatım esnasında çocuklar ile göz temasını daima korumalı, sesine ve tonlamaya dikkat etmelidir. Çocuklara sahnedeki veya masal kahramanlarındaki değişimleri göstermek için yürüyüşten faydalanılabilir. Lakin daima oturan veya yürüyen bir anlatıcı dinleyicilerin dikkatini dağıtabilir ve onlardan uzaklaşabilir. Bu nedenle oturma ve yürüme zamanlaması iyi ayarlanmalıdır. Öğretmen masalı anlatırken birçok şeyden yararlanabilir. Müzikten, taklitten, enstrümanlardan, resimden, kukladan ve kendi sesinden yararlanabilir.

Masal bittikten sonra anlatılanların iyi anlaşılabilmesi için dinleyicilere teneffüs imkânı sağlanmalıdır (Sınar, 1993).

Çocuğa öğretmen masal anlatabileceği gibi onun bildiği bir masalı anlatmasına ve kendi hikâyesini oluşturmaya da istenebilir. “Masal anlatan ve dinleyen bir kişi, her şeyi olduğu gibi kabul etmemesi gerektiğini bilir. Kendi hayal âlemini yaratıp onu dilediği şekilde kullanabilir. Konuşma ve masal anlatma tecrübesi olmayan, dil ile oynama zevkini bilmeyen çocuklar kendilerine zarar verebilirler. Bu nedenle benlik duyguları zayıflayabilir ve dilin biçimlendirici gücünü bilmeyen iç yaşamları gelişip serpilmez. Bu nedenle okuryazarlık çocukların içinde tutunabileceği bir dal bulamaz”(Sanders, 1999).

2.3.11. Çocuk Gelişimi Ve Masal

Bu kısımda çocuk ve eğitim arasındaki ilişki incelenerek, çocukların gelişim ve büyüme basamakları ele alınmıştır. Ayrıca okul öncesi ve ilköğretim devrelerinde çocukta dil gelişimi ve dil gelişimine masalların etkilerini incelenmiştir.

2.3.11.1. Eğitim ve Çocuk

Eğitim denilince akla gelen ilk şey bireylerin kendi davranışlarını çocuğa aktarmak için geçirdiği zamandır. Bu tanım genel bir tanım olsa da eğitimin birçok tanımı yapılmıştır. “Bireyin davranışlarında yaşantı yolu ile arzulanan yönde değişimler meydana getirme sürecidir” (Büyükkaragöz, 1998).

Çocuk ise 2-13 yaş arasında kendine özgü özellikleri içinde büyüyen bir varlıktır. Bir bebeğin doğumuyla birlikte bebekte 3 duygu oluşur. Bunlar sevgi, korku ve hiddettir. Bedensel büyüme ile öğrenme olgunlaşmayı beraberinde getirir. Çocuğun büyümesinde biyolojik faktörlerin yanı sıra ailenin ve okulun etkileri de önemlidir (Oğuzkan, 2000). Eğitimin ilk aşaması aile ile başlar sonraki aşama okul ile devam eder. Lakin eğitimin her zaman çocuğu amaçladığını düşünürsek çocukların gelişme ve büyüme dönemlerini özenle incelememiz gerektiğinin farkına varırız.

Çocukların gelişme ve büyüme dönemleri incelendiğinde psikologlar büyümenin tanımını yaparken, bireyin organizmasındaki bedensel değişimler olduğuna dikkat çekmektedirler. Gelişme ise çocuğun büyüme evresinden bir sonraki evreye yani olgunlaşma evresine kadar olan dönemi ifade etmektedir. Yani çocuklar benmerkezcilikten başlayarak, somut olayları kavrar daha sonra soyut olayları kavramaya yönelirler ve geniş bir anlayış evresi içerisinde gelişirler. Bu durum çocukların sürekli genişlemekte olan bir topluluğa ait olduğunu göstermektedir.

Özetle büyüme ve gelişme evreleri belli bir düzene uygun şekilde ilerler.

2.3.11.2. Çocukta Ana Dil Gelişimi

Dilin önemini kısaca şöyle açıklayabiliriz; Dil insanların birbirlerine karşı bilgi, duygu ve düşünce aktarımında kullanılan bir araçtır.

Birey ana dilini ilk olarak ailesinden sonra yakın çevresinden öğrenmekte ve konuştuğu dilin niteliklerini kazanmaktadır. Bu şekilde çocuk ailesinden ve çevresinden öğrendiği anadilini tüm hayatı boyunca kullanmaktadır. Misal bütün kültürlerde çocuklar ilk sözcüklerini 12.ve 18. aylar arasında ifade etmeye başlarlar. Dil gelişimi normal olan bir çocuk 4 yaşına geldiğinde kendini sözel olarak hiç zorlanmadan ifade etmektedir. Aile ve yakın çevrede başlayan bu evre gelişigüzel kültürlenme ile olmaktadır (Yaldız, 2006).

İşte burada çocukların küçükken dinledikleri masalların etkisi meydana çıkmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucu halk ürünlerinin çocukların dil gelişiminde önemli bir yer tuttuğunu bizlere göstermiştir.

Çocuklarımız dilimizin zenginliğini, varlığını ve anlatımındaki gücünü öğrendikçe dilimize karşı sevgi ve bağlılık duyacaklar ve ilgileri artacaktır. Burada çocuğa dil sevgisinin aşılmasında Türkçe derslerinde seçilen okuma metinlerinin büyük bir etkisini görmekteyiz. Çocuğun ilkokula başlamadığı dönemlerinde dinlediği masallar onun enteresan konuları zevkle ve kolayca anlamasını önemli ölçüde arttıran bir araçtır (Yaldız, 2006).

Konu açısından merak uyandırmayan, çok basit ve anlatım açısından zayıf yazılar dil açısından ne kadar sade de olsalar, çocuklarda dil sevgisi ve okuma isteğinin gelişimine engel olur. Bir öğretmenin seçtiği eğitici bir masal, çocuğun hem kelime haznesini hem de dilinin sanatsal yönünü keşfetmesini sağlayacaktır (Yaldız, 2006).

2.3.11.3. Masalın Çocuk Eğitimindeki Yeri

Eğitim denilince akla ilk olarak çocuklarda istenilen davranış değişikliğini meydana getirmeye yönelik, devam eden bir süreç akla gelmektedir. Öğrencilerin eğitimine tesiri olan birden fazla faktör vardır. Bunlardan en mühimleri sırasıyla aile, okul ve öğretmendir. Çocuğun aileden sonra en önemli eğitim gördüğü yer okullarımızdır. Bu sebeple okulu çocuklar için sıkıcı bir yer durumuna getirmekten kaçınılmalı, okulu isteyerek ve severek gideceği bir yer haline getirmeliyiz. İşte burada masalların etkisi devreye girer. Zira masallar çocukların seveceği çok önemli bir eğitim aracıdır. En etkili fonksiyonu ise ahlaki ve toplumsal kaynak olmasıdır. Çocuk masalı zevkle okur. Okurken de yeni bilgiler öğrenir (Şirin, 1988).

Masalların manası ve kökeni üzerine gelişen birden fazla tartışma vardır. Bu tartışmalarda hangi taraf tutulursa tutulsun, masal kahramanlarının başlarından geçen macera ve imtihanların hemen hemen hepsinin çocuğun gelişimine büyük bir katkısı olduğu söylenebilir. Genelde masalların çocukları eğlendirmek amacıyla yazıldığı düşünülebilir. Fakat karakterler, olanaksız hususlar, konuşan hayvanlar ve masalların sürekli mutlu son ile bitmesi onun vazgeçilmez özellikleridir. Daha sonra masalın içinde yatan bir ya da birden fazla ders bulunduğu görülmektedir. Bunlar; tembellik yapmamak, yabancılar ile konuşmamak, büyüklerin sözlerini dinlemek gibi birden fazla ders olabilir. Sonraki aşamada ise Bruno Bettelheim 'in *The Meaning and Importance of Fairy Tales* (Peri Masallarının Manası ve Önemi) adlı eserinde söylediği gibi masalların değer ve amaçları, içerisindeki zengin anlam düzeylerini anlayabilmekle kendini ortaya koyar. Diğer edebiyat ürünlerinden farklı olarak masallar çocuğun kendi kişiliğini bulmaya yönlendirmektedir (Yaldız, 2006).

Masalın esrarengiz doğası, macera dolu ilginç olaylar içermesi, genellikle iyilerin galip gelip kötülerin yenilmesi masalları çocuklar için enteresan kılmaktadır.

Diğer bir deyişle masal, çocuğun hayal dünyasına yakın bir dünya sunmaktadır (Dilidüzgün, 2006). Daha sonra bu masalları çocuk oyun haline getirir. Bu nedenle masal kahramanları onun yeni karşılaştığı insanlar değil, en sevdiği kişiler haline gelirler. Böylelikle çocuk bu ilerleyen zaman içinde sosyallik kazanmaya başlar. Masallar içerisinde her türlü ilginç bir olayın olabileceği büyümlü bir dünya gibidir. Bundan dolayı çocuklar masal okumayı ve bilhassa masal anlattırmayı aşırı severler. Aslında çocuklar masalların içinde kendi ait bir dünya keşfederler. Kötü yürekli üvey anneler büyük saraylar, cadılar ve devler gibi karakterler çocuk masalının vazgeçilmez parçalarıdır. Birden fazla içinde korkutucu öğe olmasına rağmen masallar çocukların nazarında önemli bir yere sahiptir (Şirin, 1988).

Masalların çocukların nazarında önemli bir yere sahip olduğunu birçok yazar sözlerinde ve diğer kaynaklarında ifade etmektedir. Cemal Süreyya, masalın çocuğun yaşamındaki önemini “Hayatında masal dinlememiş ve okumamış çocuklar büyüdüğünde kendi resmini bile cetvel kullanarak çizerler” şeklinde ifade etmektedir. İsmet Özel: “Hayatında masal dinlememiş ve okumamış çocuklar birden büyüyebilir.” demektedir.

Olgunlaşmış bir bireyin içinde bir köşede hala varlığını sürdüren bir çocuk vardır. Her ne kadar büyüse de çocukluğu içinde varlığını sürdürür. Çocuk ilk öğrendiği sözcükler ile dünyasını kurmaya başlar. Aile ve çevresindeki insanlar ona dilini öğretirler. Bir kelimeyi yanlış söylerse düzeltme de yardımcı olurlar. Özetle çocuk okul öncesi çağında iken ilk olarak Türkçeyi aile ve çevresinden öğrenir. Sonra masalların dünyasına adım atar (Şirin, 1988).

Çocuk psikologları masalların içerisinde çocukların büyümlerle dolu bir hayal dünyası oluşturduğunu belirtmektedirler. Bundan dolayı gelişimlerinde önemli bir yere sahip olduğunu söylemektedirler. 4-5 yaşındaki çağımızın çocukları, masalların içinde geçen olayların gerçek olmadığını farkındadırlar. Zira masal karakterleri sayesinde iyi ile kötünün arasındaki farkı anlamaya başlarlar. Olanı biteni algılamaya başlamakla birlikte, zevk alarak dünyada akıllı ve aptal, iyi ve kötü ve çalışkan ve tembel insanların olduğunu görmektedirler.

Masalların sürekli mutlu son ile bitmesi, iyi olanın kazanması kötü olanın kaybetmesi aslında bir tür hayat dersidir. Cesaretin önemi birçok kes belirtilmektedir. Koşullar ne olursa olsun kötü insanlar ile karşılaşan iyi kalpli insanların ve cesur kahramanların her şeyin üstesinden gelebileceğini vurgulamaktadır. Çocuklarımız bundan ötürü özgüven ve cesaret olmak üzere birçok güzel davranışlar kazanmaktadırlar (Tezel, 1997).

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz; Masalın içinde örnek alınabilecek iyi karakterlerin olduğu gibi, kötülüğünden kaçınılması gereken karakterlerde bulunmaktadır. İşte bu sırada masalların eğitim değeri kendini burada göstermektedir. Çocuklarımızı bu iyi örneklerle inşa ederek onları yürüdükleri yolda her türlü güçlüğe karşı durabilecek, kişiliği sağlam birer insan yapmak bizim en büyük görevlerimizdendir (Kantarcıoğlu, 1991).

Burada yapılması gereken en önemli şeylerden biri; çocukların ruhunu masallar ile beslemek ve onlara Türk halk masallarımız sayesinde insanları ve toplumu daha iyi tanımalarına yardımcı olmaktır.

2.4. Korku ve Şiddet

Korku, bireylerin karşılıklı ilişkilerinde birbirlerine yakın olmasını sağlayan veya birbirlerinden uzaklaşmasına neden olan bir his, insanı dış tehditlere karşı korunmasını sağlayan bir uyarıcı, aynı zamanda sevgiyi de sağlayan bir örge ve normal hisler içinde de bir coşku olarak tanımlanmaktadır. Korku incelendiğinde ana hat olarak kişinin kendisini koruma altına alma gereksinimi ve bedenin beklenmedik hareketlere karşı ortaya çıkan bir tepki olduğu görülür (Uludağ 2008).

Şiddet ise, “bir kimsenin cinsel veya fiziki şekilde tehdit edilmesi” şeklinde tanımlanmaktadır (Allen, 1994). Bu anlamlardan şiddetin olumsuz bir sözcük olduğu sonucu çıkmaktadır.

Bu bölümde korku kelimesinin anlamı, yaş durumuna bakılarak çocuklarda meydana gelen korkuları irdelenmiştir. Bununla birlikte şiddetin manası, şiddet ile korku arasındaki bağı irdelleyip, Hikâyeler ve Türk Halk Masallarındaki şiddet ve korku kelimeleri ele alınmıştır.

2.4.1. Korkunun Tanımı ve Dönemlerine Göre Çocuklardaki Korkular

Korku, yaşayanların, bilinen ve bilinmeyen riskler karşısında verdikleri normal bir tepkidir. Korku, yaşayanları uyararak bireyin kendisini korumasına yarayan bir duygudur. Bu durum bütün yaşayanlarda görülmektedir. Canlının yem olmasını engeller. Canlı, oradan uzaklaşarak, gizlenerek veya gerekirse tehlikeyle savaşılarak kendisini koruma altına alır. Korku yardımıyla tehlikeyi hissedip ona karşı önlemini alabilen canlılar yaşamlarına devam edebilmektedirler. Korku, dış dünyadan yaklaşan somut bir tehlikenin uyarıcısıdır. Bu durum anlık gerçekleşir (Yenibaş 2008; Keskin 2011)

Genellikle ani gerçekleşen ve bilinmeyen ne varsa çocuğu korkutur. Çocuk, çoğu şeyin farkında olmadığı için neredeyse her şeye korkuyla yaklaşmaktadır. Çocuk genel olarak büyüdükçe ve etrafını tanımaya başladıkça korkuları azalır ve farklılaşmaya başlamaktadır (Yenibaş 2008).

Korkmuş durumda olan bir çocuk şiddetle ağlamaya başlar ve yüzünde şaşkınlık ve korkmuş olma durumu kendisini belli eder. Çocuklarda doğduktan beri arta gelen korku, 4 yaşında iken zirvesini görür ve 5 yaşından itibaren azalmaya başlar. 6 yaşına geldiğinde tekrardan artar. Ara sıra korkularında fazlalaşma veya azalma meydana gelir ya da yeni korku türleri meydana gelebilmektedir (Yenibaş, 2008).

Çocuklar, öğrenme durumları fazla olmaması ve zihinsel olarak henüz olgunlaşmamış olmalarından ötürü dış dünyalarında gerçekleşen olayları doğru bir şekilde irdeleyemezler. Görmüş oldukları bir gölgeyi, tanımlayamadıkları nesneleri canavar veya hayalet gördük diye belirtebilirler (Yenibaş, 2008).

Yerel eğitim olarak toplumumuzda çocuğu korkutmak, bir eğitim aracı olarak çocuğu disiplinli yetiştirmek için kullanılmaktadır. Bir takım aileleri çocuklarına “köpekler seni yiyecek” vb. sözler söyleyerek istediği şeyleri yaptırmaktadır. En çok kullanılan başka bir yöntem ise, çocuğu jandarmaya, polise vb. vermekle, doktora götürüp iğne yaptırmakla, çocuğu sünnet ettirmekle tehdit ederek disiplini

sağlamaktır. Okullarda da aynı şekilde öğretmenler çocukları korkutma yöntemiyle disipline etmeye çalışmaktadır.

Annenin babanın veya ailedeki diğer üyelerin bir fobisi var ise bunu fark etmeden kendi hal ve hareketleriyle fobilerini çocuklarına geçirmeleri eğilimi de çokça görülmektedir. Gereğinden fazla tutucu ve koruyucu davranışlarda bulunan aileler, çocuklarına dış dünyanın ve tanımadıkları her insanın kendileri için tehlike arz ettiğini iletirler. Bu hal ve hareketlerden dolayı çocukların sorunları çözmeleri zorlaşmakta, karşılaştıkları problemlerle baş edememekte ve sosyallikten uzak olarak becerilerini geliştirmede başarılı olamamakta, özgüven duygularını gerektiği kadar geliştirememektedirler. Sonuç olarak bu durum toplumda ön planda olmayan korkan bireyler olmalarına yol açmaktadır. Çocuklar gelişimlerinde çevresini tanıma ve öğrenme merakı ile dış dünyayı keşfetmeye başlar. 2-3 yaşlarına geldiklerinde hareket alanları artar ve bunun neticesinde hareket etme ihtiyacı da hissederler. Çocuk genellikle bu yaşlarda kendisinin kısıtlanması ve hareketlerinin azaltılması için korku yoluyla engellenmeye çalışılmaktadır. Yaşına göre çocuğa aşırıya gidilmeyecek şekilde korunup gözetilmesi yararlıdır (Yenibaş 2008). 3 yaşındaki çocuğun daha fazla korunması lazımken, 4 yaşından itibaren bu azaltılmaya başlanmalıdır. 5-6 yaşlarına gelen çocuklara da artık bebek muamelesi yapılmaması gerekmektedir.

Toplumda fazlasıyla kullanılan farklı metotlarda mevcuttur ve bu metotlar çocuğun korkmasına ve suçlu hissetmesine yol açmaktadır. Bu yöntemler;

-Eğer bizi üzersen hasta oluruz, anasız babasız kalırsın. Üvey annen baban seni döver.

-Senin yüzünden baş ağrısı çekiyorum.

-Bizi üzersen taş olursun.

Bu tehditler sonrasında çocuk, annesini babasını überse onların öleceği vb. hislere kapılır. Kendi kendine tedirginleşir ve suçlu psikolojisine bürünür. Bu durumdan kurtulmanın bir yolu olarak kendisine ceza verme metotlarına başvurur.

Bir süre uslu dursa da daha sonra yaramazlık yapmaya devam eder. “Allah” da çocuklar için bir korku aracı şeklinde kullanılırsa, çocukta “Allah” a tepki meydana getirir ve ona karşı öfke besler. Bunun dışında ailenin, hal ve hareketlerinden diğer korkulara sebep olabilecek nedenler de vardır. Dönemsel olarak farklı korkuları olan çocuklar yaşlarının bu dönemlerinde fobileri olan şeyleri yaşayabilmektedirler. Ancak çocuğun korkusu gelişimsel olarak olmasa bile o durumda yaşamış olduğu travma bir fobiye yol açar. Yaşadığı travma çocuğun korkusunun büyümesi, fazlalaşması ve ilerlemesine neden olabilir. Bu travmaları şu şekilde sıralayabiliriz,

- *Yangın
- *Hırsızlık,
- *Sel,
- *Kaçırılma,
- *Kaza,
- *Deprem,
- *Kapkak,
- *Kavga,
- *Bir yakının vefatı,
- *Boşanma,
- *Ameliyat (Yenibaş 2008).

Karanlık ve Gece Korkusu olan bir çocuk;

- *Tek başına uyumak istemez,
- *Saatlerce uyuyamaz

Çocukta gece korkusu olmasının sebepleri; şımartılması ve gerekli disiplinin verilemeyerek sürekli anne baba ile uyumasına izin verilmesidir. Eğer uyuyamazsa çocuğun bir şeylerden korkmuş olma ihtimali yüksektir. Ebeveynlerinin cinsel hayatlarını görmüş olma ihtimali vardır. Çocuk yaşından ötürü bu durumu anlayamayıp babasını annesine karşı şiddet uyguluyor şeklinde anlar ve annesini koruma içgüdüleriyle uyuyamaz. Ebeveynlerin kavga etmeleri, aileden birilerinin ara

sıra evden gitmesi veya evi terk etmesi gibi hallerde de çocuk geceleyin korku yaşayabilir. Çocuk ebeveynlerine fazlasıyla bağlıdır, her an ebeveynleriyle beraber olmak ister onlardan şefkat bekler ve onları sever. Gece korkusu olan çocuklarda bu korkunun yanı sıra tırnaklarını yeme, evden çıkmama isteği, bebekmiş gibi davranma halleri de görülmektedir (Yenibaş, 2008).

Karabasan: Karabasan, uyku halindeyken oluşan korkuya denmektedir. Gün içinde yaşanmış olan heyecanlı durumlar rüyada belirir. Uyumakta olan çocuk sayıklamaya başlar, bazen kâbuslar görür. Korkunca uyanır ve ebeveynlerinin yanına yatar, orada daha güvenli hisseder. Bu kâbusları kullanarak anne babasının yanında yatmayı da alışkanlık haline getirebilirler. Sıklıkla kâbuslar gören bir çocuk ise genellikle bir sıkıntı ve gerilim yaşadığının belirtisini göstermektedir.

Çok korkmuş olduğu bir kâbusun ardından çocuk irkilerek ya da bağıarak uyanır. Şaşırılmış şekilde ve korkarak etrafına bakınır. Bir vakit gördüğünün rüya mı gerçek mi olduğunu ayırt edemez. Sakinleştirildiğinde tekrardan uykuya dalar ve sonraki gün gördüğü kâbus aklına gelir. Ara sıra karabasanda bir süre çocuk gördüğü kâbustan uyanamaz, yatağa oturur, çok korkmuştur. Anlamsızca konuşur, ebeveynlerini bilemez. Olduğu yerde kıpırdanır durur. Kendisini sakinleştirmeye çalışan ebeveynlerine “Geliyor” vb. şekillerde bağıırır. Sonuçta da uyandığı zaman olanları anımsayamaz. Çocuk eğer ki uyanamazsa kıpırdanma süresinde kendisine zarar vermemesine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Ebeveynlerin de korkmasına sebep olan bu hal nadiren yaşanıyorsa kaygılanılması gerekmez. Gün ortasında meydana gelen olaylar ve etki bırakacak olan durumlar rüya halindeyken de izlerini devam ettirir. Yıpratıcı hadiseler, yaşanan tesirli korku durumları ve kazaların diğer sonuçlarının yanında hem ebeveynlerde hem de çocuklarda uyku düzeninin bozulmasına sebebiyet verir. Rüya görmek, gün içinde yaşanan hadiselerin kafalarda yer etmesi sonucunda meydana gelirler (Yenibaş, 2008).

Korkulan şeylerin aşılp aşılamamasında ailenin duruşu fazlasıyla tesirli olmaktadır. Haberlerde veya dizilerde çocukların alıkoyulmasını, kaçırılmalarını

izlemiş olan ve çocuğunun kaçırılmasından korkarak onu evden dışarıya göndermeyen ebeveynler de vardır. Korkmuş durumda olan bir çocuğun ebeveynleri şu metotları uygulayabilir;

*Korktuğu şeyden ötürü ona kızmamalı, dikkate alınmalı, çocuk ayıplanmamalı ve onunla dalga geçilmemeli.

* Korktuğu şeyin sebebi incelenmeli.

* Arkadaşlarıyla arasını sıkı tutmalı.

* Oyunlar oynaması sağlanmalı.

* Fazla korumacı ve aşırı otoriter davranılmamalı.

* Çok fazla serbest bırakılmamalı.

* Korkusunun üzerine gitmesi için zorlanmamalı.

* Korkunun sebebini ve daha önce ne yaşandığını araştırmalı.

Ebeveynlerin davranışlarına ek olarak;

* Çocuğun korktuğu şeyin gelişim dönemlerinden hangisiyle alakalı olduğu bulunmalı.

* Korktuğu şeyle ilgili olarak çocukla konuşulup rahatlatılmalı.

* Korktuğu şey hakkında bilgi verilmeli.

* Çocuğun güveni sağlanmalı.

* Tek başına uyuyamıyorsa sevdiği bir oyuncakla uyutulmalı.

* Korkmasına sebep olacak olan diziler ve oyunlar uzak tutulmalı.

* Korku oluşturabilecek hikaye vs. anlatılmamalı.

* Karanlık korkusu var ise ışıkla birlikte uyutulmalı.

* Kötü duygularını atabileceği aktiviteler düzenlemeli.

* Uyutulmadan önce mutlu olacağı masallar anlatılmalı ve güzel hayallere dalması sağlanmalıdır (Yenibaş 2008).

Anksiyete (Kaygı): Anksiyetenin lügat anlamına bakılırsa; bunalım, endişe, kaygı, kuruntu, vesvese kelimelerine eşit olduğu görülmektedir. Tıp açısından

anksiyete ise; kendi varlığına yönelik tehlikeden kaçmak veya saldırmak arasında karar verme aşamasında açığa çıkan sıkıntı ve endişe halidir. Tehlikeyi fark eden sinir sisteminin, vücuda verdiği komutlardır. Bu nedenle sadece ruhsal değil, bedensel olarak da hissedilmektedir. İçsel sıkıntı açığa vurulamaz. Ruhsal olarak yokluk anlamında olan anksiyete olduğunda bedende hissedilenler, en sıkıntılı durumlardan daha sıkıntılı olarak tarif edilir. Bu öyle bir sıkıntıdır ki; iç organlarda hissedilen bu duygu ölüm hissine eşir olarak algılanmaktadır.

Tehlikeyi fark edemeyen av olur. Yaşamak için, tehlikenin fark edilmesi şarttır. Tehlikenin üstesinden gelmek için oluştuğunda ya tehlikenin üstüne gidilmeli ya da üstesinden gelinemeyecek kadar bir korku ise kaçınılmalıdır. Kaçmak ya da saldırmak başarılabilir ise yaşam devam edemez. Tehlike bulunduğu kişinin tehlikeyi önlemesi için gerekli davranışlara yöneltmesinde anksiyete gereklidir. Ancak, bu duygunun gereksiz hal ya da şiddette açığa çıkması yaşam kalitesini düşürür ve yetenekleri engeller. Çevresel ve içsel uyaranların yoğunluğu oranında anksiyete artarak ömür boyu devam eden uzun soluklu bir hastalık olabilmektedir. Ev ortamında açığa çıkabilecek anksiyete ile ıssız bir ormanda açığa çıkacak olanın şiddeti doğal olarak farklı olmaktadır. Bu nedenle, Anksiyetenin açığa çıkmasında, genetik yapı ve tecrübeler kadar, çevre şartları da önemlidir (Keskin, 2011).

Çevresel şart veya yaşam koşullarından doğan hastalıklar, bedensel olarak çok şiddetli ağrılar, ilaç bağımlılığı, ruhsal sıkıntılar, cezalandırmalar, ihtiyaçların karşılanamaması, sevdiklerinden ayrılma, ekonomik sıkıntılar, sosyal statünün kayıp edilmesi gibi çaresizlik durumlarında, doğal olarak anksiyete şiddeti katlanarak artmaktadır (Keskin, 2011). Bazı anksiyete türleri saptanabilir strese bağımsızdır. Korku ise benzer bir uyarana işaret olmakla birlikte bilinen, dış, kesin veya çatışma doğurmayan bir tehdide cevap olarak ortaya çıkmaktadır (Duran, 1999).

Problemin ne olduğu bilinmeksizin duyulan belirsiz bir korku olarak tanımlanabilen anksiyete, erişkin ve çocuklarda değişik şekillerde görülen gerginlik, sinirlilik, kısaca, hoş olmayan bir duyuşsal durumdur. Özellikle okul öncesi döneminde anksiyete neden olan şartlara sık rastlanmaktadır (Yavuzer, 2007).

Çocukluk dönemi insan yaşamının en hızlı gelişim dönemidir. Bu dönemde, zihinsel, fiziksel duygusal ve sosyal gelişimin temelleri atılmaktadır. Çocuk çevreyi tanımaya başlar. Çevresindeki birçok ilişkiyi kendisince anlamaya, olaylara karşı bakış açısı kazanmaya ve olayları değerlendirmeye çalışır. Bu gelişim süreci içerisinde çocuğun bulunduğu çevresel şartlara göre kaygı düzeyi de şekil almaya başlamaktadır. Kaygı duygusu anne-babanın, öğretmenlerin ve arkadaşların davranışına göre şekil almaktadır.

Işık’a göre kaygı; *“dış ve iç dünyadan doğan bir tehlike ihtimali ya da kişinin kendisi tarafından tehlikeli olarak algılanıp yorumlanan herhangi bir olay karşısında yaşanan bir duygudur”*. Kişi kendisini bir alarm durumunda ve sanki bir şey olacakmış gibi bir duygu içinde hisseder (Işık, 1996).

Hızla gelişen teknoloji, bilimsel keşifler, nüfus artışı ve ekonomik problemler gibi stresi arttıran çevresel sorunlar insanların kaygı durumları da arttırmaktadır. Organizmanın sağlığını ve rahatını tehdit eden her durumun bir kaygı oluşturduğu varsayılmaktadır. Fiziksel zarar tehditleri, benlik değerine tehditler ve kişinin yapabileceğinden daha fazla performans gerektiren durumlar da kaygı meydana getirmektedir (Atkinson ve Hilgard, 1995).

Korku ve Anksiyete birbirine çok benzeyen terimler olsa da birbirinden ayrılan noktalar vardır (Keskin, 2011). Aralarındaki en önemli değişken korku, bilinçli olarak anılan, dış baskı veya tehlike karşısında meydana çıkan heyecansal bir tepkidir. “Ben arıdan korkarım” misalinde olduğu gibi kaynağı biliriz. Anksiyete ise bilinmeyen, belirsiz olan, objesiz tehlikelere karşı verilen heyecansal bir tepkidir. Kişinin kendi varlığı için gerekli olan değerlerin, tehdit edilmesi halinin yaşandığı doğal içsel durumlardır (Cüceloğlu ve Çevik, 1993). Yani kaygı içsel bir tehlike sinyali iken, korku somut tehlike sinyalidir (Keskin, 2011). Korkuda tehdit dış çevreden gelir, benliğinin bütünü tehlike altında değildir. Birey tehlikeyi bilir ve bununla uğraşmak için savaşıma veya kaçma biçiminde bir davranış ortaya koyabilir ve korku veren durum geçtiğinde rahatlar. Anksiyete daha genel bir durumdur, korkudan daha şiddetli ve daha uzun soluklu olmaktadır (Cüceloğlu ve Çevik, 1993). Kaygı korkuya kıyasla daha yıpratıcıdır (Keskin, 2011).

İnsan hayatında normal ve patolojik olarak iki tür kaygı bulunmaktadır. Normal kaygı ölüm, yaşlılık ve hastalık gibi durumlarla karşılaştığımız ve yalnızlık duygusu yaşadığımız ve yardıma ihtiyaç duyduğumuz anlarda yaşanmaktadır. Eskiden bilinen, denenmiş, belirli şeylerden yeni, bilinmeyen ve belirli olmayan şeylere doğru hareketlendiğimizde normal kaygıları yaşamaktayız. Kişi kaygıyı taşıyamaz duruma gelir, bastırma, yansıtma, yüceltme, özdeşleşme gibi savunma mekanizmalarına çok sık başvurur ise patolojik kaygı oluşur.

Bebeklik çağından itibaren görülen normal kaygılar, yetişkinlik döneminde bir sebep olmadan patolojik bir anksiyete dönüşebilmektedir. Ortada geçerli bir sebep olmadığı için bu tepkiler patolojik olarak değerlendirilmektedir. Yok olma kaygısı, ayrılma kaygısı, iğdiş etme kaygısı çocuklarda örnek gösterilebilecek normal kaygılardır. Bunlar ileri yaşlarda kişinin günlük faaliyetlerini etkileyecek boyutlarda ortaya çıkarsa patolojik olarak değerlendirilmektedir. 1-2 yaş aralığındaki çocukların annesinden ayrılmaya bağlı ortaya çıkan ayrılma kaygısı doğal karşılanırken çok iyi imkânlar verilmesine rağmen yaşadığı şehirden dışarı çıkamayan bir bireyin kaygısı doğal karşılanmamaktadır. Buna göre; kaygı içinde bulunan yaşa göre de patolojik veya normal olarak değerlendirilebilmektedir. Gençler ve çocuklardaki kaygılar sosyal ve akademik konularla ilgili olabilmektedir (Cüceloğlu, 1993).

Çocuklardaki kaygı oluşturan durumlar ileri yaşlardaki ruhsal tepkilerin temellerini oluşturmaktadır. Çocuğun bebeklik döneminde temel ihtiyaçların karşılanmaması veya anneye çok fazla bağımlı hale gelmesi ilkel kaygı olarak adlandırılan durumun önemli sebeplerindendir. Tüm gereksinimleri annesi tarafından karşılanan çocuğun anneden ayrı kalması durumunda çocukta kaygı ve güvensizlik oluşturabilmektedir. Aniden ortaya çıkan çevre değişimleri de küçük çocuklarda kaygı sebepleri arasında yer almaktadır (Cüceloğlu, 1993).

Yoksunluk ve kayıpları çocukların anlamaları güç olduğu için, alıştığı günlük rutinler, rahat pozisyon ve herhangi bir şeyini kaybetmesi durumunda kaygı duygusu ortaya çıkabilmektedir. Birden memeden kesilme hali veya anne memesinden yoksunluk gibi engellemeler kızgınlık ve düşmanlık duygularını ortaya çıkıp, kaygıya neden olabilmektedir. 3-4 yaşındaki erkek çocuklarda kastrasyon, kızlarda

ise cinsel organının erkeklerinkinden farklı olduğunu anlamasından doğan kaygılar ortaya çıkarken, daha ileri yaşlarda kardeşinin doğumu, başarılı olmama, okula başlama, arkadaş edinememe gibi kaygılar görülmekte, ergenlikte ise kaygılar bireyin varlığını tehdit eden tehlikeler, içsel çatışma, fiziki görünüş, sosyal çatışma, karşı cinsle ilişkileri ve arkadaş ilişkilerine bağlı kaygılar görülmektedir (Çifter, 1985).

Kaygıyı bireylerde iki şekilde gözlemleyebiliriz:

1-Duruma göre kaygılı olma hali.

2-Sürekli kaygı hali

Bu şartlar, insanların özel durumları tehlikeli olarak değerlendirmesi sonucu oluşan durumsal kaygı ve kişinin içinde bulunduğu şartları genellikle stresli olarak algılama veya yorumlama eğilimi sonucu olağan sürekli kaygı olarak da tarif edilebilmektedir. Kaygı devamlılık kazandığında bireyin benliğini tehlikeye atabilmektedir.

Kaygının zararlı yahut yararlı olduğunu anlayabilmek için kaygının derecesinin ve başarılması amaçlanan görevin zorluk düzeyinin bilinmesi gerekmektedir. Zor bir matematik sorusunu anlayarak çözme gibi, oldukça karmaşık bilişsel işlemleri barındıran bir işlemi yapma durumunda, kaygının zararlı olduğu gözlenmiştir. Diğer bir yönden ise, belirli objeleri önceden belirlenmiş grupları seçtirme gibi, kolay bir işlemi gerektiren durumlarda orta derece kaygı, göreve erken başlamada ve erken bitirmede yararlı olduğu tespit edilmiştir. Çocukta saldırganlık, cinsel veya bağımsızlık dürtülerini yeterince ifade edememenin oluşturduğu sorun ile kaygı görülebilmektedir. Yeni doğan bir kardeş de bu endişe haline sebep olabilmektedir (Cüceloğlu, 1993).

Anksiyete sıklıkla bazı olumsuz şartlar ve beklentiler sonucu oluşabilmektedir. Örneğin; yeterince anne ve baba sevgisi olmadığını veya kötü bir davranışın cezalandırılacağını düşünmek ya da terk edilerek yalnız kalmak gibi.

Annesinin kendisini unutacağı düşüncesiyle kreşte uyumak istemeyen çocuk ile istemediği bir sınıf içi etkinlikte mide bulantısı gibi sıkıntılar yaşayan çocuğun sorunu birer endişe sonucudur (Yavuzer, 2007).

2.4.1.1. Bebeklik Dönemi Korkuları (0-2 Yaş)

Korku, en yaygın heyecan biçimlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Varlıkların görünen ya da görünmeyen tehlikelere karşı, bir diğer ifadeyle, iyi kavranılamayan, farklı bir olaya karşı sergiledikleri doğal tepkiye korku denilmektedir. Fazla olmadığı sürece korku her çocukta olan normal bir heyecan çeşididir. Korkuda, canlı varlığın korkuyu başlatan uyarım kaynağından çekinmesi söz konusudur (Yavuzer, 2007).

Bebeklik döneminde (9 ay- 2 yaş arası) görülen başlıca korkular;

- Büyük objeler
- Büyük hayvanlar
- Yüksek ses
- Anneden ayrılma (Yenibaş, 2008)

Ayrıca diğer bazı faktörler fiziksel desteğin kaybolması, yüksek yer, yalnız kalma, karanlık oda, ani yer değiştirme, yabancı kişi ya da acı duyma, yer ve objelerle karşılaşma olarak sıralanabilmektedir.

Dünyaya yeni gelmiş bebekler, daha büyük bebeklere ve çocuklara göre daha fazla uyarandan korkmaktadırlar. Çocuklar büyüdükçe, korkular hayali objeler olarak yoğunlaşır ve çocuk, ölüme, karanlığa ya da yaralanmaya bağlı yaratılan hayali olaylardan korkmaya başlamaktadır.

Korku hissi çocukluk dönemi için en çok rastlanan heyecan türlerindendir (Yavuzer, 2007).

Yabancı ile karşılaşıldığında duyulan korku duygusu altıncı ayda başlar ve bir yaşında en yüksek seviyeye ulaşır daha sonra giderek kaybolmaktadır. Çocuğun

yabancı bir insan ile karşılaştığında ağlaması, kişiliğinin henüz içselleştiremediği farklı bir duruma tepki olarak nitelendirilmektedir (Yavuzer, 2007).

Fakat çocuğun farklı olayı içselleştirmesi ile yeni bir tutum takınabildiğinde bu sıkıntı kaybolur, çocuk gülümseyerek tanımadığı kişi ile iletişim kurar. On sekiz aylık bir çocuk kendini güvende hissetmediği anlarda bir yabancı ile nasıl iletişim kuracağını daha iyi algılar; annesine doğru koşar ya da odayı terk eder, bu şekilde yabancıya duyduğu korku dönemini de atlatmış olur.

Bebeklik döneminde 8-24 aylık çocuklar, anne babaları ya da alışkın oldukları diğer yetişkinler yanlarından ayrıldıklarında korku tepkileri göstermektedirler. Anneden ayrılmanın verdiği korku, yeni kavrama becerilerinin gelişmesi ile yenilebilmektedir. Bu beceriler, çocuğun kendi kendisine annesinden ayrılışı ile ilgili sorular sormasını ve cevap vermesini sağlamaktadır. “Ayrılık Endişesi” adı verilen bu tür korkunun iki yaşından sonra azaldığı, dört yaşına gelindiğinde ise tamamen kaybolduğu görülmektedir. Ancak değişik nedenler ile anne ve babasından ayrı yaşamak zorunda kalan çocuğun gelişimi olumsuz olarak etkilenmektedir (Yavuzer, 2007)

Korku çocukta, koşullanmaya bağlı olduğu gibi, anne ve babayı model alma yoluyla ya da anlatılan öykülerden etkilenererek oluşabilmektedir. Anne ve babanın herhangi bir olayda korkması, bunu izleyen çocuğunda aynı korkuyu öğrenmesine sebep olabilmektedir.

Yaşa bağlı olmaksızın, korkunun en önemli özelliği, uyarının ani ve beklenmeyen bir zamanda ortaya çıkmış olmasıdır (Yavuzer, 2007).

2.4.1.2. Okul Öncesi ve İlkokul Dönem Korkuları

Korkular, yaşla doğru orantılı olarak atmaktadır. Korkuyu oluşturan tüm uyarımlardaki ortak özellik, ani ve birdenbire oluş, bunun sonunda da çocuğun yeni durma uyum sağlayamamasıdır. Çocuğun içinde bulunduğu koşullar, heyecanı etkileyen diğer şartları oluştururlar; uykusuzluk, yorgunluk, açlık gibi.

Çocuğun ne zaman ve neden korkacağını belirlemek çok zor olmaktadır. Korkunun oluşumu, çevredeki şartlara, uyarım veriliş biçimine, geçmiş yaşantılarla, o andaki fizyolojik ve psikolojik durumuna bağlıdır (Yavuzer, 2007).

Köyde yaşayan çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada, dört ile on beş yaş arası çocuklar incelenmiş ve korkuya neden olan sebeplerin %75'ini hayvanların neden olduğu saptanmıştır. Erkek çocuklar vahşi hayvanlardan, kız çocuklarsa böcekler korkmaktadırlar. Hayvanların dışında saptanan korkular arasında, hastalık, yangın ve karanlık sayılabilir.

Çocuğun korku anındaki tepkileri, o nesneden uzak olma arzusu, nefes tutma, ağlama gibi farklı davranış biçimleri olarak görülmektedir (Yavuzer, 2007). Üç yaşından sonra çocuklar heyecanlarını giderek kontrol altına almaya başlamaktadır.

Çocuğun korkularını etkileyen nedenler:

- Kişilik yapısı,
- Fizyolojik koşullar,
- Sosyal ilişkiler,
- Sosyo-ekonomik statü,
- Cinsiyet,
- Zeka şeklinde sıralanabilir

Okul öncesi dönemde, özellikle 2-5 yaş aralığında çocukların korkularında değişiklik ve artış görülmektedir (Yavuzer, 2007). Bu yaş aralıklarındaki korkuları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. 2-3 yaş aralığındaki korkular:

- Anne ve babadan ayrı kalmak
- Gök gürültüsü
- Elektrik süpürgesi
- Yüksek ses

2. 3-4 yaş aralığındaki korkular:

- Anne ve babadan ayrı kalmak
- Anneyi kaybetmek
- Kalabalık
- Hayvanlar
- Öcü
- Polis, asker
- Hırsız
- Dilenci
- Karanlık

3. 4-5 yaş aralığındaki korkular:

- Vücudun kesilip kanaması
- Karanlık
- Düşüp yaralanmak
- Köpek

4. 5-6 yaş arasındaki korkular:

- Hortlak
- Cadı
- Hayalet
- Anneyi evde görememek
- Filmler
- Hırsız
- Yangın (Yenibaş, 2008).

Bu yaşlarda rastlanan bazı diğer korkularsa, yalnız kalma, şimşek, motor gürültüsü ve ani ses olarak sıralanabilir. 6-12 yaşlarından itibaren bu karakteristik korkuların azaldığı, bunların yerine bedensel yaralanma, okula dair olaylar ve sosyal ilişkileri içeren korku türlerinin aldığı görülmektedir. Bu korkuların bir kısmının

ergenlik ve erişkinlik dönemlerinde de devam edildiği görülmüştür. Cinsiyete dair korkularla, hamile kalmak, engelli çocuk sahibi olma, kürtaj gibi korkular bazı tipik ergenlik korkuları içerisinde sayılmaktadır.

Farklı araştırmalar, daha çok korkuların 6 yaşından 12 yaşına gelinceye kadar azaldığını söylemektedir. Ancak ilkokul çocuklarının %50'sinde değişik vakitlerde görülen ve yitirilen çeşitli korkuların olduğu belirlenmiştir. 11 yaşından itibaren korkularda ciddi bir düşüş görülmektedir. Yine araştırmalar, kızlarda erkeklere göre daha çok korkuya rastlandığını kanıtlamışlardır.

Çocuğun başından geçen negatif bir olay veya tecrübe, çocukta bazı korkuların doğmasına yol açabilmektedir. Örneğin, hastaneye dair hoş olmayan bir deneyim geçiren çocuk, hemşire ve doktordan korkabilmektedir. 2-3 yaşlarında genellikle çocukların kâbuslar görerek uyandıkları görülmektedir.

Çocuğa gözdağı vererek onu yetiştirmeye çalışmakta korkuya sebep olan bir durumdur. “Baban eve geldiğinde seni ona söyleyeceğim!” veya “Tekrar böyle davranırsan sana iğne vurduracağım!” gibi şeylerle çocuğa gözdağı vermek onu ilerde de yaşayabileceği korkulara sebep olabilir. Hayal dünyası büyük olan çocukların birtakım hikâyeler dolayısıyla onlarda korkuların yerleşmesine neden olabilir.

Derin bir şekilde çocuğa işleyen korkular, doğru bir eğitim şekli uygulanarak, çocuğa aktarılabilecek olan güven, hoşgörü ve özgüven gibi duygular vasıtasıyla giderilebilmektedir. Korkuyu tedavi etmek biraz zaman alabilir. Korkmuş olan çocuk, korktukları şeyden ötürü yargılanmamalı, dalga geçilmemelidir. Korkularına olgusal bir şekilde yaklaşarak onları kabul etmek gerekir. Çocuğun korkmuş olduğu nesneyi onunla karşılaştırmaya uğraşmak yanlış bir metottur. Çocuğun korkmuş olduğu nesneden uzak durmasına engel olunmamalı ve ona güven hissetmesi sağlanmalıdır. Örneğin, geceden korkan bir çocuk için, “Korkman gereken bir durum yok” şeklinde uyarmak yerine, yetişebileceği bir yere kendisinin açıp kapatacağı küçük bir gece lambası yerleştirmek daha faydalı olur.

Annesinin geceleyin çocuklarına farklı oyunlar oynatması da faydalı bir metottur. Bunun gibi köpek korkusu olan bir çocuğun, köpeklerle karşılaşması için zorlanması yanlıştır. Böyle bir durumda çocuğa köpeklerle oynayan bir akranının gösterilmesi daha faydalı olur. Çocuk büyüdüğü zaman evcil bir hayvan olarak ona köpek alınması ve onunla oynayıp ona güvenmesi sağlanmalıdır. Zamana bırakılarak böyle korkuların çocuğun gelişme süresinde atlattığı gözlemlenebilir (Yavuzer, 2007).

2.4.2. Korkunun Çeşitleri

Hislere yönelik düşünceler ortaya atan, bu konuda araştırmalar yapan, sınıflandırmaları ve kavramları inceleyen, teoriler ortaya çıkaran ve deneyler yapan bilim insanlarının en fazla zorluk çektikleri durum, bu korkuları belli bir ad altında tasnif etmek gerekliliği olmasıdır.

Bu konudaki zorlukları edebiyat safhasındaki kuramcılar da yaşadığını gözlemlemekteyiz. Çünkü bireyler zaman aktıkça daha fazla anlaşılmaya ve açıklanmaya uğraşmakta, insanlarla alakalı bulunan her bilgi ve yetenek keşfi eskiden yapılmış olan bu tür tasnifleri etkisiz bırakmaktadır (Wellek 1998; Warren 1998).

Kısa bir şekilde korku çeşitlerini açıklayacağız ve bunlar hakkında bilgilendirme yapacağız.

Korku çeşitleri şu şekilde özetlenebilir:

1-Dıştan Gelen Korku: Korku çeşitlerinin arasında en sık karşılaşılan ve belli bir sebepten ötürü kişinin kendisini koruma isteğiyle oluşan duygunun açığa çıkarken oluşturduğu tepki gerçek korkuyu meydana getirir. Korkunun açığa çıkma şekli kişinin ruhani hali, hayatının önceki dönemi ve şimdiki içinde olduğu zaman ile alakalıdır.

Reel bir sebepten ötürü ortaya çıkan bu türdeki korkunun bireylerde ve bilhassa çocuklarda ortaya çıkış şekli ve hareketleriyle verdiği tepki titreme şeklinde

meydana gelmektedir. Dıştan yaklaşan tehlikelere karşı ortaya çıkan korku bireyin kendisini koruma vazifesini alır.

Yıkıcı olmaktan daha fazla olarak hayatı sevmesindeki sürekliliği hedefler. Çocukların algı duygularının kabiliyeti büyüklere göre daha yüksek bir konumda olduğu ortaya atılmaktadır. Bu sebeple hadiselerin daha önceden anlaşılmasını çocukların daha iyi algıladığı ve bu durum için duygusal olarak gelişimi daha iyi olduğu görülür. Bu konu ebeveynler açısından tam olarak algılanamadığı için zaman zaman yalan söylenerek bazen de değişik metotlar uygulanarak bu normal duyguya engel olmaya çalışmaktadırlar. Gerçek bir durumu farklı bir şekilde yansıtmaya çalışarak daha sonraki dönemlerinde çocuğun böyle hallerde tek başınayken kendisini muhafaza edememe ve kendi benliğini meydana çıkaramama şeklinde gelişimini olumsuz etkiler (Uludağ, 2008).

2-Gerçek Olmayan Korku: İnsanların zihinlerini dinç tutan ve bulunduğu yere göre davranışlar sergilemesini sağlayan korku, insanın benliğinde olan bir duygudur. Korkunun böyle muhafaza edici niteliğiyle birlikte esasen çocukların korktukları şeylerle yetişkinlerin korktukları şeylerin karşılaştırması mühim olabilir. Zira yetişkinler çocuklarda bulunan korkular ile kendi çocukluklarındaki korktuğu şeylerle karşılaşma riskiyle bir araya gelirler. Bu sebepten ötürü bu korktukları şeylerle ya fazlasıyla veya umursamadan mücadele içine girerler.

Meydanda herhangi bir sebepler zinciri olmaksızın veya ortaya çıkan olaylar tezahür etmeden ortaya çıkan korkuların altında gerçekliği yoktur. Böyle korkuların temelinde şüphecilik vardır. Kuruntu diye adlandırdığımız gerçek bir sebebi bulunmayan şüpheliğin kişide devamlı olarak korku durumu meydana getireceği gibi önemsenme durumuna göre ondan kısa bir zamanda kurtulacağı da gerçektir. Ehemmiyet verdikçe kendisinin gerçek olduğunu makbul ettirmeye çalışan ve önemsenmedikçe de ortadan kaybolan bu şüphecilik korku çeşitlerinden bunu çok işlettirir. Bunlar gelir ve gider bir düzlemde devamlı olarak bireyi kendisine alakadar etmeye çabalar (Uludağ, 2008).

Ancak korkunun gerisinde, buna benzer olarak kaygı durumu da söz konusudur. Korku, bazı objelerin ya da hadiselerin acı vereceğinin anlaşılmasıyla hissedilen tedirginliktir; korkunun objesi düpedüz algılanabilir. Ama “objesiz” yaygın korkular da mevcuttur, birey hangi sebeple korktuğunu belirtmez: korkmaktadır, sadece korkuyor, ancak hangi sebepten ötürü korktuğunu bilememektedir. “Uç sınırlarına varıldığında, korkunun fazlasıyla arttığını, bireyin paniğe sürüklendiği zamanlar da olur: bu durum kaygıdır” (Petron, 2003).

Korkunun ne şekilde çözülebileceği, yapılmış olan değerlendirmeler ve meydana çıkarılan bilimsel araştırmalar çözümü ana hatlarıyla iki uçta bir araya getirmektedir. Bunlardan ilki korkuyu görmezden gelerek gerçek bir sebebin yokluğunun bilincine varıp onu önemsememek, diğeri ise kişide ve özellikle çocuklarda güven hissi meydana getirmektir (Uludağ 2008).

Kişinin kendisine olan güvenmeyi öğrenebilmesi için güven duygusunu geliştirmesi gerekmektedir. *“Çocuklar kendilerini sevindiren bir şeyler yaptıklarında, davranışlarıyla bir durumu müdahale ettiklerinde ve değişim sağladıklarında kendi yeteneklerine ve güçlerine karşı bir güven geliştirirler, böylelikle özgüven oluşur”* (Preuschoff, 1998). Bu şekilde korkunun tersi gibi duran güven ve gücün farkında olan çocuk gerçek nedeni olmayan bir korkuya karşı sağlıklı bir hayat oluşturmaktadır (Uludağ, 2008).

3-Anneden Ayrılma Korkusu: İlgı ve sevginin en önemli kaynağı annedir. Ayrıca korku gibi durumlarda anne çocuklar için sığınma yeridir. Çocuklar yaşlarına göre anneden uzaklaşa korkusu yaşarlar. Her yaşta anneden uzaklaşmak veya ayrılmak bu üzüntüyü en yüksek seviyede yaşamak insanların ortak noktasıdır.

Çocukluğun ilk yıllarında anneden uzaklaşma fiziksel temasın kesilmesi olarak algılanmaktadır. İçgüdüsel olarak çocuğun anneyle olan bütünleşmesinin ayrılığa dönüşmesi bireyin davranışlarına yansımaktadır. Çocuk ayrılma korkusunu ağlayarak belli eder ve isteği gerçekleşene kadar bu tutumunu değiştirmez. Fakat yaş ilerledikçe ve fiziksel gelişiminin yanında duysal ve zihinsel gelişimi belli bir düzeye

geldiğinde ayrılık korkusunun kapsamı değişmeye başlamaktadır. Anne bundan sonra bir dost ve arkadaş olma konumuna geçer. Fiziksel ayrılık yerini çok fazla duygusal ve zihinsel bağlanmaya bırakır. Günün her vakti her an anneyi yanında görmek isteyen çocuk kişiliğini ve benliğini tamamen başkasının iradesine bırakmaktadır. Hem riskli hem de gerekli olan bu durum karşısında annenin davranışı öne çıkmaktadır. Annenin davranışının önemini bütün araştırmacılar vurgulamaktadır. Annenin tutumu ile ilgili bu anlayışlar birkaç başlıkta toplanabilir. Annenin tutumu (Uludağ, 2008).

- Duygusal ve zihinsel gelişimin peşinden oluşan psiko-sosyal gelişimin gereğini en yüksek düzeyde algılamalı.
- Ayrılıktaki aşırı ve ani kırılganlığın önüne devamlı iletişim ve empati ile geçilmeye çalışılmalı
- Ayrılık korkusu yaşama sevincine dönüştürülmelidir.
- Ayrılığın mekan ve zamanla sınırlı olmayacağı öğretilmesi gerekir.
- Ayrılmanın zamana bağlı mutlaka bir gün yaşanacağı anlatılmalı
- Sevgi ve ilgi dengeli verilmeli
- Özgüven ve güç telkin edilmeli

Korkular temelde büyütme ve gelişme kökenli olarak 2 başlık altında toplanabilirler, rehabilitasyon gerektiren hasta edici korkularda bulunmaktadır (Rogge, 2001). Hastalık noktasına gelen anneden ayrılma korkusu da bunların içine dahil edilir. Bu sebeple annenin tutumu ve yaklaşımı çocukta bu anlamdaki büyümenin ve değişimin gidişatını belirleyecektir (Uludağ, 2008).

Anneden uzaklaşma çocuklarda “reddedilme” olarak algılanıp travmalara sebep olabilmektedir. Çocukluğun bu dönemde travmasının nevroza dönüşmemesi için durumun geniş çaplı açıklanması ve özgüven kaybının önüne geçilmesi gerekmektedir (Uludağ, 2008).

4-Baba Korkusu: Bireyler ve toplumlar, gelenek ve göreneğin etkisi ile kültürel değişim ve bozulmalar ile insanlara doğal bir rol biçmeye çalışmaktadırlar. Biçim ile içeriğinin birbirine uyumunu yüzeysel ayrımlarla ortaya koymaya

çalışırlar. Biçim ve öz ilişkisinin çok farklı yanlarını göremezler ya da görmezlikten gelirler. Bu yüzeysel değerlendirmenin gerçekte insanın ruhuna bir yönelişten ziyade fiziğine ve formuna bir bakış olarak görülmektedir. Bu düşüncülerin bir yansıması anne ve babanın sorumlulukları arasındadır.

Gelişmekte olan veya az gelişmiş veya otonom sistemle gelenekten kopamayan toplumlarda anne sevginin kaynağı, babaysa korkunun merkezi olarak ortaya çıkmaktadır. Genellikle, anne evde baba dışarıdadır. Çocuk ise tabiatı gereği yaramazlıklar yapmaktadır. Bu durumu engellemek isteyen anne “akşam baban gelsin seni söyleyeyim de günü gör” gibi tehditleri ile babanın rolünü tespit etmektedir. Bu yaygın düşünce birçok babanın da işine gelmekte ve babayı gerçek rolünü sergilemek çabasından uzaklaştırmaktadır.

Babanın dışarıdaki işlerinin durumu, psikolojik durumu, aile içi ilişkiler, iş hayatındaki konumu, ekonomik durum, cinsel yaşam ve en önemli konu babanın çocukluk yaşantısı tehditlerin boyutunu ve şiddetini belirlemektedir. Baba artık bir şeylere karar vermek zorundadır. Ya otoriter bir baba rolüne bürünür ya da beden diliyle duruma el koymaya çalışan bir baba görüntüsü ortaya koyar (Uludağ, 2008).

İlgili literatür, sorunlu ailelerde baba korkusunun bazen şiddete ve hastalıklı bir ruh haline dönüştüğüne ortaya koymaktadır. Boşanma ile yüzleşen ailelerde hem boşanmanın öncesinde kavgalarda hem de boşanma esnasındaki çatışmalarda en çok zararı çocuklar görmektedir. Bu zarar çocuklarda ruhsal bozukluklara neden olmaktadır. Anne ve baba bilerek veya bilmeyerek çocuğu bu kavganın bazen tarafı bazen ise arabulucusu olarak görmektedirler.

Çocuklar ebeveynlerin ayrılığı ile yaşama sevinçlerinin kaynaklarını kaybetmenin korkusunu bütün benliklerinde hissederler. Bu hisler okulöncesi çocuklarında uyumsuzluk olarak davranışlara yansırken okul çağı çocuklarında ise bu durumu gizleme, yalan söyleme veya toplumdan kaçarak yalnızlaşma olarak belirlemektedir. Bu durumu çocukların benimsemesi uzun zaman almaktadır. Çocuk zihinsel olarak yeni bir baba veya yeni bir anneyi kavrayamaz (Yörükoğlu, 2003).

5-Okula-Öğretmene Karşı Oluşturulan Korku: İnsan hayatı boyunca süregelen farklılaşmaların en mühim aşamalarından bir tanesi de evden, annesinden ayrılarak okul hayatına başlamasıdır. Yaşamın bu bölümünün ilk olarak iki ana duygu merkezli olduğunu görebiliriz. Bu iki duygu korku ve sevgi duygularıdır. Okul bu durumda kişinin hayatı boyunca eğitim öğretim ihtiyacını karşılamaktadır.

Okula nasıl sevgi oluşturmamız ve öğretmene karşı çocukta oluşturulan sevginin aynı zamanda okula karşı olan sevgi olduğunu sevgi çeşitlerini anlattığımız bölümde belirtmiştik. İncelememizin bu kısmında ise korkunun kişinin okul hayatında nasıl ortaya çıktığı konusunu ön plana çıkardık. Okula olan korku birçok yönüyle öğretmene olan korkuyla aynı anlama gelir.

Anaokulu ve kreşten itibaren çocukluk döneminin ilk adımının ana modeli ebeveynlerdir. Çocuk ana duyguları anne ve babasından öğrenir ve duygusal bağlamda gelişimini onlara göre şekillendirir. Çocukluğun daha sonraki döneminin başlangıcı olarak bahsettiğimiz ilkokulun başlarında ebeveynlerin model olma durumları yavaş yavaş kaybolmaya başlar ve ebeveynler ikinci aşamadan bir rol model olurlar. Çocuk için rol model olarak aldığı kişi ilk sırada öğretmenidir. Duygusal bağlamda gelişmesinin merkezinde bir yer edinen öğretmen çocuk için kişilik ve karakter gelişiminin de ana örneği halini alır.

Kişinin eğitim ve öğretim hayatının iki ana ögesi olan öğretmen ve okulun nitelikleri ve ne kadar önemsendiğinin durumunun görülmesi gerekmektedir. Bilhassa öğretmenin karakter ve kişiliği, işine olan alakası çocuklar için kişiliğin ana belirleyicisidir. Bu ilkelerin evrensel olarak veya yerellik durumu, çocuğu önemsemesi veya görmezden gelmesi çocuğun kişiliğini olumsuz yönde veya olumlu yönde etkileyebilir. Çocuğun öğretmenini sevdiği için duyduğu saygı yerine ondan korktuğu için duyduğu saygının getirilmeye çalışılması öğretmenin veya okulun güvenli olma durumunu sarsar ve bu saygının kısa bir müddet oluşmasına neden olur.

Okul hayatının en temel unsuru olan öğretmenlerin rol model oluşu ve kişilikleri, öğrenciler açısından ailesinden sonra gelen en itimat edici kurum olarak baktıkları okula karşı davranışlarını şekillendirir. Adaletli, demokratik, sınıfta iktidarı

sağlayan, duygularını yönetebilen ve ne zaman nasıl davranacağını bilen, çocukların becerilerinin gelişmesi için en doğru metotları bilerek onların ruhsal tedavilerini gerçekleştirebilen öğretmenler ile birlikte cezayı temel esas edinen, sürekli olarak ön plana kendisini atan, aktif öğrenme modellerini uygulamayı pasif öğrenmeyi uygulayan, aileler ile okulun beraber hareket etmesini önemsemeyen ve hatta en mühim mesele olarak öğretmenlikten haz etmeyen öğretmen modelleriyle karşı karşıya gelinir. Bu durumda ilk saydığımız model olan öğretmen hayatın olumlu değerlerine ve çocukların birbirleriyle arasında sevgi bağları oluşmasını sağlayan, duygularının ve kişiliklerinin güzel bir şekilde gelişmesini sağlarken ikinci saydığımız öğretmen modeli de korku duygusunu öne çıkaran yetersiz ve kişiliği oturmamış, bireylerin birbirlerinden uzak olmasına neden olan duyguların oluşmasını tetikler (Uludağ 2008).

Okula karşı gelişen korku iki konuda irdelenmiştir:

- * Okuldan önceki gelişen korku
- * Okuldan sonra gelişen korku

Okula Başlamadan Önce Oluşan Korku (Okul Fobisi): Okuldan önce çocukta tutum olarak açığa çıkan ve okul fobisi şeklinde de diyebileceğimiz korkunun tabanında yetiştirilme şekli olduğu görülmektedir. Bu hal, çocuğun okuldan endişe etmesi sebebiyle okula gitmek istemediği görülmektedir. Okul fobisi kendisinde bulunan çocuklar, okula karşı soğuk oldukları için gitmek istemeyişlerini bedenen dışa vurmakla beraber evde durmak için ebeveynlerini kandırmaya çalışırlar.

Çocuklarda okul fobisi olduğunda sabahleyin uyandıkları gibi karınlarının ağrması, bulantı hali gibi şikâyetlerle okula gitmemeye çalışırlar ve okula gitmeyeceği kesinleşince bu durum birdenbire ortadan kalmaktadır (Yavuzer, 2003).

Davranış ve eğitim yaşamlarında çocukların ortaöğretim sürecine kadar devam eden klasik okul fobileri altında şikâyetlerinin daimi hale gelme gelmesi çocuğun yetiştirilmesiyle doğrudan alakalıdır.

Okul fobisinin sebeplerine bakıldığında bu konuda araştırma yapanlar şu sonuçlara çıkarlar: Ebeveynlere fazlasıyla bağlı olunması ve ebeveynlerinde çocukların üstüne çok düşüyor olmaları bunun en temel nedenidir. Bu fobiye ortaya çıkaracak olan ikinci sebep ise çocuğun tüm isteklerinin hiç karşı çıkılmadan ve sorgulanmadan karşılanmasıdır. Diğer üçüncü sebep ise ebeveynlerin çocuklarına model olma konusunda söyledikleriyle yaptıklarının birbirine uymamasıdır. Çocuğun hayatını disipline sokacak uygulamalar ve davranışlar ortaya koymayan anne ve babalar üzerinde, çocukların egemenlik kurmalarıdır. Okul fobisinin doğru bir şekilde giderilememesi çocuk açısından fiziksel eksikliklerin daha kötüsü olarak ruhi açıdan problemleri ve uyum sıkıntılarını ortaya çıkaracağı da genel bir görüştür (Uludağ, 2008).

Okula Başladıktan Sonra Oluşan Korku: Kişilerin hayatındaki güvenilir bir kurum olan yer okuldur. Okula karşı olan bu güven okuldaki eğitim öğretim durumuna göre öğretmenlerle yüksek düzeylere çıkarken alçak seviyelere de inebilmektedir.

Çocuk okula başlayınca üstüne giyim kuşamından söylediği sözlere, edindiği alışkanlıklardan tüm hayatına, aklında oluşturduğu ve kendisine idol olarak belirlediği kahramanlarına varıncaya kadar tüm durumu öğretmeni ile eşitler. Bu halin en fazla yükseldiği dönem ilkokul 1. ve 2. Sınıftır (Çetinkaya, 2004).

Çocuklar için ilkokul dönemlerinde ki öğretmenleri en önemli faktördür. Çocuk için bir ışık kaynağı ve en doğru şeyleri söyleyen kişi de öğretmendir. Ona göre öğretmen ebeveynlerinden daha fazla önemli olmaktadır ve davranışları ve konuştuğu şeylerin daha gerçekçi olduğunu bilmektedir. Genellikle ebeveynlerinin kendisine verdiği önerileri dinlemek istemezken aynı şeyleri öğretmeni söylediğinde onun söylediğine direk itimat eder ve karşı gelmeksizin yapmaktadır (Çetinkaya, 2004).

Okul fobisini ortaya çıkaran, çocuğu devamlı olarak gerilim içinde bulunduran, ceza sistemini en temel eğitim aracı olarak gören, sorunları okul aile işbirliğine güvenmeyerek kendi tarzıyla halletmeye çalışan, korkuya dayalı olarak

saygı oluşturmak için uğraşan öğretmen modeliyle yüzleşir çocuk. Bu modelde ki öğretmenlerin çocuklara sevgiyle yaklaşmak yerine korkuyla onları disipline etmeye çalışmaktadırlar.

İnsanların hayatında iz bırakan kişilerin özellikleri iki duyguda özetlenmektedir. Birincisi sevgi ve onun etrafında oluşan doğruluk, güzellik, yücelik vb. diğer heyecanların hepsini içinde barındıran iyilik değerlerdir. İkincisi ise korku ve onun ekseninde gerçekleşen şiddet, nefret, haset, kin vb. olan heyecanları içine alan kötülük değerleridir. Bu anlayış ile hareket edildiğinde bireylerin eğitim ve öğretim hayatında beyinlerinden silemedikleri iki tip öğretmen bulunmaktadır. Sevgi ve ona ait değerler çerçevesinde eğitim ve öğretimi gerçekleştirmeye uğraşan birinci tip öğretmen asla unutulmadı gibi korku ve ona ait değerler çerçevesinde eğitim ve öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmeye çalışan ikinci tip öğretmenler de asla unutulmazlar (Uludağ, 2008).

Çocukta ruh sağlığının değerlendirilmesi gelişim dönemlerinde beliren bir ruhsal niteliklerin detayları ile bilinmesine bağlıdır (Yörükoğlu, 2003). Bu ruhsal nitelikler duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişiminin temelindeki uyarıların bilinmesi ile gelişim göstermektedir. Korku ve sevgi bu uyarıların en önemlilerindendir (Uludağ, 2008).

Çocuğun ruh sağlığının dengeli olabilmesi için bunların öğretmenler tarafından detaylıca bilinmesi gerekmektedir. İkinci tip öğretmenlerin okulda disiplini ve başarıyı şiddetle sağlamaya çalıştıkları bilinmektedir. Fakat şiddet birçok duygu gibi insanın doğasına yerleştirilen ve kullanım amacına göre şekillenen bir heyecan biçimidir. Temelinde koruma ve tahrip etme içgüdülerini barındıran bu duyguyu daha doğrusu heyecan şekli temelde korku kavramına dayanmaktadır. Birçok bilim adamına göre şiddeti korku meydana getirir (Uludağ, 2008).

Okullardaki şiddetin ise temelinde cezanın yani yanlış davranışları yanlış cezalar ile yok edilmeye çalışılmasının yattığı düşünülmektedir. *“Ceza, bireye istemediği bir şeyin verilmesi ya da istediği bir şeyin verilmemesidir. Bir başka deyişle, organizmaya olumsuz pekiştiricilerin verilmesi ya da olumlu pekiştiricilerin*

verilmemesidir” (Senemoğlu, 2004). Tanımlamasına karşılık cezanın istenmeyen davranışı yok etmediği sadece baskı altında bıraktığı da bilinmektedir. Bu baskı zaman içinde korkuya, korku da şiddete dönüşmektedir (Uludağ, 2008).

6- Ölüm Korkusu: Çocukların durumlar karşısında takındıkları tutumlar kişilik gelişimlerinin evreleri ile doğru orantılıdır. İlk çocukluk döneminin en önemli gelişimi duygusal gelişimdir. Bu sebeple kişinin olayları kavramsal olarak bilmesi gerçek boyutu ile bilmesi anlamına gelmemektedir. Çünkü zihinsel gelişim henüz bu kavramları beklenen boyutta anlama ve yorumlama dönemine yetişmemiştir. Ölüm olgusunu çocukların uzun bir süre kabullenmedikleri görülmektedir. Bu kabullenmeyişiñ altında yatan sebepler ise tam anlayamam ve ölüm olayını algılayamamaktır. Bu korkunun çocuklarda oluşması veya belirmesi bazen fantastik bir olay veya nesne aracılığı ile de olabilmektedir. Çocuk keşkeler arasında gelgitler yaşar (Uludağ, 2008).

7- Savaş ve Silah Sesleri Korkusu: Çocukların en çok refleks olarak karşı koydukları ve tepki gösterdikleri olayların başında alışık olmadıkları farklı ve yüksek sesler gelmektedir. Bunlar içinde en çok korkutan silah sesleridir. Çocuk bu sesin arka planındaki yıkıcılığın ve yok ediciliğın bilincinde ve bunlardan uzak durmanın gereğinin farkındadır.

Savaşın anlamını çözmeye çalışan çocuk, bu anlama daha fazla silah ile yaklaşır. Bilinçaltına yıkıcı ve sevimsiz bir terim olarak yerleşen bu kelime çocuğın bütün yaşamında insanları birbirinden koparan bir ses olarak hafızasına yerleşir (Uludağ, 2008).

2.4.3. Şiddetin Tanımı

Tanımlaması zor bir sözcük olan şiddetin anlam ve etimolojisine bakıldığında Latince “*violentia*” kelimesin geldiği ve “sert ya da acımasız kişilik, güç” demek olduğu öne sürülmektedir (Michaud, 1995).

Şiddet, anavatanı belli olmayan bir düşman gibidir. Tüm zamanlarda insanlık için önemli bir toplumsal sorundur (Doğan, 2000). Şiddetin tarihi insanla başlar ve gitti her yere şiddeti beraberinde götürmüştür. Doğan (2000) şiddeti, “*fiziksel zarar*

veya ölümü kapsayacak şekilde kişiye ve başkalarına dönük tehdit veya fiziksel, sözel ve simgesel güçtür.” şeklinde tanımlamıştır.

2.4.4. Çocuk Kitaplarındaki Korku ve Şiddet

İlkokul döneminde çocuğun bilişsel gelişimini arttırıcı araçlar arasında öykü ve masal kitapları önemli bir yere sahiptir. Güzel düzenlediği zaman bu kitaplar “çocukta okuma ilgisinin uyanmasına yardımcı olabilecek”, “doğal öğrenme isteğini besleyerek” gelişimini destekleyen “temel araçlardan biridir” (Oktaç, 1998). Bu tarz kitaplar çocuğun etrafını tanımaya, yanlış ve doğruları öğrenerek güzel davranışlar edinmesine, toplumsallaşmasına ve bilişsel gelişiminin temeli olan dil ve kavram gelişimine önemli katkılarda bulunmaktadır.

Çocuk, kişiliğin gelişiminde bir kişiyle kendini özdeşleştirir. Bu kişi başlangıçta, anne-baba ve yakın akrabası iken zamanla yerini arkadaşına, film ve kitap kahramanlarına bırakmaktadır. Bu yönden, kitap karakterlerinin ahlaki ve sosyal açıdan sağlıklı olması, çocuğun kendisini kötü bir modelle özdeşleştirmesine sebep olmaktadır (Yavuzer, 2007).

Ne yazık ki medya da reyting uğruna şiddet eylemlerinin adeta reklamı yapılmaktadır. Şiddet eylemleri içeren programların veya filmlerin TV’de yer almasının, bu tür içeriklerin çocuklara yönelik kitapların içermesinin zararlı olmadığını savunlar bulunmaktadır. Çocuk sevgi ortamında büyürse içinde şiddet barındıran bu tür programların çocuğu şiddete teşvik etmeyeceği ve şiddet barındıran programların şiddete yatkın kişilerce izlendiği söylenebilmektedir (Turam, 1996).

Masal ve öykü kitaplarındaki korku ve şiddet içeriklerinin eylem şekilleri çok değişik varlıklar tarafından sergilenmektedir. Bunlar; olağanüstü varlıklar, hayvanlar ve insanlardır (Şen, 2002).

Hayvanlar: Masal ve öykü kitaplarında en küçük hayvandan en büyüğüne kadar birçok hayvan saldırgan davranışlar sergilemektedir. Doğanın en güzel canlıları arasında bulunan, çiçekten çiçeğe uçarak baharı daha da güzelleştiren kelebekler bile birbirlerine karşı saldırgan davranışlar gösterebilmektedir. Fareler

öykü kitaplarında daha çok yemek bulmak için hırsızlık yapmakta, tuzak kurma veya ısırma eyleminde bulunmaktadırlar.

Yutma, yeme ve parçalama hayvanların kahraman olduğu kitaplarda çok fazla karşımıza çıkmaktadır. Aslana şikâyet edilen kurt kesilip derisi aslanın üzerine örtülmekte, arılar sokmakta, keçiler kaplumbağayı köprüden atmaktadır (Şen, 2002).

İnsanlar: Şiddet davranışları konusunda insanlar hayvanları aratmamaktadır. Okulöncesi çocukları için hazırlanan kitap paketinin içinde olan Hansel ve Gretel’de kötü kalpli bir üvey anne onun sözünden çıkmayan bir baba, insanları yiyen bir cadı ve cadıyı fırında yakan çocuk masalın kahramanlarını oluşturmaktadır.

Masal ve öykü kitaplarına baktığımızda, saldırgan davranışları ve şiddet eylemleriyle çocuklara kötü rol olabilecek insan tipleri oldukça fazladır. Kafa kesen krallar, hayvanları öldüren avcılar, hep saldıran köy halkı, haydutlar, hırsızlar, hayvanlara eziyet eden çocuklar, evcil hayvanlara şiddet uygulayan hayvan sahipleri, büyücü ve cadıların olmadık kötülükleri gibi örnekler göstermek mümkündür. Bu kitaplarda hep iyi olarak bildiğimiz prensesler bile eşeği kestirip derisini yüzdürebilmektedir (Şen, 2002).

Olağanüstü Varlıklar: Masallarda en çok karşımıza çıkan olağan üstü varlık devdir. Hep burnuna kan kokusu gelen, çocuk eti yemeyi düşleyen, yiyeceklerin ana menüsü insan olan devler bu masallarında vazgeçilmez kötü kahramanlarındandır (Şen, 2002). Karşımıza çıkan diğer bazı olağanüstü varlıklar ise canavarlar, periler, ejderhalar, şeytanlar, cücelerdir.

3. YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada kullanılan yöntem, tarama modelidir. Edebi eserlerdeki şiddet unsurları taranıp, çocuğa görelilik ve yaşama hazırlayıcı öğeler göz önünde bulundurularak sonuca ulaşılmıştır. Ayrıca tespit edilen 870 Türk Halk Masalından içinde şiddet barındıran 203 masal ileride yapılacak araştırmacılara ışık tutması amacıyla çalışma sonunda paylaşılmıştır.

3.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Çorum ili Osmancık ilçesinde 4 farklı ilkokulda öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Çalışma grubunda 100 öğrenci yer almaktadır.

3.3 Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, 870 masal içinden seçilen 3 adet geleneksel masalın öğrencilere okunması ve yapılandırılmış görüşme formu ile öğrencilerin masallara ilişkin görüşlerinin alınması ile toplanmıştır.

3.4 Verilerin Analizi

Bu araştırmada, verilerin analizi için “betimsel analiz” yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda güvenilirlik, toplanan verilerin öncelikle betimsel bir yaklaşımla doğrudan sunulmasına ilişkindir (Özdemir, 2010).

Betimsel analiz dört aşamadan oluşur (Özdemir, 2010):

- *Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma.*

Araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşme ve/veya gözlemlerde yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulur. Bu çerçeveye göre verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenir.

- *Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi*

Bu aşamada, çerçeveye göre elde edilen veriler okunur ve düzenlenir. Bu aşamada, verilerin tanımlama amacıyla seçilmesi, anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmesi söz konusudur. Oluşturulan çerçeveye göre bazı veriler dışında kalabilir ya da önemli olmayabilir. Ayrıca bu aşamada, daha sonra sonuçlar yazılırken kullanılacak doğrudan alıntılar da seçilir.

- *Bulguların yorumlanması*

Tanımlanan bulguların açıklanması, ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması bu aşamada yapılır. Bulgular arasındaki neden-sonuç ilişkilerinin açıklanması ve gerekirse farklı olgular arasında karşılaştırma yapılması, araştırmacı tarafından yapılan yorumun daha nitelikli olmasına yardımcı olur.

4. BULGULAR

4.1. Kediler Masalına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi

100 ilkokul öğrencisi ile yapılan görüşme sonuçlarına göre çocukların Kediler Masalını anlayıp anlamadığı, korku ve şiddet öğelerinden etkilenip etkilenmediği, masallardaki şiddetli cezaların yeterli bulunup bulunmadığı gibi sorular sorulmuş ve cevapları aşağıdaki tablo ve grafiklerde incelenmiştir.

Aşağıda verilen tablo ve grafikte de 100 ilkokul öğrencisine yapılan yapılandırılmış görüşme sonuçlarına göre çocukların Kediler Masalını anlayıp anlamadığı incelenmiştir.

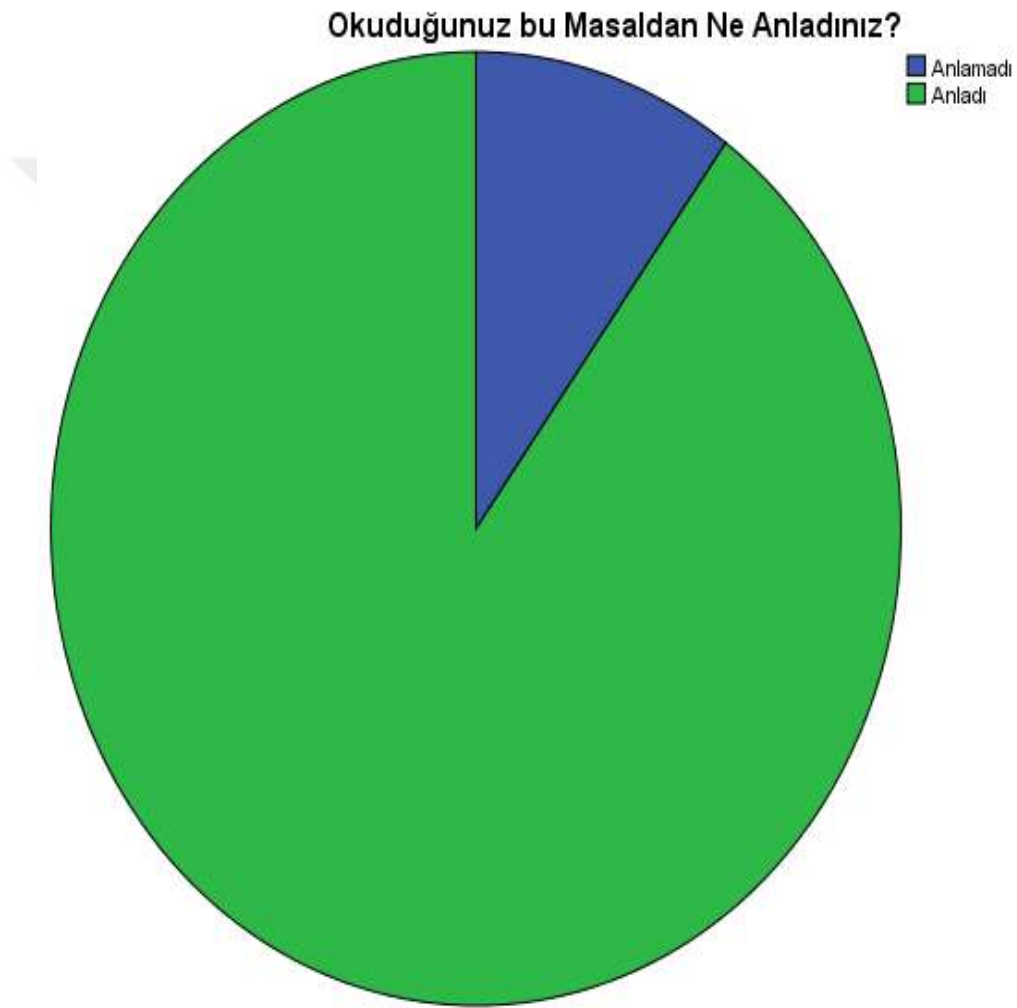
Tablo 4.1: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Anlama Düzeyleri Açısından Dağılımı Tablosu

	f	(%)
Anlamadı	10	10,0
Anladı	90	90,0
Toplam	100	100,0

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere; araştırmaya katılan 100 öğrenciden 10’u Kediler Masalını anlamamıştır. 100 öğrenciden 90’ı Kediler Masalını anlayabilmişlerdir. Tabloya göre öğrencilerin %90’ı masalı anlayabilmişken, %10’u anlayamamıştır. Bu sonuca göre; görüşmeye katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu Kediler masalını anlamışlardır.

Grafik 4.1’ de ise Kediler Masalını anlayan ve anlamayan öğrencilerin dağılımı gösterilmiştir.

Grafik 4.1: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Anlama Düzeyleri Açısından Dağılımı Grafiği

Aşağıda verilen tablo ve grafikte öğrencilerin Kediler Masalının korkunç, sıkıcı ve eğlenceli bulma durumları incelenmiştir.

Tablo 4.2: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Masalın Korkunç, Sıkıcı, Eğlenceli Bulma Açısından Dağılımı

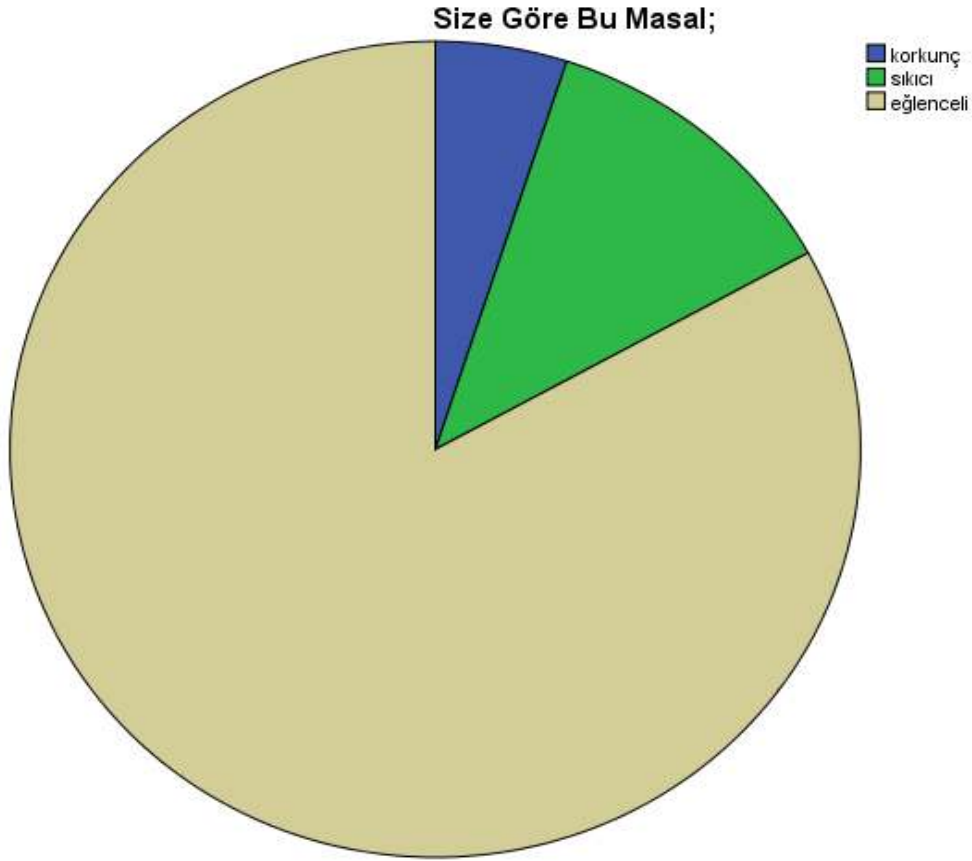
	f	(%)
Korkunç	5	5,0
Sıkıcı	12	12,0
Eğlenceli	83	83,0
Toplam	100	100,0

Tablo 4.2'ye göre üzere, Kediler Masalını okuyan öğrencilerin 5'i masalı korkunç bulmuştur. Öğrencilerin 12'si de Kediler Masalı'nı sıkıcı bulmuştur. Öğrencilerin 83'ü Kediler Masalı'nı Eğlenceli bulmuştur. Bu sonuçlara göre; öğrencilerin %83'ü Kediler Masalını eğlenceli bulmuş, %12'si sıkıcı bulmuş, %5'i ise korkunç bulmuştur.

Grafik 4.2'de Kediler Masalını okuyan öğrencilerin masalı eğlenceli, sıkıcı, korkunç bulmalarına yönelik dağılımı verilmiştir.

Grafik 4.2: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Masalın Korkunç, Sıkıcı, Eğlenceli Bulma Açısından Dağılımı

Aşağıda verilen tablo ve grafikte öğrencilerin Kediler Masalında bulunan kötü karakterlere verilen cezaların yeterliliği konusundaki cevaplar incelenmiştir.

Tablo 4.3: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Masaldaki Kötü Karakterlere Ceza Verilmesi Açısından Dağılımı

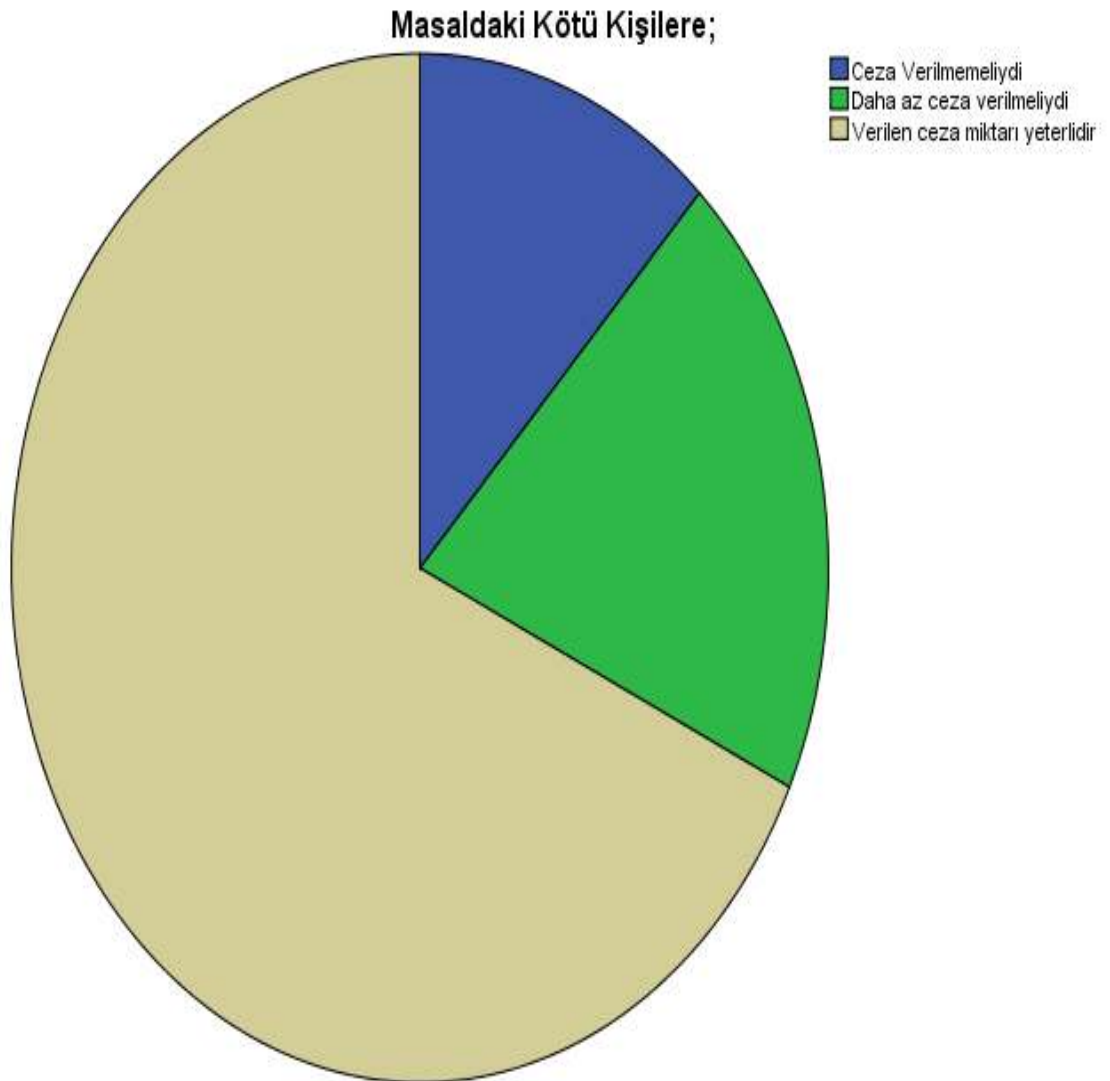
	f	(%)
Ceza Verilmemeliydi	12	12,0
Daha az ceza verilmeliydi	20	20,0
Verilen ceza miktarı yeterlidir	68	68,0
Toplam	100	100,0

Tablo 4.3’de görüleceği üzere; Kediler Masalını okuyan öğrencilerin kötü karakterlere ceza verilmesi konusundaki tercihleri mevcuttur. Araştırmaya katılan

100 öğrencinin cevaplarına göre; 12 öğrenci masalın kötü karakterlerine ceza verilememesi gerektiğini savunurken 68 öğrenci verilen cezayı yeterli bulmuştur. 20 öğrenci ise verilen cezaların çok fazla olduğunu düşünüp daha az ceza verilmesi gerektiğini savunmuştur. Öğrencilerin %12'si ceza verilememesi gerektiğini, %20'si daha az ceza verilmesi gerektiğini, %68'si ise verilen cezanın miktarının yeterli olduğunu savunmuştur.

Grafik 4.3'de ise ceza verilememesi, daha az ceza verilmesi ve verilen cezanın yeterli bulunması ile ilgili dağılım yer almaktadır.

Grafik 4.3: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Masaldaki Kötü Karakterlere Ceza Verilmesi Açısından Dağılımı

Aşağıda verilen tablo ve grafikte çocukların Kediler Masalından korkup korkmadıklarına dair verilen cevapları incelenmiştir.

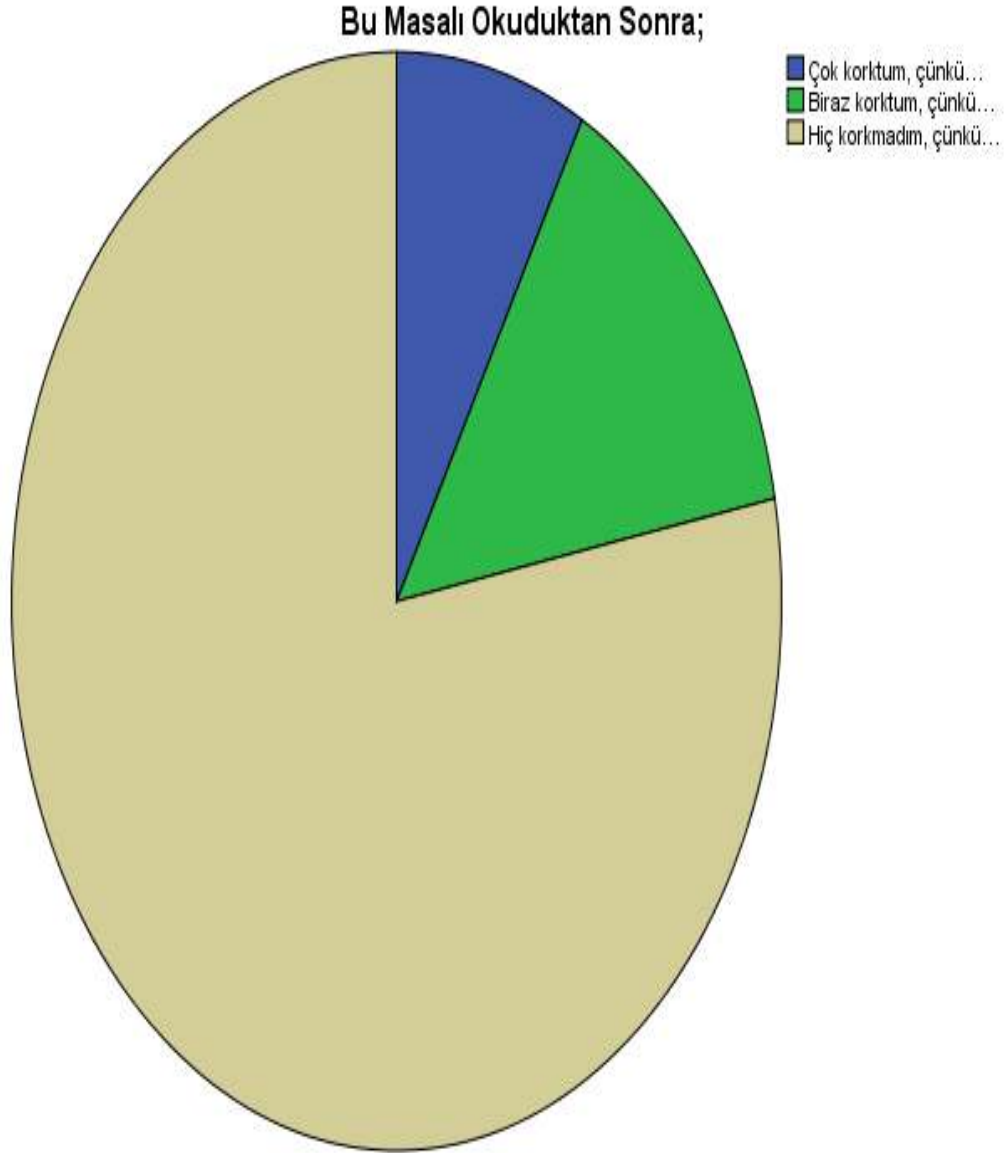
Tablo 4.4: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Masaldan Duydukları Korku Açısından Dağılımı

	f	(%)
Çok korktum, çünkü...	8	8,0
Biraz korktum, çünkü...	14	14,0
Hiç korkmadım, çünkü...	78	78,0
Toplam	100	100,0

Tablo 4.4'te görüleceği üzere; Kediler Masalını okuyan 100 öğrencinin masaldan korkup korkmadığına göre verileri işlenmiştir. Kediler Masalını okuyan 8 öğrenci masaldan çok korktuğunu dile getirmişlerdir. Kediler Masalını okuyan 14 öğrenci biraz korktuğunu dile getirmişler ve sebep olarak şunu sunmuşlardır: *"Yılanlar ve çıyanlar insanları yiyordu. Devler insan öldürüyordu, akrep vardı vb."* . Masalı okuyan diğer 78 öğrenci ise hiç korkmadıklarını belirtmişler ve sebep olarak şunu sunmuşlardır: *"Çünkü bu bir masaldı, korkunç değildi, korkacak bir şey yoktu vb. gibi"*.

Grafik 4.4. ise öğrencilerin masaldaki korku ifadelerine göre dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %78'si masaldan hiç korkmamışlar, %14'ü biraz korkmuşlar %8'i ise masaldan çok korkmuşlardır.

Grafik 4.4: Kediler Masalını Okuyan Çocukların Masaldan Duydukları Korku Açısından Dağılımı

4.2. Göztaşı Masalına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde, Göztaşı Masalını anlayıp anlamadıkları, korku ve şiddet öğelerinden etkilenip etkilenmedikleri, masallardaki şiddetli cezaların yeterli bulunup bulunmadıkları gibi sorular sorulmuş ve cevapları aşağıdaki tablo ve grafiklerde incelenmiştir.

Aşağıda verilen tablo ve grafikte öğrencilerin Göztaşı Masalını anlayıp anlamadığına ilişkin bulgular sunulmuştur.

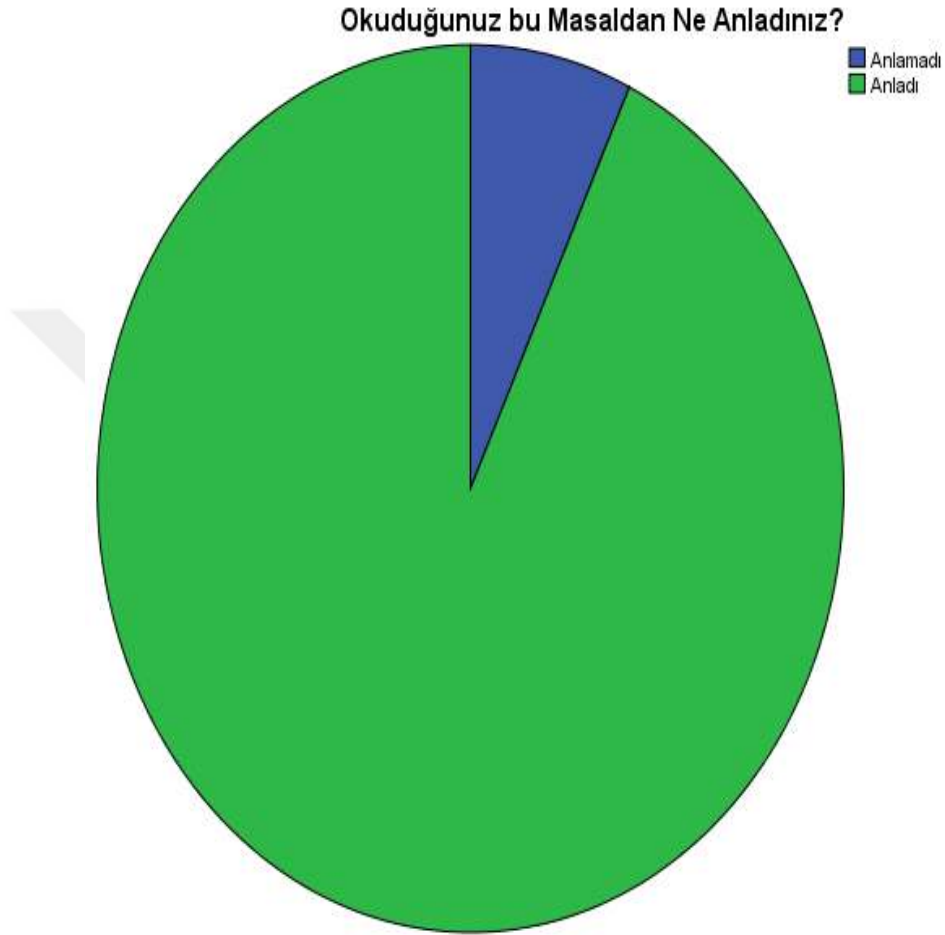
Tablo 4.5: Göztaşı Masalını Okuyan Çocukların Masalı Anlama Düzeyleri Açısından Dağılımı Tablosu

	f	(%)
Anlamadı	7	7,0
Anladı	93	93,0
Toplam	100	100,0

Tablo 4.5’de görüldüğü üzere; araştırmaya katılan 100 öğrenciden 7’si Göztaşı Masalını anlamamıştır. 100 öğrenciden 93’ü Göztaşı Masalını anlayabilmişlerdir. Tabloya göre öğrencilerin %93’ü masalı anlayabilmişken, %7’si anlayamamıştır.

Grafik 4.5’de ise Göztaşı Masalını anlayan ve anlamayan öğrencilerin dağılımı gösterilmiştir.

Grafik 4.5: Göztaşı Masalını Okuyan Çocukların Anlama Düzeyleri Açısından Dağılımı Grafiği

Aşağıda verilen tablo ve grafikte çocukların Göztaşı Masalının korkunç, sıkıcı ve eğlenceli bulma durumları incelenmiştir.

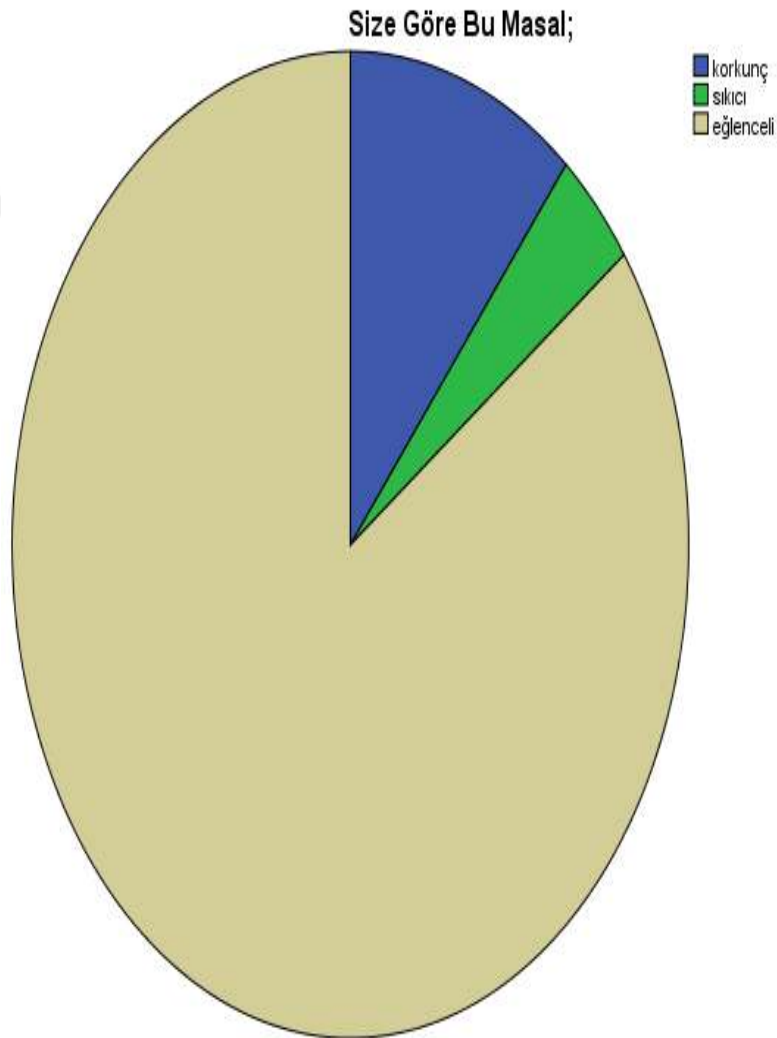
Tablo 4.6: Göztaşı Masalını Okuyan Çocukların Masalın Korkunç, Sıkıcı, Eğlenceli Bulma Açısından Dağılımı

	f	(%)
Korkunç	11	11,0
Sıkıcı	4	4,0
Eğlenceli	85	85,0
Toplam	100	100,0

Tablo 4.6'dan anlaşılabileceği üzere; 100 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada, Göztaşı Masalını okuyan öğrencilerin 11'i masalı korkunç bulmuştur. Öğrencilerin 4'ünde Göztaşı Masalını sıkıcı bulmuştur. Öğrencilerin 85 tanesi de Göztaşı Masalını Eğlenceli bulmuştur. Bu sonuçlara göre; öğrencilerin %85'i Göztaşı Masalını eğlenceli bulmuş, %4'ü sıkıcı bulmuş, %11'i ise korkunç bulmuştur.

Grafik 4.6'da Göztaşı Masalını okuyan öğrencilerin masalı eğlenceli, sıkıcı, korkunç bulmalarına yönelik dağılım verilmiştir.

Grafik 4.6: Göztaşı Masalını Okuyan Çocukların Masalın Korkunç, Sıkıcı, Eğlenceli Bulma Açısından Dağılımı

Aşağıda verilen tablo ve grafikte çocukların Göztaşı Masalında bulunan kötü karakterlere verilen cezaların yeterliliği konusundaki cevapları incelenmiştir.

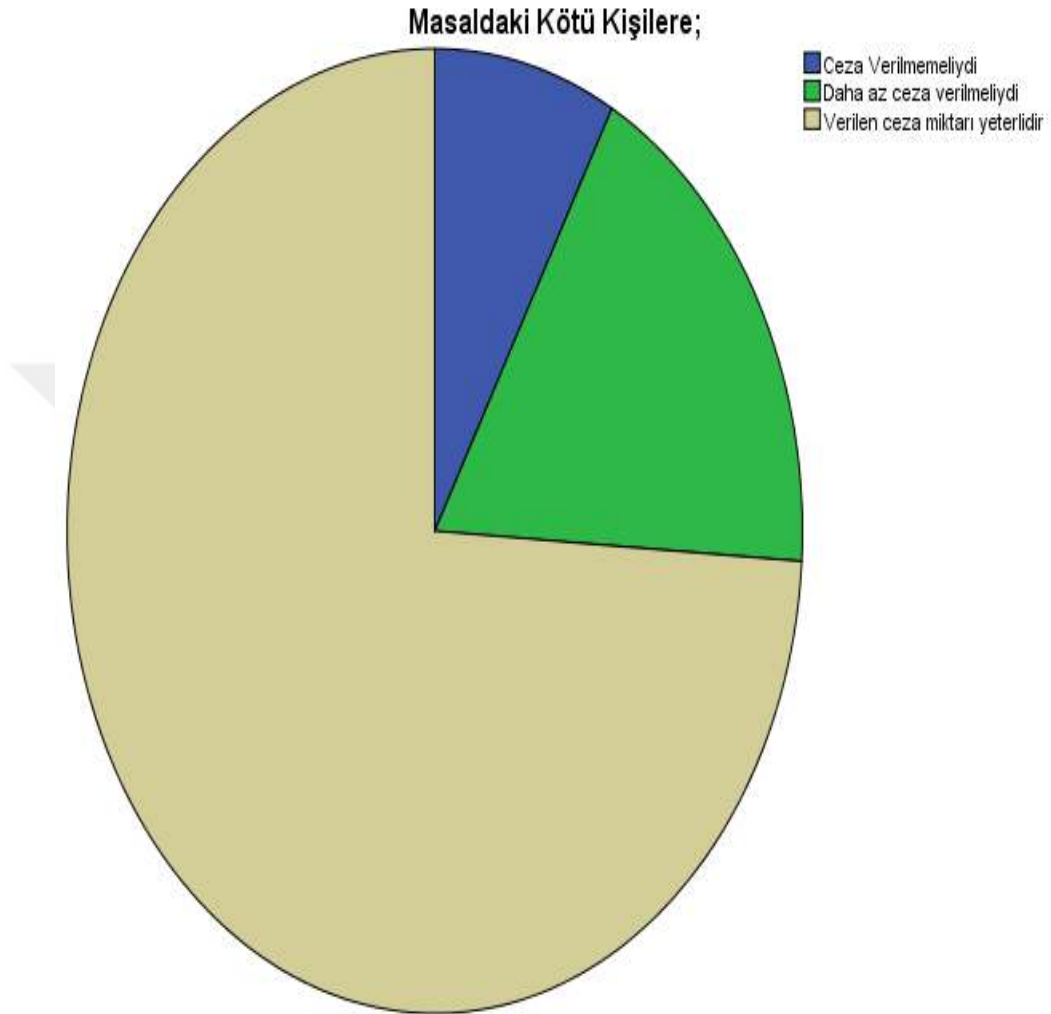
Tablo 4.7: Göztaşı Masalını Okuyan Çocukların Masaldaki Kötü Karakterlere Ceza Verilmesi Açısından Dağılımı

	f	(%)
Ceza Verilmemeliydi	8	8,0
Daha Az Ceza Verilmeliydi	18	18,0
Verilen Ceza Miktarı Yeterlidir	74	74,0
Toplam	100	100,0

Tablo 4.7’de görüleceği üzere; Göztaşı Masalını okuyan öğrencilerin kötü karakterlere ceza verilmesi konusundaki tercihleri mevcuttur. Araştırmaya katılan 100 öğrencinin cevaplarına göre; 8 öğrenci masalın kötü karakterlerine ceza verilememesi gerektiğini savunurken 74 öğrenci verilen cezayı yeterli bulmuştur. 18 öğrenci ise verilen cezaların çok fazla olduğunu düşünüp daha az ceza verilmesi gerektiğini savunmuştur. Öğrencilerin %8’si ceza verilmemesi gerektiğini, %18’si daha az ceza verilmesi gerektiğini, %74’si ise verilen cezanın miktarının yeterli olduğunu savunmuştur.

Grafik 4.7’de ise ceza verilmemesi, daha az ceza verilmesi ve verilen cezanın yeterli bulunması ile ilgili dağılım yer almaktadır.

Grafik 4.7: Göztaşı Masalını Okuyan Çocukların Masaldaki Kötü Karakterlere Ceza Verilmesi Açısından Dağılımı

Aşağıda verilen tablo ve grafikte öğrencilerim Göztaşı Masalından korkup korkmadıklarına dair verilen cevapları incelenmiştir.

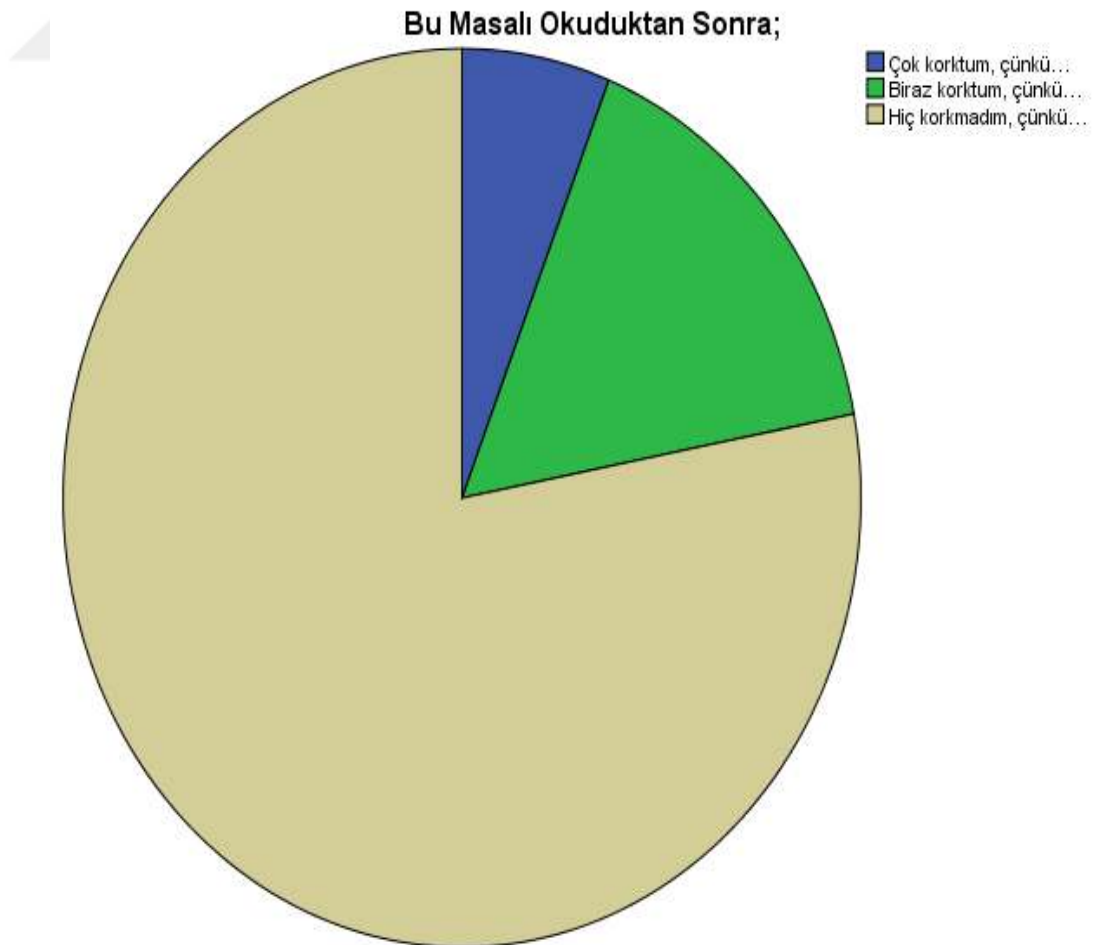
Tablo 4.8: Göztaşı Masalını Okuyan Çocukların Masaldan Duydukları Korku Açısından Dağılımı

	f	(%)
Çok korktum, çünkü...	6	6,0
Biraz korktum, çünkü...	16	16,0
Hiç korkmadım, çünkü...	78	78,0
Toplam	100	100,0

Tablo 4.8’de görüleceği üzere; Göktaş Masalını okuyan 100 öğrencinin masaldan korkup korkmadığına göre verileri işlenmiştir. Kediler Masalını okuyan 6 öğrenci masaldan çok korktuğunu dile getirmiş ve sebep olarak: “Zehir damlattı, kaynayan suyu devin üzerine döktü vb.” ifadelerini sunmuşlardır. Göktaş Masalını okuyan 16 öğrenci biraz korktuğunu dile getirmişler ve sebep olarak şunu sunmuşlardır: “kralın kör olması, devin haşlanması” . Masalı okuyan diğer 78 öğrenci ise hiç korkmadıklarını belirtmişler ve sebep olarak şunu sunmuşlardır: “Çünkü bu bir masaldı, korkunç değildi, korkacak bir şey yoktu vb. gibi” ifadeler sunmuşlardır.

Grafik 4.8’de ise öğrencilerin masaldaki korku ifadelerine göre dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %78’si masaldan hiç korkmamışlar, %16’sı biraz korkmuşlar %6’sı ise masaldan çok korkmuşlardır.

Grafik 4.8: Göktaş Masalını Okuyan Çocukların Masaldan Duydukları Korku Açısından Dağılımı

4.3. Gülgüzeli Masalına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi

Öğrencilere, Gülgüzeli Masalını anlayıp anlamadığı, korku ve şiddet öğelerinden etkilenip etkilenmediği, masallardaki şiddetli cezaların yeterli bulunup bulunmadığı gibi sorular sorulmuş ve cevapları aşağıdaki tablo ve grafiklerde incelenmiştir.

Aşağıda verilen tablo ve grafikte çocukların Gülgüzeli Masalını anlayıp anlamadıkları incelenmiştir.

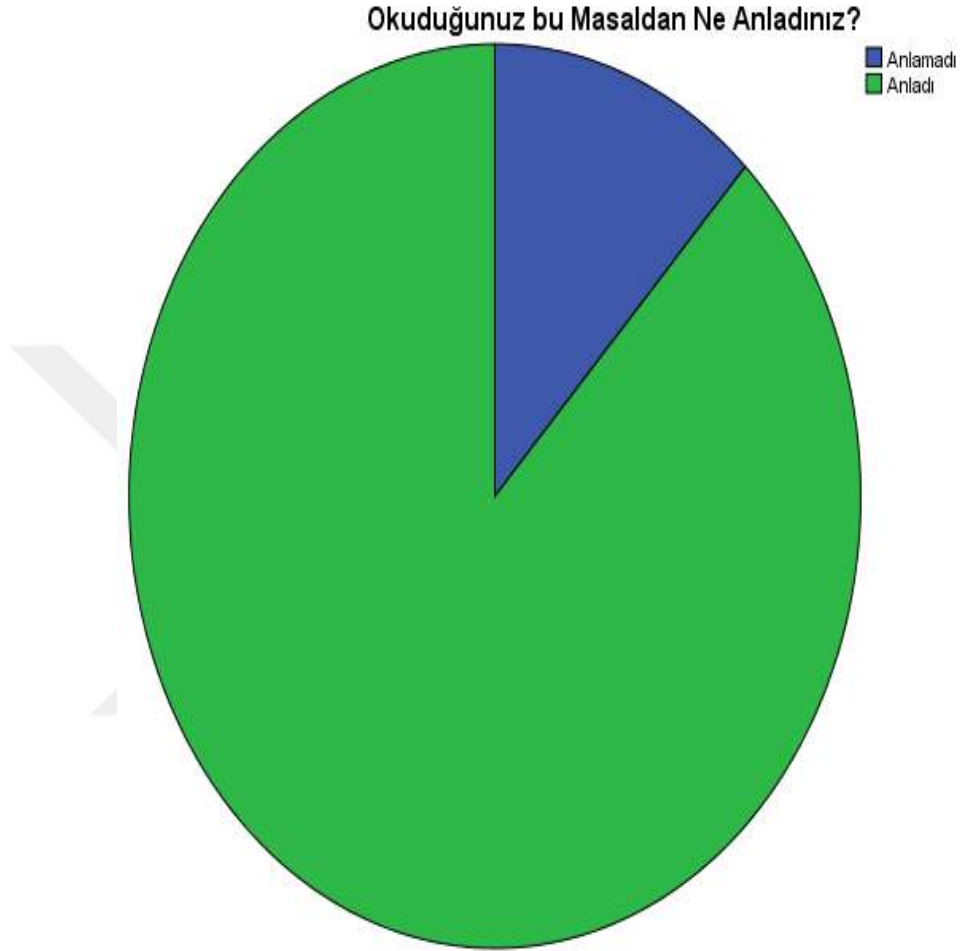
Tablo 4.9: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Anlama Düzeyleri Açısından Dağılımı Tablosu

	f	(%)
Anlamadı	12	12,0
Anladı	88	88,0
Total	100	100,0

Tablo 4.9’da görüldüğü üzere; araştırmaya katılan 100 öğrenciden 12’si Gülgüzeli Masalını anlamamıştır. 100 öğrenciden 88’i Gülgüzeli Masalını anlayabilmişlerdir. Tabloya göre öğrencilerin %88’i masalı anlayabilmişken, %12’si anlayamamıştır.

Grafik 4.9’da ise Gülgüzeli Masalını anlayan ve anlamayan öğrencilerin dağılımı gösterilmiştir.

Grafik 4.9: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Anlama Düzeyleri Açısından Dağılımı Grafiği

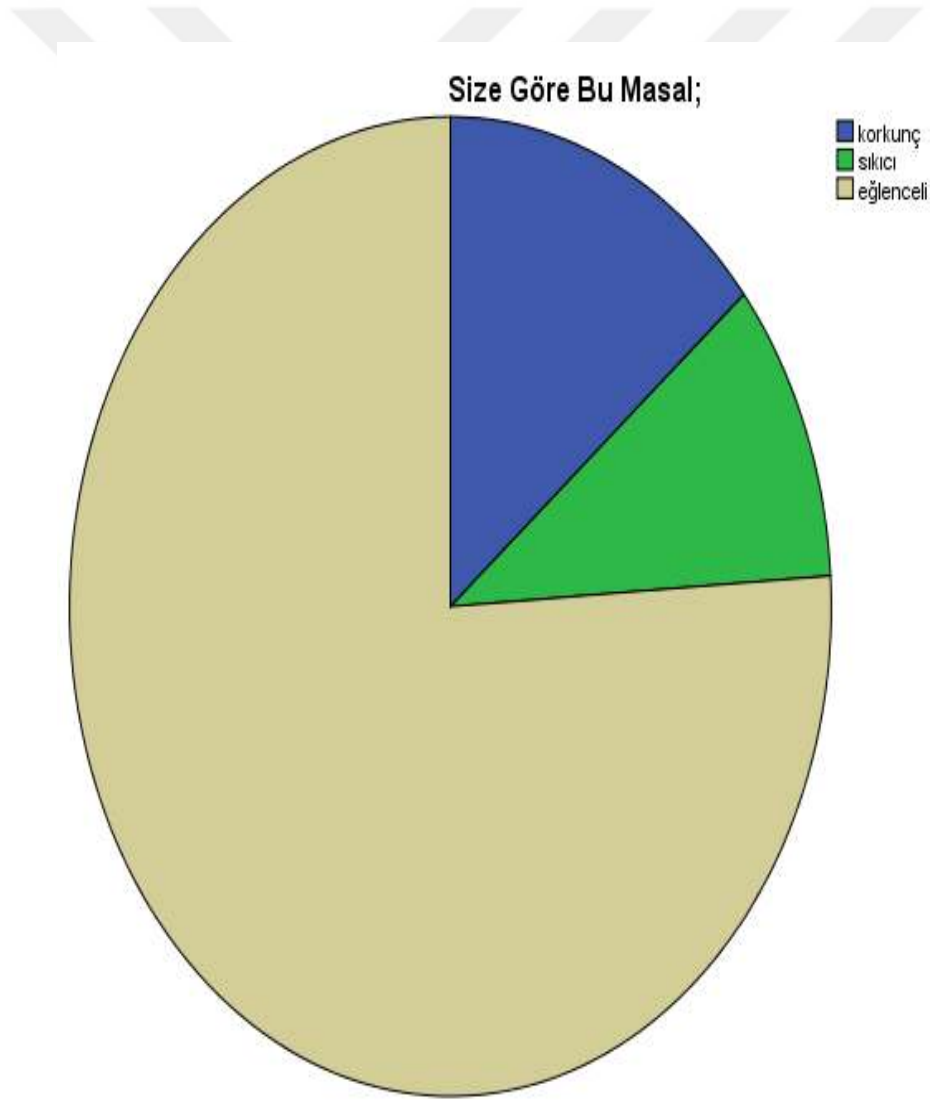
Aşağıda verilen tablo ve grafikte çocukların Gülgüzeli Masalının korkunç, sıkıcı ve eğlenceli bulma durumları incelenmiştir.

Tablo 4.10: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Masalın Korkunç, Sıkıcı, Eğlenceli Bulma Açısından Dağılımı

	f	(%)
Korkunç	14	14,0
Sıkıcı	10	10,0
Eğlenceli	76	76,0
Toplam	100	100,0

Tablo 4.10'dan anlaşılabileceği üzere; 100 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada, Gülgüzeli Masalını okuyan öğrencilerin 14'ü masalı korkunç bulmuştur. Öğrencilerin 10'u Gülgüzeli Masalını sıkıcı bulmuştur. Öğrencilerin 76 tanesi de Gülgüzeli Masalını Eğlenceli bulmuştur. Bu sonuçlara göre; öğrencilerin %76'sı Gülgüzeli Masalını eğlenceli bulmuş, %10'u sıkıcı bulmuş, %14'ü ise korkunç bulmuştur. Grafik 4.10'da Göztaşı Masalını okuyan öğrencilerin masalı eğlenceli, sıkıcı, korkunç bulmalarına yönelik dağılım verilmiştir.

Grafik 4.10: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Masalın Korkunç, Sıkıcı, Eğlenceli Bulma Açısından Dağılımı

Aşağıda verilen tablo ve grafikte çocukların Gülgüzeli Masalında bulunan kötü karakterlere verilen cezaların yeterliliği konusundaki cevaplar incelenmiştir.

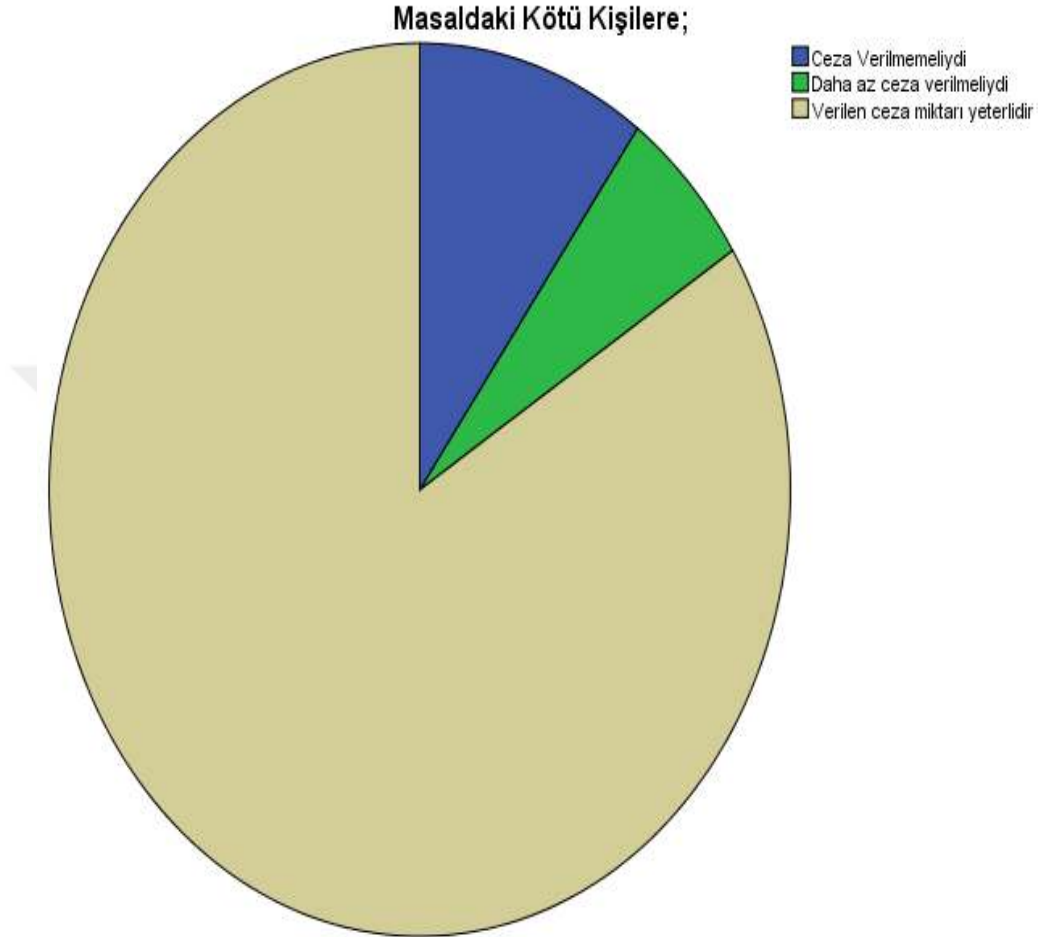
Tablo 4.11: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Masaldaki Kötü Karakterlere Ceza Verilmesi Açısından Dağılımı

	f	(%)
Ceza Verilmemeliydi	10	10,0
Daha Az Ceza Verilmeliydi	6	6,0
Verilen Ceza Miktarı Yeterlidir	84	84,0
Toplam	100	100,0

Tablo 4.11’de görüleceği üzere; Gülgüzeli Masalını okuyan öğrencilerin kötü karakterlere ceza verilmesi konusundaki tercihleri mevcuttur. Araştırmaya katılan 100 öğrencinin cevaplarına göre; 10 öğrenci masalın kötü karakterlerine ceza verilmemesi gerektiğini savunurken 84 öğrenci verilen cezayı yeterli bulmuştur. 6 öğrenci ise verilen cezaların çok fazla olduğunu düşünüp daha az ceza verilmesi gerektiğini savunmuştur. Öğrencilerin %6’sı ceza verilmemesi gerektiğini, %10’u daha az ceza verilmesi gerektiğini, %84’ü ise verilen cezanın miktarının yeterli olduğunu savunmuştur.

Grafik 4.11 da ise ceza verilmemesi, daha az ceza verilmesi ve verilen cezanın yeterli bulunması ile ilgili dağılım yer almaktadır.

Grafik 4.11: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Masaldaki Kötü Karakterlere Ceza Verilmesi Açısından Dağılımı

Aşağıda verilen tablo ve grafikte öğrencilerin Göztaşı Masalının korkunç, sıkıcı ve eğlenceli bulma durumları incelenmiştir.

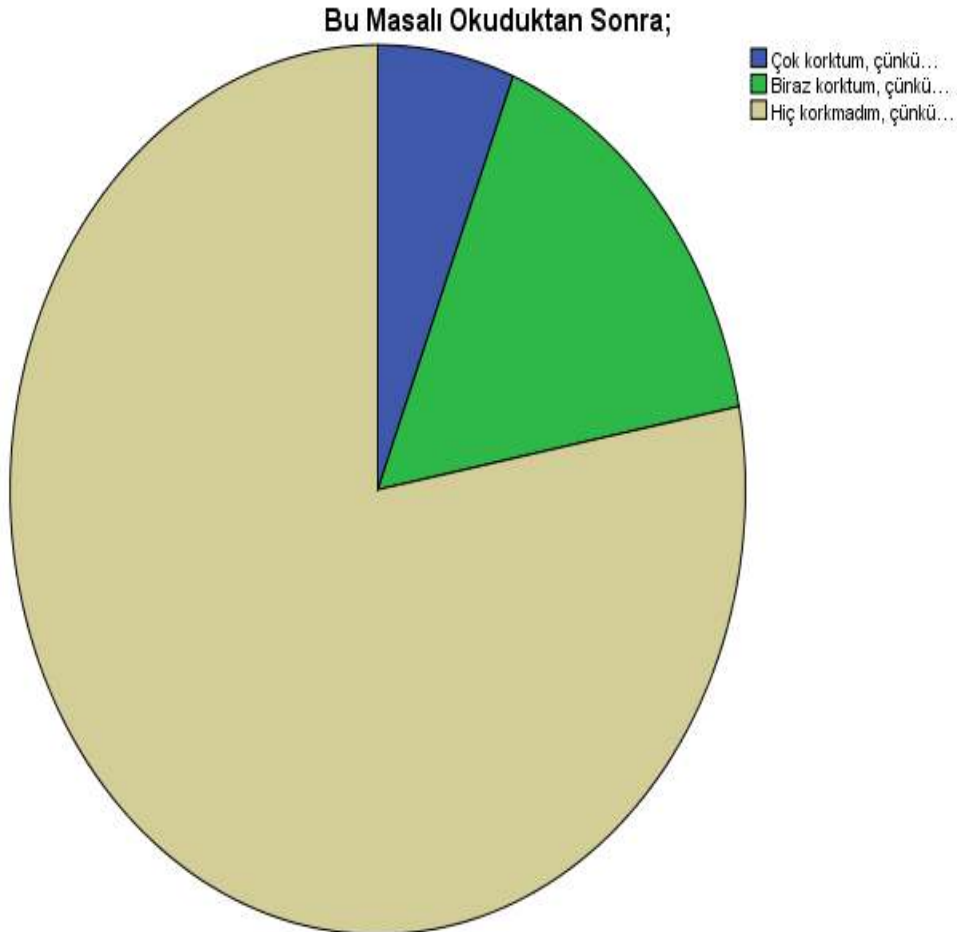
Tablo 4.12: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Masaldan Duydukları Korku Açısından Dağılımı

	f	(%)
Çok korktum, çünkü...	6	6,0
Biraz korktum, çünkü...	18	18,0
Hiç korkmadım, çünkü...	76	76,0
Toplam	100	100,0

Tablo 4.12’de görüleceği üzere; Gülgüzeli Masalını okuyan 100 öğrencinin masaldan korkup korkmadığına göre verileri işlenmiştir. Kediler Masalını okuyan 6 öğrenci masaldan çok korktuğunu dile getirmiş ve sebep olarak: “*Kızın gözlerini dadısının alması*” ifadelerini sunmuşlardır. Gülgüzeli Masalını okuyan 18 öğrenci biraz korktuğunu dile getirmişler ve sebep olarak şunu sunmuşlardır: “*Kızın kör olması, göz çıkarılma*”. Masalı okuyan diğer 76 öğrenci ise hiç korkmadıklarını belirtmişler ve sebep olarak şunu sunmuşlardır: “*Çünkü bu bir masaldı, korkunç değildi, korkacak bir şey yoktu vb. gibi*” ifadeler sunmuşlardır.

Grafik 4.12’de ise öğrencilerin masaldaki korku ifadelerine göre dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %76’sı masaldan hiç korkmamışlar, %18’i biraz korkmuşlar %6’sı ise masaldan çok korkmuşlardır.

Grafik 4.12: Gülgüzeli Masalını Okuyan Çocukların Masaldan Duydukları Korku Açısından Dağılımı

5. TARTIŞMA

Sonuç olarak, yukarıdaki tablo ve veriler incelendiğinde öğrencilerin Türk Halk Masallarındaki korku ve şiddet öğelerine ilişkin görüşlerinin masalların onları çok fazla korkutmadığına dair görüş bildirdikleri ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler genel olarak, masalarda bulunan kötü karakterlere verilen şiddetli cezaların yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Korku öğelerinin ise okudukları yazının masal olduğunu ve gerçek olmadığını belirterek etkilenmediklerini belirtmişlerdir.

Literatürde yapılan bazı araştırmalar bu çalışmayı destekleyecek yönde sonuçlar vermektedir. Örneğin; Şirin'in (1988) Çocuk edebiyatı yıllığı kitabında, kötü yürekli üvey annelerin, büyük sarayların, cadıların, vahşi hayvanlar gibi karakterlerin çocuk masalının vazgeçilmez bir parçası olduğunu ama birden fazla içinde korkutucu öğe olmasına rağmen masalların çocukların nazarında önemli bir yere sahip olduğunu söylemiştir. Fakat Şirin kitabında masaları genel olarak ele almış, edebi özellik taşıyan Türk Halk Masallarından bahsetmemiştir.

Ayrıca Kantarcıoğlu (1991) "Eğitimde masalın yeri" isimli kitabında, Masalın içinde örnek alınabilecek iyi karakterlerin olduğu gibi, kötülüğünden kaçınılması gereken karakterlerinde bulunduğunu ve bunun masalların eğitim değerini gösterdiğini söylemektedir. Bu iyi karakterlerle de çocuklarımızı iyi inşa ederek onları yürüdükleri yolda her türlü güçlüğü karşı durabilecek, kişiliği sağlam birer insan yapmanın en büyük görevimiz olduğunu söyler. Bu anlamda Kantarcıoğlu'nun düşünceleri mevcut çalışma ile örtüşmektedir.

Fırat vd. (2013) "Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan masal ve öykü kitaplarının korku ve şiddet öğeleri açısından incelenmesi" yönünde yaptıkları çalışmada, örneklemini okul öncesi öğretmenlerinin okuttuğu 135'i masal kitabı, 85'i öykü kitabı olmak üzere toplam 220 kitap incelemişler ve öykü kitaplarının metin kısmında %7,05 oranında korku ve %15,2 oranında şiddet öğesine rastlanırken, masal kitaplarının metin kısmında %11,8 oranında korku ve %24,4 oranında şiddet öğesine rastlandığını belirterek söz konusu öğelerin daha çok dünya klasikleri grubunda olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Yine Fırat (2012) “Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan masal ve öykü kitaplarının korku ve şiddet öğeleri açısından incelenmesi” isimli çalışmasında ise; Çocuk kitaplarında kahramanların amacına şiddet uygulayarak ulaşmasının, şiddetin sorun çözmenin bir yolu olarak gösterilmesinin çocukta önemli duygusal örselenmelere sebep olacağı önerisinde bulunmuştur. Mevcut çalışmada ise çocukların büyük çoğunluğunun Masallardan etkilenmediklerini ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Fırat’ın yaptığı çalışma okul öncesi dönemi kapsadığından, bu dönem çocukları Piaget’in bilişsel gelişim dönemlerinden Sezgisel Dönem içine girer. Bu dönem 4 – 7 yaş arasını kapsar. Çocuklar bu dönemde, mantık kurallarına uygun düşünme yerine, sezgilerine dayalı olarak akıl yürütürler ve problemleri sezgileriyle çözmeye çalışırlar. Yani bu dönemde çocuklar masalların verdiği iletileri anlamamaktadırlar.

Peri masallarındaki şiddeti ve bu unsura çocukların verdiği tepkileri analiz ettiği çalışmasında Moustakis (1982) bahsi geçen durumun nedeninin insanoğlunun doğasının temel taşlarından olan saldırganlık ile ilintili olduğunu belirtir ve çocukların bu durumla hikâyeler yaratarak baş edebildiklerini ortaya koyar. Saldırganlığın tüm insanların doğasında var olan bir duygu olduğunu göz önünde bulundurulacak olursa, çocuk kitaplarından şiddet öğelerini ayıklamanın boş bir çaba olacağı açıktır. Moustakis (1982), çocukları korkutmamak adına onları şiddet unsurundan uzak tutmayı yanlış bir karar olarak değerlendirmektedir. Ayrıca Gulyabani ve canavarlardan arındırılmış hikâyeler ile uyku vakti sendromlarının hafifleyeceğini düşünenler, günah keçisi yaptıkları canavarların çocuklarının geniş hayal dünyalarında her şeye rağmen ortaya çıkması karşısında ümitsizliğe kapılacaklardır sonucuna ulaşır. Bu durum günah keçisi yapılan ve ebeveynler tarafından özellikle uzak durulan masalların, çocukların oynadıkları oyunlarda ya da hayal dünyalarında yarattıkları hikâyelerde kendini gösteren şiddet unsurları ile bir alakasının olmadığını ortaya koymaktadır.

Çocukların şiddete o veya bu şekilde kapılıp gittikleri su götürmez bir gerçektir. Bununla birlikte çalışmada belirtildiği gibi masallardaki şiddet genellikle ahlaki değerlerin altını çizebilmek için vardır. Williams (2004) yaptığı araştırmasında gençlerin söz konusu masalları yalnızca şiddet içerikli olmalarından

dolayı okumadıklarını, onları bu masallara çeken şeyin genellikle şiddeti de içinde barındıran iyi bir konu ve yaratılan belirsizlik duygusu olduğunu ortaya koymaktadır.

Masal konusunda uzman olan Şirin (2000)'e göre ise çocuklar bu tür şiddet ortamından uzak tutulmalıdır. Ancak bu konuda farklı düşünenler de vardır. Schaufelberger (1990) Bettelheim'e dayanarak çocukların bu tür sahnelere de ihtiyaç duyduğunu, çocukların iyiyi bulabilmeleri için şiddet sahnelerinin de masalda olması gerektiğini ifade etmektedir.

Yine Güneş(2006) “Grimm masallarının olumsuz eğiticilik boyutu” isimli çalışmasında, Grimm kardeşler masallarında bulunan 227 masaldan 22 tanesini seçerek incelemiştir. Yaptığı çalışmada, gözlerin oyulması, kellenin kopartılması sahnesi verileceğine kısaca “cezalandırılmıştır” denilerek masalın bitirilebileceğini, bu tür sahneleri içeren masalların şayet çocuklara kötü örnek olacaksa, bunları hiç anlatmamaktansa biraz daha Dayıoğlu'nun tabiriyle "pembe tüllere sarılarak" ifade edilmesi gerektiğini söylemiştir. Güneş'in incelediği masallar Grimm Kardeşlere aittir ve kendi tabiriyle 200 yıllıktır. Mevcut çalışmada ise incelenen Türk halk masalları binlerce yıllık bilgi ve birikim ile karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda öğreticilik yönü ile de Türk Halk Masalları ve Grimm masalları arasındaki fark yadırganamaz bir gerçektir.

Ayrıca Deveci vd. (2008) İlkokul öğrencilerinin şiddet algılarını belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada, ilkokul öğrencilerinin şiddeti nasıl algıladıklarını ortaya çıkarmak için 110 ilkokul beşinci sınıf öğrencisine açık uçlu anket uygulamışlardır. Araştırma sonucunda öğrencilerin şiddeti; kavga etmek, dövmek, kötü davranmak, küfür etmek, bağırarak, incitmek gibi değişik biçimlerde tanımladıklarını görmüşlerdir. Aynı zamanda çocuklar, çevrelerinde en çok karşılaştıkları şiddet biçimlerini tanımlarına benzer biçimde dövme, kavga etme, kapkaç, gasp, hırsızlık gibi olaylar biçiminde ifade etmişlerdir. Bu sonuç da mevcut çalışma ile örtüşmektedir ki, çocuklar şiddeti okudukları masallardan değil izledikleri çizgi filmlerden ve yaşadıkları çevreden öğrenmektedirler.

Hoş a gitsin veya gitmesin şiddet, insanlığın yüzyıllardır göğüs germeye çalıştığı önemli bir yönüdür. Çocukların iyi yahut kötü, hayatın tüm gerçeklerinden haberdar olmaları gerektiğinden hareketle, çocuk edebiyatına odaklanılmasının oldukça yerinde ve faydalı olacağı düşünülmektedir.

Etkili ve titizlikle kullanıldığı müddetçe şiddet edebi açıdan pek çok iyi ve yerinde amaca hizmet edebilmektedir. Bu yolla Türk Halk Masallarında yer bulan ve çocukların etkilenmediklerini belirttikleri şiddet ile çocuklardaki şiddet eğiliminin doğrudan ilişkilendirilmesi doğru değildir. Aksine okumaya olan isteğin artmasına ve gerçek hayatta karşılaşılabilecek çatışma ve şiddetle baş etme yollarının kavranabilmesine ve problemlerin çözümüne yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

6. SONUÇ

Bu bölümde, öğrenciler ile yapılmış olan görüşmelerin analizleri sonucunda ulaşılan veriler ışığında tespit edilen sonuçlar açıklanmıştır.

1. Türk Halk Masalları kitapları incelendiğinde birçok masalda şiddet içeren unsur görülmüştür. İncelenen 870 Türk Halk Masalından 3 adet geleneksel masal incelenmiş ve yapılandırılmış görüşme formu bu 3 masal üzerinden 100 tane İlkokul 4. Sınıf öğrencisine uygulanmıştır.
2. Korku ve şiddet öğelerinin büyük bir kısmının dünya çocuk masalları olarak kategorize edilen kitaplarda bulunduğu belirlenmiştir. Türk Halk Masallarımızda ise 870 masaldan 203 masalımızda şiddet ögesi tespit edilmiştir. Bu durum her ne kadar olumsuz bir durum gibi gözükse de yapılan çalışma sonucu farklıdır. Yapılan çalışma sonucunda çocukların korku ve şiddet öğelerinden çok fazla etkilenmediklerini aksine seçilen 3 masalın eğlenceli olduğunu dile getirdikleri ortaya çıkmıştır.
3. Masal kitapları, çocuğun algı dünyasını geliştiren, hayalle gerçek arasındaki ayrımı ortaya koymasını sağlayan ve içinde yaşadığı dünyayı özümsemesini kolaylaştıran en önemli eğitim araçlarından birisidir. Bu sebeptendir ki, çocuğa sunulan yayınların onun gelişimsel özelliklerine uygun; ilgi ihtiyaç ve kabiliyetlerini destekleyen; özdeşim kurmasını kolaylaştıran içerik özelliklere sahip olması temel prensip olarak kabul edilmelidir.

7. ÖNERİLER

Bu bölümde yapılan araştırmanın sonuçlarına yönelik öneriler ele alınmıştır.

1.Araştırmadan elde edilen nicel verilerin sonuçlarına göre, Türk Halk Masallarında bulunan şiddet öğelerinden öğrencilerin etkilenmediklerini ifade ettikleri, aksine masalları eğlenceli buldukları tespit edilmiştir. Bu bulgulara dayanarak Aileler ve Öğretmenlerin masalları içtenlikle okuyabileceği ve öğrencilerine okutabileceği önerilebilir.

2.Araştırmadan elde edilen nicel verilerin sonuçlarına göre, öğrencilerin Türk Halk Masallarını dinlerken olumlu tutum sergiledikleri ve kahramanları özümstedikleri, yapılandırılmış görüşme sonuçlarına verdikleri cevaplar ile belirlenmiştir.

3. Araştırma sadece Çorum İli Osmancık İlçesinde 2 köy okulu ve 2 İlçe merkez okulu olmak üzere 4 İlkokulda yapılmıştır. Benzer çalışma farklı sosyokültürel değerlere sahip olan öğrenciler ve bölgeler ile yapılabilir.

4. Araştırma, dördüncü sınıfta öğrenim gören 100 öğrenci ile yürütülmüştür. Yapılacak olan çalışmalarda, farklı sınıf düzeyleri ve farklı sayıdaki öğrenci grupları ile çalışılabilir.

5. Araştırmada kullanılan masallar, içerisinde şiddet öğeleri barındıran 803 Türk Halk Masalından 3 tanesi seçilerek yapılmıştır. Daha fazla sayıda masal ve farklı bir araştırma yöntemi ile farklı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, O. (2005). *Resimli çocuk kitapları ve görsel algı. Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Adıgüzel, H. Ö. (2007). Aytül Akal'ın çocuk kitaplarına iç ve dış yapı açısından bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32 (1-2), 139-145.
- Akal, A. (2003). Bir Yazar Gözüyle Çocuk Kitaplarındaki Şiddet. *Çocuk ve Aile Dergisi*, 12, (4), 15-17.
- Akal, A. (2008). *Eğitim-Sen Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ölçütleri İçin Eleştiri ve Öneriler*, Eğitim-Sen Yayıncılık.
- Akın, N.(1998). *Okul Öncesi Kurum Öğretmenlerinin Çocuk Kitaplarına Karşı Tutum ve Davranışları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Alimdar, Y.& Aytaş, G.(2003). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Allen, P.(1994). *Dil ve Şiddet* (çev. Özlem Koşar). İstanbul, Epsilon Yayıncılık. (Eserin orijinali 1991'de yayımlandı).
- Alpöge, G.(2002, Nisan). *Çocuk Edebiyatına Yansıyan Şiddet, Kitaptaki Şiddetle Televizyondaki Şiddet' in Karşılaştırılması*. Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Alptekin, A.B.(2002). *Taşeli masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aral, N. Kandır, A.& Yaşar, M. C.(2002). *Okulöncesi eğitim ve okulöncesi eğitim programı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Arı, M. (2005). *Türkiye'de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi, erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Yayınları.

- Ataseven, F.& İnandı, Y.(2000,Ocak).*Çocuk kitaplarının çeşitli yönleriyle incelenmesi*. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Atkinson, R. Atkinson, R.& Hilgard, E.(1995). *Psikolojiye Giriş II*. İstanbul. Sosyal Yayınlar.
- Aytekin, H.(2008).Çocuk edebiyatında ölüm teması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 89-102.
- Boratav, P.N.(2007). *Zaman zaman içinde*. İstanbul: İmge Yayıncılık.
- Boratav, P.N.(2015). *Az gittik uz gittik*. İstanbul: İmge Yayıncılık.
- Büker, S.& Kıran, A.(1999). *Reklamlarda kadına yönelik şiddet*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Büyük Lauresse.(1986). *C.15*. İstanbul: Gelişim Yayınları.
- Büyükkaragöz, S.(1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Mikro Yayıncılık.
- Cengiz, G.(2000, Ocak). *Çocuk edebiyatında tipler ve kavramlar*. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Chapman, M. Filipenko, M. McTavish, M.& Shapiro, J.(2007). First graders preferences for narrative and/or information boks and perceptions of other boys and girls book preferences. *Canadian Journal of Education*, 30,531-553.
- Ciravoğlu, Ö.(2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Cüceloğlu, D.(1993). *İçimizdeki çocuk yaşamımıza yön veren güçlü varlık*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D.(1993). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D.(2003). *Yetişkin çocuklar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Çetinkaya, B.(2004).*Ruhsal acıdan sağlıklı aile sağlıklı çocuk*. Ankara: Empati Yayınları
- Çevik, A.(2003, Mayıs). *Yaygın anksiyete bozukluğu kliniği*. II. Anksiyete Bozuklukları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Çıblak, N.(2008).Teknoloji çağında kültürel miras olan masalların korunması. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*. Bahar, 40-50.
- Çılgın, A.(2006). “Çocuğa büyüğü bir dünyanın kapılarını açmak”, *Milli Eğitim Dergisi*, (172), 2-3.
- Çılgın, A.(2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Çifter, İ.(1985). *Psikiyatri I*. Ankara: Gata Eğitim Yayınları.
- Dağ, E. S.(2010). Exarmination of facial expressions in illustrated pre-school children books in relation to signifier and signified. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, (2), 2957-2961.
- Dağlıoğlu, H. E.& Özlem Ç. Ç.(2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 23, (3), 510-534.
- Davis, G.(1986). A content analysis of fifty-seven children's boks with death themes. *Child Study Journal*, 16, (1), 39-54.
- Demir, N.(2017). *Anadolu Türk masallarından derlemeler*. İstanbul: Ötüken Yayıncılık
- Demiray, K.(1996). *Türkçe Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Demircan, C.(2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, (1), 12-27.

- Deveci, H., Karadağ, R.& Yılmaz, F. (2008). İlköğretim öğrencilerinin şiddet algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*.Bahar. 24.(7). 351-368
- Dilidüzgün, S.(2005). *Çocuk edebiyatı ve eğitsel özellikleri: Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Dilidüzgün, S.(2000, Ocak). *Çocuk kitaplarında yazınsal nitelik*. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Dilidüzgün, S.(2006). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Dilidüzgün, S.& Uz, N.C.(2002, Nisan). *Kitaptaki şiddetle televizyondaki şiddet 'in karşılaştırılması*. Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Doğan, İ. (2000). *Sosyoloji, kavramlar ve sorunlar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Duran, A.(1999, Aralık). *Anksiyete ve panik ataklarında hasta değerlendirebilmesi ve tedavisi*. Depresyon, Somatizasyon ve Psikiyatrik Aciller Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Durmuş, A.(2004). *Okula Giden Çocukların Eğitimi*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Elbedour, S. Shmuel, S.& Peri K. (1997). Children's fears: cultural and developmental perspectives. *Ben Gurion University of the Negev, Beersheva, Israel*, 35 (6), 491-496. doi: 10.1016/S0005-7967(97)00012-0
- Fırat, H.(2012). *Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan masal ve öykü kitaplarının korku ve şiddet öğeleri açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Fırat, H., Güveç, H.& Şahin, Ç.(2013). Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan masal ve öykü kitaplarının korku ve şiddet öğeleri açısından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6,217-241.
- Fidan, N. & Erden, M.(1993) *Eğitime Giriş*. Ankara: Meteksan Yayıncılık.

- Fromm, Erich. “Sevginin ve Şiddetin Kaynağı” (çev. Bekir Onur), İmge Kitabevi, Ankara 2001.
- Gönen, M.(1993). Anaokulu öğretmenlerinin beş ve altı yaş çocuklar için kullandıkları masal ve hikâye kitaplarının niteliklerinin incelenmesi”, *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 7, (2), 83-88.
- Gönen, M. Katrancı, M. Uygun, M.& Uçuş, M. (2007). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36, (160), 250-265.
- Güle, H.& Geçgel, H.(2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Güleryüz, H. (2006). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Güneş, H.(2006). *Grimm Masallarının Çocuklar Üzerindeki Etkileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Gürel, Z. Temizyürek, F. & Şahbaz, N.K.(2007). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Güven, N. & Bal S.(2000). *Dil Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Epilson Yayınları.
- Hawkins, K.(2006). The story so far ‘A Cry for Justice: The use of children’s literature in facilitating preschoolers’ awareness of and sensitivities to social justice issues. *Australian Association for Research in Education Annual Conference*, Australia.
- Işık, E. (1996). *Nevrozlar*. Ankara: Kent Matbaası.
- Jalongo, M. R.(1993). *Young children and picture books. Literature from Infancy to Six*. New York
- Kantarcıoğlu, S.(1991). *Eğitimde masalın yeri*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

- Kaplan, M.(2000, Ocak). *Çocuk kitaplarında içerik, resimleme, dil ve anlatım özellikleri*. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kara, Ş.(2007). Fantastik çocuk kitaplarında uzamın imgesel işlevi ve şiddet. *Journal of Aris and Sciences*, 7, 61-72.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 463-477.
- Kaya, M.(2008). *Çocuk Edebiyatının Amacı, İşlevi ve Özellikleri: Eğitim-sen Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ölçütleri İçin Eleştiri ve Öneriler*. İstanbul: Eğitim-sen Yayınları.
- Keskin, S.(2011). *Çocuk davranışlarındaki korkuyu tanımak ve baş etmek*. İstanbul: Boyut Matbaacılık.
- Kıran, S.(2008). *Okul öncesi dönemi çocuklarına yönelik hazırlanan masal ve öykü kitaplarında geçen iletişim engelleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Kızman, Z.(2006). Okullardaki şiddet davranışının kaynakları üzerine kuramsal bir yaklaşım. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*,30, (1), 47-70.
- Kocacık, F.(2000). Şiddet Olgusu Üzerine. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, (1), 2000, 1-7.
- Kocadoru, Y.(2000,Ocak). *Günümüzde Yazılan Türk Sanat Masallarında Eksik Öğreticilik Boyutu*. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. Ankara Üniversitesi, Ankara
- Koç, S.(2006). *İletişimde ustalaşmak*. İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.
- Konar, E.(2004). *1995-2002 Yılları arasında yayınlanan okul öncesi hikâye kitaplarındaki bazı kavramların içerik ve biçimsel olarak incelenmesi*.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Köknel, Ö. (1996). *Bireysel ve toplumsal şiddet*. Ankara: Altın Kitaplar Yayınevi.

Krishnamurti, J.(2004). *Korku üzerine*. (Çev. A. Tatlıer). İstanbul: Ayna Yayınevi.2004.

Kunos, İ. (2016). *44 Türk masalı*. İstanbul: Pasifik Ofset Yayıncılık.

Kuran B. Ersözlü, Ş.& Nur, Z.(2009). Sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatına ilişkin görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 51, (1), 1-17.

Kuzu S. T.(2002). Öykünün çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimine katkısı bağlamında öykü seçimi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 95-105.

Kuzu, T.(2006). Aytül Akal'ın masallarıyla çocukta çevre bilinci geliştirme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 327-339.

Kuzu, T.(2002, Nisan). *Masallarda üvey anne şiddeti*. Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.

Maltepe, S.(2009). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterlilikleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, (21), 398-412.

McNamee, A.& Mercuiro, M.L.(2006). Picture boks: Can they help caregivers create an illusion of safety for children in unsafe times?. *Penn GSE Perspectives on Urban Education*, 4,(2),12-14

Meydan Larousse. (1992). *Sözlük*. İstanbul: Meydan Yayınları,(13).

Michaud, Y. (1995). *Şiddet* (Çev. C. Muhtaroglu), İstanbul, İletişim Yayınları.(Eserin orijinali 1991'de yayımlandı.).

- Moustakis, C. (1982). A plea for heads: Illustrating violence in fairy tales. *Children's Literature Association Quarterly*, 2,(7), 26 – 30.
- Nas, R. (2002). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Yayıncılık.
- Nicholson, J. I.& Pearson, Q. M. (2003). Helping Children Cope with Fears: Using Children's Literature in Classroom Guidance. *Professional School Counseling*, 7, (1), 15-19.
- Nimon, M. (1993). *Violence in Children's Literature Today*. Selected Papers from the Annual Conference of the International Association of School Librarianship, 28-33.
- Oğuzkan, A.F.(1981). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Oğuzkan, A. F.(2000).*Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oktay, A.(1998). *Okulöncesi dönem (3-6 yaş) Ana Baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi,
- Oktay, A.(2004). *Yaşamın sihirli yılları okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Okuyan, H.(2009). Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin okuma saatlerinde kullanılan çocuk edebiyatı ürünlerini seçme ölçütleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 135-159.
- Özdemir, E.(1992). *Yazınsal Türler*. İstanbul: Bilgi Yayınları.
- Özdoğan, B.(1997). *Çocuk ve Oyun*. Ankara: Ertem Basım ve Yayın.
- Özyer, N.(2002, Nisan). *Çocuk kitaplarında olumlanan şiddet*. Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Perron, R.(2003). *Neden Psikanaliz?* (Çev. A.Tümertekin). İstanbul: İthaki Yayınları.

- Poyraz, H.& Dere, H.(2001).*Okulöncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Preuschoff, G.(1998). *Çocukların içindeki korkular*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Püsküllüoğlu, A.(1994). *Arkadaş Türkçe sözlük*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Rogge, J.(2000). *Çocukların korkuları vardır*. (Çev. Ş.Çağlıdil). İstanbul: Rota Yayınları.
- Russell, L. D.(2001). Literature For Children. Addison W.& Longman I. (Eds.), *A short introduction, fourth edition*. (p. 648-652). New York.
- Russell, L. D.(1991). *Literature for children*. New York: Longman Pub Group,
- Russell, L. D.(1997).*Literature for children*. New York: Longman Ferris State University.
- Sakaoğlu, S.(1999). *Masal Araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sakaoğlu, S.(1999). *Gümüşhane ve Bayburt masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sanders, B.(1999). *Öküzün A'sı-elektronik çağda yazılı kültürün çöküşü ve şiddetin yükselişi* (Çev. Ş. Tahir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Schaufelberger, H.(1990). *Kinder und Jugend-Literatur heute*. Herder Verlag: Freiburg Im Breisgau.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Senemoğlu, N.(1997). *Gelişim öğrenme ve öğretimi kuramdan uygulamaya*. Ankara: Stop Matbaacılık.
- Sever, S.(2002). Çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35, (1-2), 25-37.
- Sever, S.(2008). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayıncılık.

- Seyidoğlu, B.(2016). *Erzurum masalları*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Sezer, Ö.(2004). *Masallarda toplumsal cinsiyetin işlenişi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Sınar, A.(1993). *Okul öncesi eğitimde masal*. İstanbul: Ya-pa Yayınları.
- Şen, S.(2002, Nisan). *Okul öncesi çocuklarına yönelik öykü ve masal öncesi kitaplarında saldırganlık modeli olabilecek tipler*. Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Şirin, M. R.(2002,Nisan). *Çocuk modernleşmesi, çocuk edebiyatı ve çocuk edebiyatına yansıyan şiddet: Kitaptaki şiddetle televizyondaki şiddetin karşılaştırması*. Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Şirin, M. R.(2000). *99 soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R.(2007). *Çocuk edebiyatı kültürü/okuma alışkanlığı ve medya sarmalı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şirin, M. R.(1988). *Çocuk edebiyatı yyllığı*. İstanbul: Gökyüzü Yayınları
- Taner, N.(1992). *Masal Araştırmaları*. İstanbul: Artsan Yayınevi.
- Tekin, H.(2005). Çocuk edebiyatında şiddet korku ve sevgi üçgeni. *Hece Edebiyat Dergisi*, (104-105), 304-306.
- Tezel, N.(1997). *Türk masalları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Tuğrul, B. (2002). 4-10 Yaş grubunda çocukları olan ailelerin çocuk kitapları hakkındaki görüşlerinin ve tutumlarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, (22), 21-30.

- Tuğrul, B.& Gök, N.(2006, Ekim).*Okul öncesi çocukları için hazırlanmış resimli öykü kitaplarında kullanılan temalar*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Turam, E.(1996). Tv'deki Şiddetin Çocuklara Etkileri Üzerine Farklı Bir Bakış. *Yapı Kredi Yayınları Cogito Dergisi*, (6), 22-25.
- Tür, G.& Turla, A.(1999). *Okulöncesinde çocuk, edebiyat ve kitap*. İstanbul: Ya-pa Yayınları.
- Uludağ, M. E.(2008). *1923-1950 dönemi çocuk romanlarında sevgi ve korku motiflerinin çocuk eğitime etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Urban, H.(2007). *Olumlu sözcükler etkili sonuçlar*. (Çev. B. Akat). İzmir: Elma Yayınevi.
- Uzmen, S.(1993). 1970-1993 Yılları arasında basılmış Türkçe ve İngilizce resimli hikâye kitaplarının konu yönünden incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Wellek, R.& Warren, A.(1998). *Edebiyat biliminin temelleri*. (Çev. A.E.Uysal). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı yayınları.
- Williams, B.T.(2004). Boys may be boys, but do they have to write that way? *Journal of Adolescent & Adult Literacy*,47,(6). 02/05/2018 tarihinde <http://www.readingonline.org/> adresinden erişilmiştir.
- Yaldız, H. T.(2006). *Masalların çocuk eğitimi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yavuz, M.H.(2013).*Masallar ve eğitimsel işlevleri*. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Yavuzer, H.(1998). *Çocuk ve suç*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H.(2003). *Çocuğu tanımak ve anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H.(2007). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yener, M.(2006, Ekim). *Masal öykü ve şiirlerle duygu eğitimi*. I. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Yenibaş, R.(2008). *Çocuk gelişimi, eğitimi ve sağlığı*. İstanbul: Ekbil Matbaacılık.

Yeşilyaprak, B.(2001). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

Yıldırım, A.& Şimşek, H.(2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, N.(2005). *Türkiye'de okul öncesi eğitimi, erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Yayınları.

Yörükoğlu, A.(2003). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.

Yücesoy, Ö.(2007). *Korku edebiyatı (gotik edebiyat) ve Türk romanındaki örnekleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Zembat, R.(2005). *Okul öncesi eğitimde nitelik, okul öncesi eğitimde güncel konular*. İstanbul: Morpa Yayınları.

Zembat, R.& Unutkan, P.(2001). *Okul öncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesinde ailenin yeri*. İstanbul: Ya-pa Yayınları.

EKLER

EK 1

Bu çalışma 870 Türk Halk Masalı incelenerek yapılmıştır. Bu masallar ve içerisinde şiddet tespit edilen masal sayıları şu şekildedir;

Kitap Adı	Yazarı	Masal Sayısı	Şiddet İçeren Masal Sayısı
Anadolu Türk Halk Masallarından Derlemeler	Necati DEMİR	330	53
Gümüşhane ve Bayburt Masalları	Saim SAKAOĞLU	70	41
Masallar-1 Uçar Leyli	Pertev Naili BORATAV	70	13
Zaman Zaman İçinde	Pertev Naili BORATAV	22	7
44 Türk Masalı	İgnacz KUNOS	44	18
Az Gittik Uz Gittik	Pertev Naili BORATAV	48	8
Türk Masalları	Naki TEZEL	54	12
Taşeli Masalları	Ali Berat ALPTEKİN	70	14
Masallar ve Eğitimsel İşlevleri	Muhsine Helimoğlu YAVUZ	90	17
Erzurum Masalları	Bilge SEYİDOĞLU	72	20

1.Soru: Okuduğunuz bu Masaldan Ne Anladınız?

2.Soru: Size Göre Bu Masal;

a) Korkunç

b)Sıkıcı

c) Eğlenceli

3.Soru: Masaldaki Kötü Kişilere;

a) Ceza Verilmemeliydi

b) Daha az ceza verilmeliydi

c) Verilen ceza miktarı yeterlidir.

4.Soru: Bu Masalı Okuduktan Sonra;

a) ok korktum, çünkü...

b) Biraz korktum, çünkü...

c) Hiç korkmadım, çünkü...

EK 2**“TÜRK HALK MASALLARINDA ŞİDDET” YÜKSEK LİSANS TEZİ ÖĞRENCİ ANKET FORMU**

Sevgili öğrenciler,

Oluşturduğumuz bu anket sizlere sunacağımız masallarla ilgili görüşlerinizi almak ve yapılan araştırmaya veri toplamak amacıyla geliştirilmiştir. Elde edilecek veriler sadece bilimsel amaçla kullanılacak olup başka bir kişi ya da kurumla paylaşılmayacaktır. Sizlerden aşağıdaki 4 soruya cevap vermeniz istenmektedir. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Ümit ÇİFTBAŞ

Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

SORULAR

1- Okuduğunuz bu masaldan ne anladınız?

2- Size göre bu masal;

a) Korkunç

b) Sıkıcı

c) Eğlenceli

3- Masaldaki kötü kişilere;

a) Ceza verilmemeliydi

b) Daha az ceza verilmeliydi

c) Verilen ceza miktarı yeterlidir

4- Bu masalı okuduktan sonra;

a) Çok korktum, çünkü...

b) Biraz korktum, çünkü...

c) Hiç korkmadım, çünkü...

n. s. f.

(Handwritten signature)

EK 3

T.C.
ÇORUM VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 43436584-44-E.8081367
Konu : Anket Uygulama İzni
(Öğretmen Ümit ÇİFTBAŞ)

20/04/2018

OSMANCIK KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

İlgi : a) 10.04.2018 tarih ve 88624741-44-E.7234820 sayılı yazınız..
b) Valilik Makamının 19.04.2018 tarih ve 43436584-44-E.7988616 sayılı Olur'u.

İlçeniz Yaylabası İlkokulu Müdürlüğünde Sınıf Öğretmeni olarak görev yapan Ümit ÇİFTBAŞ, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği bölümünde yüksek lisans yaptığı, "Türk Halk Masallarında Şiddet" konulu tezi ile ilgili İlçenizde bulunan Okulların 4. (Dört) Sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin katılımı ile ekte sunmuş olduğu masalların içeriğine göre hazırlanan anket çalışmasını yapmak isteği ilgi (a) yazı ve eklerinde talep edilmiştir.

Söz konusu çalışmanın yapılmasının uygun görüldüğünü gösteren Valilik Makamının ilgi (b) Olur'u, komisyon tutanağı ve incelemesi yapılarak mühürlenene çalışma evrakları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Dr. Ayhan ÖZKAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

- 1-Valilik Makamının Olur'u (2 sayfa)
- 2-Komisyon Tutanağı (1 sayfa)
- 3-Çalışma İçeriği ve Anket Formları (5 sayfa)

Üçtutlar mah.Eşref Hoca cad.No:8 Çorum
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: arge19@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: A.Osman ÖNDER Araştırmacı
Tel: (0 364) 2260747-160
Faks: (0 364) 2262264

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 55f9-18d3-3597-9ede-ab05 kodu ile teyit edilebilir.

EK 4

GÖZTAŞI

Evvel zaman içinde bir padişahın üç oğlu varmış. Padişah körmüş. Sabahları gözlerinin üzerine sürdüğü sihirli bir taşla, o günün akşamına kadar etrafını görebilirmiş. Bir gün, sarayın havuzunun kenarına koyduğu bu taşı, sihirli bir kuş kapıp kaçmış. Padişah üç oğlunu çağırarak, "Oğullarım, gözlerimin yeniden görmesini isterseniz derhal uzak ülkelere gidip bu taşı bulmaya çalışın; mirasımın en kıymetli kısmını göztaşını bana getirene vereceğim" demiş. Oğulları derhal hazırlanıp, üçü üç diyara yollanmışlar.

Büyük oğlan, gittiği ülkelerde zevke sefaya dalıp babasını unutmuş. Ortanca oğlan da hemen hemen aynı şekilde hareket etmiş. Küçük oğlan ise üzgün, kederli bir halde, babasını düşünce düşünce taşı aramaya başlamış. Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş; yolunun üzerinde bir saraya rast gelmiş. Sarayın kapısından içeri girmiş, bir de ne görsün ayın on dördü gibi güzel bir kız. Kıza derdini anlatmış. Kız da kendisinin bir padişah kızı olduğunu, kaçınarak buraya getirildiğini ve şu anda da bir devin büyüü altında olduğunu, göztaşının da bu devde bulunduğunu söylemiş. Oğlan devin olduğu yeri bulmak için kızıdan ayrılmış. Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş devin kulübesine gelmiş. Dev uyuyormuş, hemen gidip memesinden emmeye başlamış. Dev uyanmış onu bu halde görünce " Sen kurnaz davrandın, benim sütümünden içtin, artık seni öldüremem, bundan sonra benim yanımda yaşarsın" demiş.

Bir gün dev uyurken oğlan ocakta kaynayan suyu devin üzerine dökmüş, Göztaşını alarak yola koyulmuş. Dev ölünce saraydaki kızın büyüü de bozulmuş. Oğlan kızı da yanına alarak yoluna devam etmiş. Bir ülkeye gelmiş, orada büyük kardeşini dilenirken görmüş. Bir ülkeye daha gelmiş ortancayı da aynı halde görmüş. Bunları alıp babasının sarayına yollamış. Yolda uykuları gelmiş, hepsi uykuya dalmışlar. Fakat büyükle ortanca uyumazmış. Küçük kardeşlerinin gözüne zehir damlatıp kör ettikten sonra, taşı ve kızı alıp saraya dönmüşler. Babalarına göztaşını kendilerinin bulduklarını söylemişler, zavallı ihtiyar da inanmış. Küçük oğlan tam uyanacağı sırada, gözlerinde bir acıma duymuş. Sürüne sürüne bir ormana gelmiş, o sırada iki kuş şöyle konuşuyorlarmış "Ah şu delikanlı kuşdili bilse de şu su ile gözlerini yıkasa". Oğlan kuşdili bildiği için, gözlerini o su ile yıkamış ve gözleri açılmış.

Hemen babasının sarayına gidip olanları anlatmış. Padişah öbür oğullarını kovmuş ve küçüğü güzel kızla evlendirmiş.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine.

M.H. R. F.

EK 5

GÜL GÜZELİ

Evvel zaman içinde çok fakir bir karı koca varmış. Hiç çocukları olmazmış. Ana baba her gün Allaha niyaz edip bir çocukları olsun diye yalvarırlarmış. Allah dualarını kabul etmiş olacak ki, senesine nur topu gibi bir kızları olmuş. Çocuk doğar doğmaz odaya üç seyyah girmiş. Her biri yeni doğan çocuğu kucasına alıp bir dilekte bulunmuş. Birincisi “Bu kız güldükçe yanağında güller açsın” demiş. İkincisi “Bu kız ağladıkça gözünden inciler saçılsın” demiş. Üçüncüsü de “Yürüdüğü yerde çiçekler, çimenler bitsin” demiş. Üçü de dileklerini söyleyip kaybolmuşlar. Hakikaten çocuk ağladıkça gözünden inciler dökülür, güldükçe yanağında güller açılmış. Yürüdüğü yerde de çimenler bitirmiş. Kız büyüdükçe güzelleşmiş. Öyle güzelleşmiş ki, güzelliği her tarafa yayılmış.

O sırada Yemen hükümdarının oğlu da bir gün bu güzel kızı rüyasında görüp âşık olmuş. Oğlunun günden güne eridiğini gören anası, ona derdini sorunca, oğlu da bu güzel kızı rüyasında görüp âşık olduğunu söylemiş. Anası “Sen üzülme evladım, ben gider o kızı annesinden isterim” demiş ve yola çıkıp güzel kızın memleketine gelmiş. Evini bulup, kızı istemeye gitmiş. Kızı da pek beğenmiş. İş kararlaşıp nişan takmışlar. Şehzadenin annesi geri dönmüş. Ötede kızın annesi babası kızı çeyizlemişler, süslemişler yanına da dadısını verip Yemen diyarına gelin yollamışlar. Dadı çok kötü kalpli, acuze bir karıymış. Mahsutan yanına gayet tuzlu çörekler almış. Yolda acikan kızı hep bu tuzlu çöreklerden yedirmiş. Tuzlu çörekleri yiyen kız susamış. Dadısından su istemiş. Dadı “Bana bir gözünü ver sana su vereyim” demiş. Kız ne yapsın su içmek için bir gözünü vermiş. Biraz sonra yine susamış. Dadısından su istemiş. Kötü kalpli kadın yine “Öbür gözünü de verirsen sana su veririm” demiş. Kız öbür gözünü de vermiş. Böylece kör olan kızı bir dağ başında bırakmış. Kendi kızını bu güzel kızın yerine koyup, şehzadeye götürmüş. Kırk gün kırk gece düğün yapmışlar. Şehzade kötü kalpli dadının kızı ile evlenmiş. Şehzadenin annesi bu kızı görünce şaşırılmış. “Benim beğendiğim kız bu değildi, Bunda bir iş var” demiş ama oğluna bir şey söylememiş. Öte yandan şehzade de bu kızı beğenmemiş. “Benim rüyamda görüp âşık olduğum kız bu değildi. Bunda bir iş var” demiş. Bu kız güldüğü halde yanağında güller açılmıyormuş. Yürüdüğü yerlerde çimenler bitmiyormuş. Şehzade bunu kızı sorunca, kız “O senede bir defa olur” diye cevap vermiş. Bunlar bir arada yaşayadursun, öte yanda kör kız dağ başında yalnız kalınca ağlamaya başlamış. Ağladıkça gözünden inciler saçılıp etrafa dağılmış. O sırada oradan bir oduncu geçiyormuş. Bu ağlayan kızı görerek alıp evine getirmiş. Gayet fakir olan adamın bir karısı varmış. Bu güzel kızı evlatları gibi sevmişler. Kız da onlara başından geçenleri anlatmış. Ağladıkça gözlerinden öyle çok inciler saçılmış ki, toplamaya yetişemez olmuşlar. Fakir oduncu bu incilerle çok zengin olmuş. Kocaman bir köşk yaptırmış. En güzel odasını güzel kızı vermiş.

dh N. P. E

EK 6

KEDİLER

Bir varmış bir yokmuş. Bir oduncu bir gün evlenmeye kalkmış. Kendisinin ilk karısından bir kızı varmış. Aldığı kadının da bir kızı varmış.

Bir gün oduncunun kızı yün örerken yumağı bir deliğe kaçmış. Kızcağız delikten içeri bakınca, bahçede birçok siyah kedi görmüş. Kedilere “Ah güzel kediler gördünüz mü benim yumacığımı” demiş. Kediler de “Görmedik içeriye gir de bulaşık yıkayan sor” demişler. Kız da delikten içeri girmiş bakmış ki bir ev, evin içinde de kediler bulaşık yıkıyorlar. Onlara da “Ah güzel kediler gördünüz mü benim yumacığımı” demiş. “Görmedik ortalık süpürücü kedilere sor” demişler. Bir de yukarı çıkmış bakmış ki, kediler ortalık süpürüyor. “Güzel kediler gördünüz mü benim yumacığımı” deyince de “Görmedik efendimize sor” cevabını almış. Orada odanın birisinde kocaman bir kedi, kürkleri içerisinde oturuyormuş. Ona da “Aman benim güzel kedim gördün mü benim yumacığımı” demiş. Kedi de ona “Gördüm sen otur da getirsinler” demiş. Kızcağız oturmuş, bir de bakmış ki iki kedi bir sandık getirip önüne koymuşlar ve “Al yumağını, bu sandık da senin olsun, hadi git” demişler. Kız sandığı alıp eve gelmiş. Bir de sandığı açmış ki yarısı elmas yarısı altın doluymuş. Üvey anası “Aman kızım benim kızımı da oraya götür de ona da böyle hediye versinler” demiş. Bunun üzerine bu kıza da bir yumak vermişler. Güya o da yumağını delikten kaçırmış ve kedilere rastlamış. Kız önce onlara kızarak “Pisi pisi hınzır kediler, herkesin bahçesinde ne işiniz var” diye kedileri azarlamış ve sonra da “Gördünüz mü benim yumağımı” diye sormuş. “Hayır, görmedik başkasına sor” demişler. Mutfığa giden kız, bulaşık yıkayan kedileri de “Pisi pisi kediler niçin bulaşık kaplarını kirletiyorsunuz, çekilin oradan bakayım” diye azarlamış ve sonra da yumağını sormuş. Hiçbir şey söylememişler. En yukarı çıkan kız kürkleri içinde oturan kediye de “Pis terbiyesiz kedi, herkesin kürkünü berbat etmişsin, sana küllük çok bile” diyerek azarlamış. Bunun üzerine kedi, “Getirin buna da bir sandık” demiş. Kız sandığı alıp koş koş anasına gelmiş ve “Anneciğim ben de getirdim işte” deyince kadın, “Aman kızım kimse görmesin odaya kapanalım da öyle açalım” demiş. Bir de sandığı açmışlar ki ne görsünler, içi yılanlar akrepler çıyanlarla doluymuş. Hepsi birden ana ile kıza hücum ederek ikisini de yiyip bitirmişler.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Ümit ÇİFTBAŞ
Doğum Yeri ve Yılı: Çorum/ 1984
Medeni Hali : Evli
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : umitciftbas@gmail.com

Eğitim Durumu

Lise : Osmancık Süper Lisesi
Lisans : Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi

Mesleki Deneyim

İş Yeri : Beşbudak İlkokulu Derik/ Mardin 2008
İş Yeri : Yaylabası İlkokulu Osmancık/ Çorum 2018
İş Yeri : Danişment İlkokulu Osmancık/ Çorum 2019